

לקוטי תורה • שמיני עצרת • מאמר 7

טוב לחסות בה' וגו'

טוב לחסות בה'

כדי להחזיק בתורה ובאור של ה', יש תחילה להתקדש ולהיבדל באמצעות המצוות, והמקלט העמוק ביותר הוא בה' עצמו, למעלה אפילו מהתורה. בדומה לכך, הגילוי הנמוך והמרוחק יותר שבגלות וביום השני של יום טוב בחוץ לארץ נושא עמו צימאון ושמחה שאין בגילוי הנעלה יותר.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/likkutei-torah/shemini-atzeres/7/

הנקודה

כדי להחזיק בתורה ובאור של ה', יש תחילה להתקדש ולהיבדל באמצעות המצוות, והמקלט העמוק ביותר הוא בה' עצמו, למעלה אפילו מהתורה. בדומה לכך, הגילוי הנמוך והמרוחק יותר שבגלות וכיום השני של יום טוב בחוץ לארץ נושא עמו צימאון ושמחה שאין בגילוי הנעלה יותר.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר נפתח בתפילת החג: אנו מבקשים להתקדש במצוות לפני שאנו מבקשים את חלקנו בתורה. עצרת פירושה "קליטה"; יהודי יכול לקלוט תורה ותפילה רק לאחר שמתנת האירוסין של ה' – המצוות – הבדילה אותו. אירוסין אלה נמשכים מבחינת סובב כל עלמין, האור שלמעלה מהזמן, וההתבוננות בכך שוברת את הלב ו"מפוררת" את הרע, שאין לו ממשות אמיתית. לאחר מכן מוסבר הפסוק הפותח: "אדם" הוא התורה ו"נדיבים" הם האבות, ובכל זאת, לחסות בה' באמצעות מסירות נפש בקריאת שמע נעלה עוד יותר. החלק השני שואל מדוע בחוץ לארץ מקיימים יום טוב שני. ה' משגיח "דרך החלונות" בזמן שבית המקדש קיים, ו"דרך החרכים" בזמן הגלות; בדומה למשתה השני שערכה אסתר לכל העם, הגילוי הנמוך יותר מביא שמחה גדולה יותר ואהבה צמאה. לבסוף, שני הימים מקבילים לשתי האספקלריות שבנבואה לאות ה"א ול"מילוי" שלה: ארץ ישראל מקבלת ביום אחד את מה שחוץ לארץ מקבלת בשני ימים, ובכל זאת, תכלית העניין היא הגילוי למטה.

מבנה

1	אירוסין לפני תורה	¶11-2
	"קדשנו במצוותיך" קודם ל"חלקנו בתורתך": המצוות הן מתנת אירוסין מבחינת סובב כל עלמין, המבדילה את היהודי כדי שיוכל "לקלוט" תורה ותפילה.	
2	הלב הנשבר שמפורר את הרע	¶13-6
	ההכרה שכל ענייני העולם חולפים עם הזמן מביאה ללב נשבר; הרע מתפורר כעשן, ורק אז אפשר "להקשיב" (פז"ר קש"ב).	
3	המקלט שלמעלה מהתורה ומהאבות	¶17
	"אדם" הוא התורה ו"נדיבים" הם האבות; לחסות בה', באור המקיף שמגיעים אליו במסירות נפש בקריאת שמע, נעלה יותר ויכול להחיות את הלב.	
4	לראות את המלך: חלונות וחרכים	¶8-10
	בכל חג מתגלה המלך, והראייה מעוררת אהבה; בזמן שבית המקדש קיים ה' משגיח "דרך החלונות", ובגלות הוא מציץ "דרך החרכים".	
5	חלונות וחרכים בקבלה	¶11-16
	על פי עץ חיים: החלונות הם צינורות בתוך אצילות, והחרכים הם מלכות הבוקעת את המסך אל בריאה; הם מקבילים ליחודא עילאה וליחודא תתאה, לזכות האבות ולזכות האימהות.	
6	בקיעת המסך באמצעות תשובה ושמחה	¶17-18
	תשובה מתוך לב נשבר בוקעת את המסך של הסטרא אחרא (החרכים); השמחה שאחריה פותחת את החלונות.	

7	המשתה השני: היום השני של יום טוב	¶19
	בדומה למשתה השני שערכה אסתר לכל העם, היום השני מביא את הגילוי לכל היהודים שבגלות, עם שמחה גדולה יותר ואהבה צמאה של בעל התשובה.	
8	שתי אספקלריות: תורה ותפילה	¶20-22
	היום הראשון נמשך מן האספקלריה המאירה (תורה, גילוי מלמעלה), והשני מן האספקלריה שאינה מאירה, מראה של תפילה ותשובה.	
9	האות ה"א וארץ ישראל	¶23-29
	שני הימים מקבילים לשתי אותיות ה"א שבשם, או לה"א ולמילוי שלה; ארץ ישראל, הקרובה למקור, מקבלת ביום אחד את מה שחוצץ. לארץ זקוקה לשני ימים כדי לקבל, ובכל זאת, תכלית העניין היא הגילוי למטה.	

מו ש ג י ם

עצרת (קליטה) עצרת / קליטה	היחוד העליון והיחוד התחתון יחודא עילאה ויחודא תתאה
החזקת התורה והתפילה בתוך האדם, בדומה לרחם הקולטת זרע; הדבר אפשרי רק לאחר שהאדם "התארס" באמצעות המצוות.	הבריאה כלא-כלום לפני ה', והבריאה הקיימת אך בטלה אליו; הם מקבילים לחלונות ולחרכים.
קידושין (אירוסין) קדושין	האספקלריה המאירה ושאינה מאירה האספקלריה המאירה ושאינה מאירה
היבדלות לה'. המצוות הן מתנת האירוסין שלו, הנמשכת מן האור המקיף.	מאירה
האור המקיף את כל העולמות (סובב כל עלמין) סובב כל עלמין	הראייה הבהירה של משה והראייה המשתקפת של שאר הנביאים; אצל כל יהודי — תורה ותפילה.
המדרגה שלמעלה מהזמן ומהשינויים, המסומלת בטבעת האירוסין ובחופה המקיפה.	מילוי האותמילוי
חלונות וחרכים חלונות וחרכים	צורתה המלאה של אות, הנדרשת כדי לבטא אותה; משל ליום הנוסף שחוצץ.
שתי דרכי השגחה של ה': גילוי פתוח ללא מסך, והצצה דרך פתח שנבקע במסך.	לארץ זקוקה לו כדי לקבל את אור החג.

קטע 1 • 11-2

אירוסין לפני תורה

1 טוב לחסות^{1,2} בה' וגוי. הנה אנו אומרים בתפלת שבת וי"ט קדשנו במצותיך תחלה. ואח"כ ותן חלקנו בתורתך

"טוב לחסות בה' וגוי". והנה, בתפילת שבת ויום טוב אנו אומרים תחילה: "קדשנו במצוותיך", ואחר כך: "ותן חלקנו בתורתך".

המאמר פותח בפסוק מהלל, שאותו יפרש רק בהמשך (פסקה 7). תחילה הוא מתייחס לסדר הדברים בתפילת העמידה של שבת ויום טוב: אנו מבקשים תחילה מה' שיקדש אותנו באמצעות המצוות, ורק לאחר מכן מבקשים את חלקנו בתורה.

כי אי אפשר להיות חלק בתורת ה' בלתי אם יקיים מצותיו קדשנו במצותיך תחלה וביאור הענין כי ענין ותן חלקנו בתורתך הוא כדכתיב ביום השמיני עצרת תהיה לכם³.

אי אפשר שיהיה לאדם חלק בתורת ה' בלי שיקיים את מצוותיו; לכן "קדשנו במצוותיך" קודם. וביאור הענין: עניינו של "ותן חלקנו בתורתך" הוא ככתוב: "ביום השמיני עצרת תהיה לכם".

סדר הדברים אינו מקרי: חלק אמיתי בתורה תלוי בכך שהאדם יקיים תחילה את המצוות. כדי להסביר מה פירוש "חלק בתורה", פונה אדמו"ר הזקן לפסוק המזכיר את חג שמיני עצרת.

פיי עצרת קליטה שכנס"י קולטת טיפת החכמה דהיינו התורה שירדה מרצונו וחכמתו ית' אלא שנתגשמה כמ"ש מוריד הגשם ובהיות כל איש ישראל לומד התורה וחוזר על לימודו ותופס בזכרונו היטב נקי בחי' זו בחי' קולטת

פירוש "עצרת" הוא קליטה: כנסת ישראל קולטת את טיפת החכמה, כלומר את התורה, שירדה מרצונו ומחכמתו יתברך, אלא שהתגשמה, ככתוב: "מוריד הגשם". כאשר כל יהודי לומד תורה, חוזר על לימודו ותופס אותו היטב בזכרונו, מצב זה נקרא בחינת "קולטת".

את המילה "עצרת" מפרשים כ"החזקה בפנים" או קליטה, בדומה לרחם הקולטת את הזרע. התורה היא "טיפה" מחכמת ה', שירדה והתלבשה בצורה גשמית, כשם שהמילה "גשם" קשורה לשורש של "גשמיית". יהודי הלומד, חוזר על לימודו וזוכר אותו "קולט" את התורה.

וכן בענין התפלה שהיא ע"י הדעת והתקשרות במוחו ולבו שיתקע בחוזק במחשבתו בבחי' הרגשה וכענין שאמרז"ל הכר את בוראך^{4,5,6} שנתפס לתוך מוחו וגם לתוך לבו להיות לו רעותא דלבא מעומקא דלבא לה' לבדו

כך גם בתפילה: היא נעשית באמצעות דעת והתקשרות במחשבה ובלב, כך שהדבר ייקבע היטב במחשבתו ויורגש בו; בדומה למה שאמרו חז"ל: "הכר את בוראך" — שהדבר ייתפס במוחו וגם בלבו, ושתהיה לו "רעותא דלבא", רצון מעומק הלב, לה' לבדו.

התפילה היא דרך נוספת לקלוט: באמצעות דעת, כלומר התקשרות קשובה ועמוקה, ידיעת ה' נקבעת הן במחשבה הן בלב, עד שהיא מורגשת. "רעותא דלבא" הוא ביטוי לכמיהה הבאה מעומק הלב ומכוונת לה' לבדו.

והנה כמו למשל כי יקח איש אשה שצריך לקדשי מתחלה שנותן לה⁷ א' פרוטה או שוה פרוטה⁸

והנה, כמשל: כאשר איש נושא אישה, עליו תחילה לקדש אותה, והוא נותן לה פרוטה אחת או שוה פרוטה

משל מדיני נישואין: הקידושין חלים כאשר האיש נותן לאישה דבר בעל ערך, לפחות פרוטה — המטבע הקטן ביותר

רק שתהיי דבר שתוכל לקנות לה חיי נפשה כך א"א להיות כנ"י בבחי' קולטת כ"א כאשר ימשוך לה חיות אלקות מלמעלה.

ובלבד שיהיה זה דבר שבאמצעותו תוכל לקנות לעצמה מזון לקיומה. כך גם אין כנסת ישראל יכולה להיות בבחינת "קולטת", אלא אם כן הוא ממשיך לה מלמעלה חיות אלוקית.

הפרוטה היא, עקרונית, דבר שהאישה יכולה לקנות בו את מזונותיה. בדומה לכך, עם ישראל יכול "לקלוט" תורה ותפילה רק לאחר שהי' מעניק לו תחילה מלמעלה מתנה של חיות אלוקית — מעין קידושין

(ועמ"ש סד"ה וארשתיך לי⁹ כו' וידעת) וענין הקדושין הוא כמ"ש והייתם קדושים כו' ואבדיל אתכם לי כו'

וענין הקידושין הוא ככתוב: "והייתם קדושים". (וראו גם מה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "וארשתיך לי וגו' וידעת") וגו', "ואבדיל אתכם לי וגו"

ההערה שבסוגריים מפנה את הקורא למאמר נוסף העוסק בקידושין. לאחר מכן הקידושין מוגדרים באמצעות פסוקים העוסקים בקדושה: להיות קדוש פירושו להיות מובדל על ידי ה' ומיוחד לו

להיות לי¹⁰ כו'. וזהו פ"י הרי את מקודשת לי.¹¹ פ"י שתהיה מובדל ומופרש לי לשמי.

להיות שלי וגו'. וזהו פירוש "הרי את מקודשת לי": שתהיי מובדלת ומופרשת לי, לשמי

נוסח הקידושין "הרי את מקודשת לי" מתפרש באותו אופן: האישה מובדלת ומיוחדת לבעלה בלבד. כך גם המצוות מיוחדות את היהודי להי'.

וזהו ענין כוונת כל המצוות כי מצות צריכות כוונה.¹² פ"י לדעת המכוון בהם והמכוון הוא להיות מובדל מן התאוות ומכל מדות הרעות.

וזו הכוונה שבכל המצוות, שהרי "מצוות צריכות כוונה". כלומר, יש לדעת מהי הכוונה שבהן; והכוונה היא להיבדל מן התאוות ומכל המידות הרעות.

זו הסיבה שחכמים אומרים שמצוות צריכות כוונה: על האדם לדעת למה הן מכוונות. מטרתן היא להפריד את האדם מן התאוות ומן המידות הרעות, וכך הוא נעשה "מאורס" ויכול לשמור על מה שקיבל

2 ולכן תקנו חז"ל לומר אשר קדשנו במצותיו בברכות המצות ועיי' יוכל להיות לו בחי' קליטה הנ"ל בתורה ותפלה משא"כ בלא בחי' קדושין הנ"ל א"א להיות לו בחי' קליטה הנ"ל ונקי פולטת ח"ו

לכן תיקנו חז"ל לומר בברכות המצות: "אשר קדשנו במצותיו", ועל ידי כך יכולה להיות לאדם ה"קליטה" האמורה בתורה ובתפילה. אולם ללא בחינת הקידושין האמורה, אין אפשרות שתהיה לו ה"קליטה" הזאת, והוא נקרא, חלילה, "פולטת".

הברכה הנאמרת לפני קיום מצווה, "אשר קדשנו במצותיו", מבטאת את הקידושין האלה. באמצעותם האדם יכול "לקלוט" את התורה והתפילה; בלעדיהם הוא כמו רחם שאינו מסוגל להחזיק את הזרע, והוא "פולט" אותו, חלילה.

והנה ענין המשכת בחי' קדושין הנ"ל הוא מלמעלה מבחינת סוכ"ע בחי' טבעת קדושין ששם שוה הכל אצלו היה

והנה, המשכת בחינת הקידושין האמורה היא מלמעלה, מבחינת סוכב כל עלמין — בחינת טבעת הקידושין, שבה הכול שווה, לפניו: היה,

הקידושין באים מבחינת סוכב כל עלמין, האור המקיף את כל העולמות ואינו מוגבל על ידם. טבעת הקידושין, שהיא עיגול שאין לו ראשית וסוף, מסמלת את האור המקיף הזה, שבעבורו העבר, ההווה והעתיד שווים.

הוה ויהיה ברגע אחד ואין בו שום שינוי ח"ו וכמ"ש גדול ה' ומהולל מאד¹³ ולגדולתו אין חקר פי' שגדולת ה' היא מאד בלי שיעור והפסק

הוה ויהיה ברגע אחד, ואין בו שום שינוי, חלילה. וכמו שכתוב: "גדול ה' ומהולל מאד, ולגדולתו אין חקר". כלומר, גדולת ה' היא "מאד" — בלי שיעור וכלי הפסק,

בבחינה זו אין שינוי ואין לפני ואחרי. הפסוק מתחילים מובא כדי להבחין בין שני עניינים: גדולת ה' כפי שהיא מתפשטת בלי גבול ("מאד"), ומה שלמעלה מכל עניין של גדולה.

וכמו שאמרז"ל מן הארץ¹⁴ לרקיע כו' רגלי החיות כנגד כולם כו' אבל ולגדולתו אין חקר פי' ולגדולתו בעצמו אין שייך לשון גדולה

וכמו שאמרו חז"ל: "מן הארץ לרקיע וכו', רגלי החיות כנגד כולם וכו'". אבל "ולגדולתו אין חקר" פירושו שלגדולתו עצמה אין שייך לומר לשון "גדולה".

הגמרא מתארת את המרחקים העצומים שבשמים, ואת רגלי החיות — מלאכי המרכבה — כשוות לכולם: זוהי גדולה שאין לה שיעור. "ולגדולתו אין חקר" הולך צעד נוסף: בעצמותו של ה', עצם המושג "גדולה" אינו שייך.

וזהו שארז"ל במקום שאתה מוצא גדולתו¹⁵ של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו שצלו ית' גדולה לענוה יחשב

וזהו שאמרו חז"ל: "במקום שאתה מוצא גדולתו של הקדוש ברוך הוא, שם אתה מוצא ענוותנותו", שכן אצלו יתברך גדולה נחשבת לענוה.

לכן חז"ל קושרים בין גדולת ה' לענוותנותו: מנקודת מבטו, להיות "גדול" ביחס לעולמות הוא כביכול ירידה והתמעטות

כי לשון גדולה נופל על התפשטות אורו בבחי' א"ס ואין קץ כו' ולא על מקור האור וחיי החיים שהוא מתגדל על דבר שהוא כאין ואפס ממש.

כי לשון "גדולה" שייכת להתפשטות אורו בבחינת אינסוף ואין קץ וכו', ולא למקור האור ולחיי החיים, שעליהם לא שייך לומר שהם מתגדלים מעל דבר שהוא באמת כאין וכאפס.

"גדולה" מתארת את התפשטות אורו בלי גבול. מקור האור אינו נעשה גדול בכך שהוא מתנשא על הנבראים, שהרי ביחס אליו הם כאין וכאפס; להיות "גדול" ביחס לאין אינו נחשב לגדולה.

קטע 2 • 31-6

הלב הנשבר שמפורר את הרע

3 וז"ש לך הוי' הגדולה. פ"י כי מדת גדולה היא רק הוי' שנתהוה ממך והיינו ע"י צמצום והתפשטות והמשכה שע"ז מורים אותיות שם הוי' יו"ד צמצום כו'.

וזהו שכתוב: "לך ה' הגדולה", כלומר, מידת הגדולה היא רק הוי', שממנו התהווה; והיינו באמצעות צמצום, התפשטות והמשכה, שעליהם מורות אותיות שם הוי': הוי"ד — צמצום וכו'.

הפסוק "לך ה' הגדולה" נדרש כאן כך: הגדולה שייכת רק לבחינת שם הוי', הכוח שמחיה את הבריאה ומתהווה ממנה. אותיות השם מתארות את התהליך: הוי"ד הקטנה רומזת לצמצום, והאותיות הבאות — להתפשטות ולהמשכה.

וע"י התבוננות זו נמשך לאדם ג"כ לב נשבר ונדכה¹⁶ שיהיה שוה בעיניו כל עניני העולם שנופלים תחת הזמן עבר הוה ועתיד והוה ולא יתאוה להם ולא ישית לב אליהם כלל

ובאמצעות התבוננות זו מתעורר באדם גם לב נשבר ונדכה, כך שכל ענייני העולם התלויים בזמן — עבר, הוה ועתיד, והם בני חלוף — יהיו שווים בעיניו; הוא לא יתאוה להם ולא ישים אליהם לב כלל

ההתבוננות בכך שהבריאה כולה אינה אלא נמשכת מה', ואינה נחשבת לעומתו, שוברת את לבו של האדם ומכניעה אותו. אז כל מה שתלוי בזמן נעשה שווה וחולף בעיניו, והוא חדל להתאוות אליו.

כי יאמר ללבו הרי קודם זה כמה שנים לא עלתה על לבי לכל לחשוב ולהרהר בענין זה ואחר כמה

שנים לא היה הדבר ולא יבא שנים

כלל. 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45.

כי יאמר ללבו: "הרי לפני כמה שנים כלל לא עלה על לבי לחשוב ולהרהר בעניין הזה, ולאחר כמה שנים הדבר כבר לא יהיה ולא יעלה כלל [על דעתי]"

ההתבוננות המעשית היא: לפני כמה שנים כלל לא חשבתי על הדבר הזה, ובעוד כמה שנים הוא ייעלם ויישכח. מדוע, אם כן, עליו לתפוס את לבי עכשיו?

4 ולכן גם עתה יהיה דומה בעיניו כאלו הוא קודם הזמן הזה ואחריו. וזהו איזהו חכם הרואה את הנולד⁴⁶

שרואה בבחי' ראייה

ולכן גם עכשיו ייראה בעיניו כאילו הוא לפני הזמן הזה ואחריו. וזהו [פירוש] "איזהו חכם? הרואה את הנולד": הוא רואה בדרך של

מכיוון שהדבר לא היה קיים לפני כן ולא יהיה קיים לאחר מכן, האדם רואה אותו כעת כאילו כבר חלף. זו הגדרת חז"ל לחכם: מי ש"רואה" את התוצאה

ממש מה שנולד אח"כ שלא יהיה הדבר הרע כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' וגם אחרית

כל דבר הוא רמה ותולעה והוה ונפסד.⁴⁷

ראייה ממש את מה שייוולד לאחר מכן: שהדבר הרע לא יהיה קיים, כמו שכתוב: "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו'"; וכן שסופו של כל דבר הוא רימה ותולעה, והוא חולף וכלה

הוא רואה, במוחש כאילו לנגד עיניו, שהרע יוסר מן העולם בעתיד, ושכל דבר גשמי סופו להירקב. ראיית הסוף שוללת מן הפיתוי את אחיזתו כבר עכשיו

5 וזהו אתה פוררת בעוזך ים⁴⁸. פ"י ים נקי כמה בחי' שהם מצולות ים כמ"ש ותשליך במצולות ים כל

חטאתם ואתה מפרר ומפזר אותם בעוזך

וזהו "אתה פוררת בעוזך ים". כלומר, כמה בחינות נקראות "ים", והן "מצולות ים", כפי שנאמר: "ותשליך במצולות ים כל חטאתם"; ואתה מפרר ומפזר אותן בעוזך

הפסוק "אתה פוררת בעוזך ים" נקרא כאן כמתייחס לחטאים, המושלכים ל"מצולות ים". ה' מפרר ומפזר אותם

היינו ע"י בחי' התבוננות הנ"ל אין לו תפיסת מקום כלל להחשב בבחי' יש רק יפרר ע"י בחי' לב נשבר

ונדכה וזהו סימן של שמיני עצרת פז"ר קש"ב.

כלומר, באמצעות ההתבוננות האמורה אין לו כלל מקום להיחשב ל"יש"; אלא הוא יפורר אותו באמצעות לב נשבר ונדכה. וזהו הסימן של שמיני עצרת: פז"ר קש"ב

באמצעות ההתבוננות האמורה הרע מאבד את תוקפו כ"יש" ממשי, והלב הנשבר מפרר אותו. אדמו"ר הזקן מוצא לכך רמז בסימן שמביאה הגמרא לשמיני עצרת: פז"ר קש"ב

פ"י מתחלה פזר בבחי' פירור הנ"ל ואח"כ קשב אמריה כי כשאין לו בחי' פיזור ופירור הנ"ל אמרז"ל

אין אני והוא יכולין לדור בעולם אחד.⁴⁹ פ"י כשתופס מקום בעולם.⁵⁰

כלומר, תחילה "פזר", באופן של הפירור האמור, ואחר כך "קשב אמריה". שכן כאשר חסרים הפיזור והפירור האמורים, אמרו חז"ל: "אין אני והוא יכולין לדור בעולם אחד"; כלומר, כאשר הוא תופס מקום בעולם

הסימן נדרש כאן כשתי מילים: "פזר" ו"קשב". תחילה על האדם לשבור את תחושת העצמיות שלו, ורק לאחר מכן הוא יכול להקשיב לדברי ה'. ה' אומר על האדם הגאווה, התופס מקום בעולם, שאינו יכול לדור עמו

6 והנה כתיב וכל הרשעה כולה בעשן תכלה שבקל יוכל לדחות כמו העשן שהרוח בא ועוקרו אפי' הוא נושב

והנה נאמר: "וכל הרשעה כולה בעשן תכלה" — כלומר, אפשר לסלק אותה בקלות, כמו עשן שהרוח באה ועוקרת אותו, אפילו כשהיא נושבת

הרע נמשל לעשן: הוא נראה סמיך וממשי, אך אפילו רוח קלה מסלקת אותו

מעט כמ"ש מארבע הרוחות בואי ופחי בהרוגים האלה ויחיו⁵¹ מפני שבאמת אין בהם ממשות כלל רק אם ישים אליו לבו⁵² להתבוננות הנ"ל:

מעט, כמו שנאמר: "מארבע הרוחות בואי ופחי בהרוגים האלה ויחיו"; משום שבאמת אין בהם ממשות כלל, ובלבד שישים את לבו להתבוננות האמורה לעיל.

קריאתו של יחזקאל לרוחות — כשהמילה העברית "רוח" פירושה גם רוח נושבת וגם רוח חיים — מראה שנשימה של רוח מספיקה. לרע אין ממשות אמיתית, והוא נעלם ברגע שהאדם מפנה את לבו להתבוננות שתוארה לעיל

קטע 3 • 71

המקלט שלמעלה מהתורה ומהאבות

7 וזהו טוב לחסות בה' מבטוח באדם טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים.⁵³ ופי' בזהר שאין הכוונה על האדם הגשמי ונדיבים הגשמיים שא"כ לא היה אומר טוב לחסות בה' וגו'.

וזהו [פירוש] "טוב לחסות בה' מבטוח באדם, טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים". הוזהר מסביר שאין הכוונה לאדם גשמי ולנדיבים גשמיים, שכן אילו לכך הייתה הכוונה, לא היה נאמר "טוב לחסות בה' וגו'"

כעת המאמר חוזר לפסוק הפותח. מתעוררת שאלה: אם "אדם" ו"נדיבים" פירושה אנשים רגילים, הפסוק אומר שהביטחון בהם טוב, אלא שהביטחון בה' טוב יותר

דמשמע שגם לבטוח באדם ובנדיבים טוב הוא אלא שיותר טוב לחסות בה' דהא כתיב ארור הגבר אשר יבטח באדם⁵⁴ וכתיב אל תבטחו בנדיבים⁵⁵ וגו'.

ומשתמע מכך שגם לבטוח באדם ובנדיבים הוא דבר טוב, אלא שטוב יותר לחסות בה'; והרי נאמר "ארור הגבר אשר יבטח באדם", וכן נאמר "אל תבטחו בנדיבים וגו'"

אי אפשר לומר כך, שהרי פסוקים אחרים מקללים את מי שבוטח באדם ואוסרים לבטוח בנדיבים. לכן "אדם" ו"נדיבים" בפסוק הזה חייבים להתייחס לעניינים שבקדושה

אך הכוונה הוא על אדם העליון והוא מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם⁵⁶ והוא בחי תורה שבכתב שיש בה רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כמראה אדם שיש בו רמ"ח אברין ושס"ה גידין

אלא הכוונה היא לאדם העליון. זהו שנאמר: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם"; זו בחינת תורה שבכתב, שיש בה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, "כמראה אדם", שיש בו רמ"ח איברים ושס"ה גידים.

"אדם" הוא האדם העליון, דמות האדם שראה יחזקאל על הכיסא האלוף. "אדם" זה הוא התורה שבכתב, ש-248 מצוות העשה ו-365 מצוות לא תעשה שבה מקבילות לרמ"ח האיברים ולשס"ה הגידים שבגוף האדם.

(וכמ"ש מזה בד"ה ויאכילך את המן בפ' עקב) ובודאי טוב ויפה לדבק בתורתו ית' אך יותר טוב מזה לחסות בה'.

ודאי שטוב ונאה להידבק בתורתו יתברך, אך טוב (כפי שמוסבר על כך במאמר המתחיל "ויאכילך את המן", בפרשת עקב) מכך הוא לחסות בה'.

ודאי שטוב להידבק בתורה, האדם העליון. אולם הפסוק אומר ש"לחסות בה"י טוב אף יותר

לחסות פי' מלשון מחסה ומסתור והוא כמו למשל ענין מכסה החופה שבמדינותינו מקדשין תחת יריעה ובכמה מקומות פורסין טלית על החתן וכלה.

"לחסות" הוא מלשון "מחסה" ו"מסתור". הדבר דומה, למשל, לכיסוי של החופה: בארצותינו מקדשים תחת יריעה, ובמקומות אחדים פורסים טלית על החתן והכלה.

"לחסות" פירושו להיות מכוסה ומוגן. אדמו"ר הזקן משווה זאת לחופה: בארצותינו הייתה זו יריעה שהחזיקו מעל בני הזוג, ובמקומות אחרים פרסו עליהם טלית.

ואמרז"ת כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו יכול לבגוד בה⁵⁷ כך הנה אצלו ית' כתיב עוטה אור כשלמה⁵⁸.

וחכמינו זיכרונם לברכה אמרו: "כיון שפירש טליתו עליה, שוב אינו יכול לבגוד בה". וכך גם ביחס אליו יתברך נאמר: "עוטה אור כשלמה".

חז"ל לימדו שלאחר שאדם פרס את טליתו על כלתו, אין הוא יכול לבגוד בה, משום שהכיסוי יוצר קשר קבוע. גם ה' "עוטה אור כשלמה" ופורש אותו על עמו.

ופורש טליתו מעטה לבושו מבחי' סוכ"ע להחיות לב נדכאים⁶⁰ (ועמ"ש באגה"ק על פסוק זה דעוטה אור ועמ"ש בביאור ע"פ

והוא פורש את טליתו, את מעטה לבושו, מבחינת סוכב כל עלמין, "להחיות לב נדכאים". (וראו מה שנכתב באיגרת הקודש על הפסוק הזה, "עוטה אור"; וכן מה שנכתב בביאור על הפסוק

הכיסוי הזה נמשך מבחינת סוכב כל עלמין, והכוונה היא להחיות את הלב השבור. הסוגריים שלהלן מתחילים רשימת מקומות שבהם נדון הפסוק "עוטה אור כשלמה".

כי ביום הזה יכפר בענין לבושיה כתלג חיור דקאי על התורה שהיא בחיי חשמל העליון מלמעלה מאצילות כו'. ועי' עוד מענין עוטה אור בשמות רבה (פטי"ו ורי"פ י"ז) תרומה (פלי"ג).

"כי ביום הזה יכפר", בענין "לבושיה כתלג חיור", שמתייחס לתורה, שהיא בחינת חשמל העליון, שלמעלה מאצילות וכו'. וראו (פרק 33 Terumah), (פרק 15 ותחילת פרק 17 Shemos Rabbah) עוד בענין "עוטה אור" ב-

במאמר אחר, לבושו של ה', "לבושיה כתלג חיור" — ביטוי מחזונו של דניאל — הוא התורה, ששורשה ב"חשמל העליון", מדרגה שלמעלה Shemos Rabbah מאצילות. רשימת המקורות ממדרש מתחילה ב-

ויקהל (פ"נ) אמור (פלי"א) ובזח"ג (דרמ"ה ב' נ"ט ב'. ח"א ל"א סע"ב. צי ע"א. קמ"ב ב'. ח"ב ט"ל ב' צ"ח סע"א קס"ד ב' ר"ט א').

b, 98a, 142b, 39; 90 בחלק א', 31; 245b, 59b; ויקהל (פרק 50), אמור (פרק 31); וכן בזוהר, חלק ג' b, 209a, 164; ובסוף, 90 בחלק א', 31; 245b, 59b; ויקהל (פרק 50), אמור (פרק 31); וכן בזוהר, חלק ג' b, 209a, 164.

הרשימה נמשכת בפרקים נוספים במדרש ובמקומות רבים בזוהר העוסקים בלבוש האור של ה'.

ובספר עמ"ה שער עולם הבריאה פ"ג פי' עוטה אור כשלמה עולם המלבוש כו' והיינו אותיות התורה שהם בחיי לבושו ית'.

ובספר עמק המלך, שער עולם הבריאה, פרק 3, הוא מפרש את "עוטה אור כשלמה" כעולם הלבוש וכו'; כלומר, אותיות התורה, שהן בחינת הלבוש שלו יתברך.

החיבור הקבלי עמק המלך מכנה את הלבוש הזה "עולם הלבוש", ואת אדמו"ר הזקן מזהה אותו עם אותיות התורה: התורה היא האופן שבו ה' "מתלבש" כדי להתגלות.

ועמשי"ל סד"ה ביום השמע"צ ובביאור ע"פ את שבתותי תשמרו וענין הנדיבים הוא מ"ש להושיבי עם נדיבים⁶¹ שכל ניצוצות נשמות ישראל מתעלים ביי"ט.

ועיין כמה שנכתב לעיל, בסוף הקטע המתחיל "ביום השמע"צ", ובביאור על הפסוק "את שבתותי תשמרו". וענין "נדיבים" הוא מה שנאמר: "להושיבי עם נדיבים", שכן כל ניצוצות נשמות ישראל מתעלים ביום טוב.

לאחר הפניות נוספות, אדמו"ר הזקן מסביר מיהם ה"נדיבים". ביום טוב נשמות ישראל מתעלות, והפסוק "להושיבי עם נדיבים" מתאר את העלייה הזאת.

להושיבי עם נדיבים אלו האבות שהן הן המרכבה.^{62, 63} כמ"ש נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם⁶⁴

"להושיבי עם נדיבים" — אלו האבות, שהם עצמם המרכבה, כמו שנאמר: "נדיבי עמים נאספו, עם אלקי אברהם".

ה"נדיבים" הם האבות, שעליהם אומר המדרש "שהם עצמם המרכבה": הם היו מסורים לחלוטין לרצון ה', כשם שהמרכבה מסורה לרוכבה. הפסוק מתהילים קושר בין "נדיבים" ל"אלקי אברהם".

(ועמ"ש ע"פ כרוה נדיבי העם ובפי ויקהל ע"פ כל נדיב לבו. ובד"ה מה יפו פעמיך בענין בת נדיב) ואעפ"כ טוב יותר לחסות בה' כי

ועיין במה שנכתב על הפסוק "כרוה נדיבי העם", ובפרשת ויקהל על הפסוק "כל נדיב לבו", ובקטע המתחיל "מה יפו פעמיך", ואף על פי כן, טוב יותר לחסות בה', כי (בעניין "בת נדיב"

לאחר הפניה לשלושה מאמרים נוספים העוסקים במילה "נדיב", אדמו"ר הזקן חוזר לפסוק: למרות זאת, טוב יותר לחסות בה' מאשר להסתמך על ה"נדיבים".

הנה אמר דוד כל גוים סבבני⁶⁵ פי שבבחי אדם ונדיבים יוכל להיות בחי נפילה להיות כל גוים סבבני כו'

הנה אמר דוד: "כל גוים סבבני". פירוש הדבר, שבבחינת אדם ונדיבים יכולה להיות נפילה, עד ש"כל גוים סבבני" וכו'.

הסיבה לכך מופיעה בפסוק הבא באותו מזמור: "כל גוים סבבני". גם במדרגות הקדושות של "אדם" (תורה) ו"נדיבים" (האבות) האדם עלול ליפול, וכוחות המתנגדים לקדושה יכולים להקיף אותו.

אבל בשם ה' שהוא בחי' סוכ"ע כי אמילם אכרות ואמול ערת הלב כמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם⁶⁶ וכמ"ש מחיה מתים כו'

אבל בשם ה', שהוא בחינת סובב כל עלמין, "כי אמילם" — אכרות אותם ואמול את ערלת הלב, כמו שנאמר: "ומלתם את ערלת לבבכם", וכמו שנאמר: "מחיה מתים" וכו'.

"בשם ה'", האור המקיף שמעבר למדרגות האלה, אפשר "לכרות אותם". את המילה "אמילם" דורשים במשמעות "אמול אותם", כלומר, להסיר את הכיסוי הגס שעל הלב.

כמ"ש ופחי בהרוגים ויחו⁶⁷ והוא בחינת טל (ועיין בויקרא רבה אמור פ"ל ועמ"ש מזה בד"ה ויאכילך את המן שע"ז נאמר אשר לא ידעון אבותיך⁶⁸ כו' והוא למעלה מבחינת אדם העליון.

כמו שנאמר: "ופחי בהרוגים ויחו"; וזהו בחינת טל. (ועיין בויקרא רבה, אמור, פרק 30; ובמה שנכתב על כך בקטע המתחיל "ויאכילך את המן": שעל כך נאמר "אשר לא ידעון אבותיך" וכו', והוא למעלה מבחינת אדם העליון.)

מדרגה זו מחיה אפילו את ה"מתים" מבחינה רוחנית, כמו הטל, שהוא במסורת היהודית דימוי לתחיית המתים. כעת נפתחת מוסגר ארוכה: גם המן, שלא היה ידוע לאבות, נמשך ממדרגה שלמעלה מאדם העליון.

וענין לחסות בהוי' י"ל שזהו ענין פסוק ראשון דק"ש שמע ישראל⁶⁹ הוי' אלקינו למסור נפשו באחד. שזהו למעלה מבחי' התורה. כמ"ש בד"ה מה יפו פעמיך הנ"ל ו בביאור ע"פ אחת היא יונת.

ענין החסות בהוי', אפשר לומר שהוא ענינו של הפסוק הראשון בקריאת שמע: "שמע ישראל, הוי' אלקינו..." — למסור את הנפש באמירת "אחד", שהיא למעלה מבחינת התורה, כפי שמבואר במאמר המתחיל "מה יפו פעמיך" שהוזכר לעיל, ובביאור על הפסוק "אחת היא יונת".

החסות בהוי' מזוהה עם הפסוק הראשון של קריאת שמע, שבו יהודי נכון למסור את נפשו באמירת "אחד". מסירות זו מגיעה למעלה מן התורה עצמה.

ובביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בניי וסד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד ועיי' נקראו נשיי ראשית תבואתה⁷⁰ שהם הממשיכים גילוי אור א"ס בחכמה עילאה שהיא התורה שהיא בחי' לבושיה.

וכן בביאור על הפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל", ובסוף המאמר המתחיל "כי קרוב אליך הדבר מאד". ועל ידי כך נשמות ישראל נקראות "ראשית תבואתה", שכן הן הממשיכות את גילוי אור אין סוף בחכמה עילאה, שהיא התורה, והיא בחינת לבושו.

בזכות מסירות נפש זו נקראות נשמות ישראל "ראשית תבואתה": הן קודמות אפילו לתורה, וממשיכות את אור אין סוף אל חכמה, שהיא התורה ו"לבושו" של ה'.

וכמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש. ולעיל סד"ה ביום השמיני עצרת. בפ"י שמחת תורה שהתורה שהיא בחי' אור כשלמה היא בשמחה ע"י שאור א"ס ב"ה נמשך ומלוכש בה ע"ש.

וכפי שמבואר בסוף המאמר המתחיל "ועשית בגדי קדש", ולעיל בסוף המאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת", בפירוש עניינו של שמחת תורה: התורה, שהיא בחינת "אור כשלמה", שרויה בשמחה מפני שאור אין סוף ברוך הוא נמשך ומתלבש בה; עיינו שם.

הדברים קשורים לשמחת תורה: התורה, "לבוש האור", שמחה כאשר אור אין סוף נמשך לתוכה, ונשמות ישראל הן שממשיכות אותו.

ועמ"ש בפ' יתרו זכור ושמור בדבור אחד. שהענין שנש"י ממשיכים ע"י מס"נ בק"ש שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' אדם שעז"נ

ועיינו במה שנכתב בפרשת יתרו, במאמר המתחיל "זכור ושמור בדיבור אחד": נשמות ישראל, באמצעות מסירות נפש בקריאת שמע, ממשיכות גילוי של אור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מבחינת "אדם", ועליו נאמר

באמצעות מסירות נפש בקריאת שמע, יהודי ממשיך אור שלמעלה מ"אדם" — למעלה מן התורה כפי שהיא במבנה מדוד. על מדרגה זו נאמר: "כי לא אדם הוא"

כי לא אדם הוא⁷¹ נמשך ומתלבש בעסק תורתם ועבודתם בקיום המצות שבבחינת אדם וזהו ענין על שלא ברכו בתורה⁷² כו' ועמ"ש בד"ה וכל בניך ובד"ה השמים כסאי בפ"י לעשות ולקיים):

"כי לא אדם הוא"; הוא נמשך ומתלבש בעיסוקם בתורה ובעבודתם בקיום המצוות, שהן בבחינת "אדם". וזהו ענין "על שלא ברכו בתורה תחילה" וכו'. ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "וכל בניך" ובמאמר המתחיל "השמים כסאי", בפירוש "לעשות ולקיים".

האור העליון הזה מתלבש לאחר מכן בלימוד התורה ובקיום המצוות שלהם, השייכים לבחינת "אדם". בכך מתבאר מאמר חז"ל שהארץ אבדה "על שלא ברכו בתורה תחילה": הם למדו בלי להתקשר תחילה לנותן התורה, שלמעלה מן התורה

קטע 4 • 81-10

לראות את המלך: חלונות וחרכים

8 להבין ענין יו"ט שני של גליות. כי הנה כל יו"ט הוא בחי' שמחה התגלות הפנימית כמשל המלך שדרכו לישב בחדרי חדרים ובזמן שמחתו הוא מתגלה ומתראה וראייה זו היא גורמת האהבה וכמשל אהבת המלך

כדי להבין את ענינו של יום טוב שני של גליות: כל יום טוב הוא בחינה של שמחה וגילוי הפנימיות. הדבר דומה למלך שדרכו לשבת בחדרים הפנימיים ביותר, ובעת שמחתו הוא מתגלה ונראה; ראייה זו מעוררת אהבה. כך גם אהבת המלך

כאן עולה שאלה חדשה: מדוע מקיימים בחוץ לארץ יום טוב שני? כל חג הוא זמן של שמחה, שבו פנימיותו של ה' מתגלה, בדומה למלך שבדרך כלל מסתתר בחדריו הפנימיים, אך מופיע ביום שמחתו.

שהיא באה מחמת ראיית פניו שעיי' תיקר אהבתם אליו משא"כ עיי' שמיעה מרחוק הנה לשמע המלך נופל בחי' יראה ולא אהבה

הבאה מתוך ראיית פניו, שבעקבותיה אהבתם אליו מתייקרת; ואילו שמיעה מרחוק, כששומעים על המלך, מעוררת בחינה של יראה ולא אהבה.

ראיית פני המלך מעוררת אהבה; שמיעה עליו מרחוק מעוררת יראה בלבד. הראייה יוצרת קרבה, ואילו השמיעה מותירה ריחוק

וזהו פני אריה אל הימין⁷³ אריה אותיות ראייה שמזה נמשך אל הימין שהוא בחינת אהבה (ועמ"ש בד"ה יהודה אתה גבי ראובן ושמעון)

וזהו "פני אריה אל הימין": האותיות של "אריה" הן אותיות "ראייה", שממנה נמשכת בחינת הימין, שהיא בחינת אהבה. (וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "יהודה אתה", בענין ראובן ושמעון.)

בין פני המרכבה, האריה נמצא בצד ימין, צד האהבה, חסד. אותיות המילה "אריה" הן גם אותיות המילה "ראייה": הראייה מולידה אהבה

והנה עיקר ענין גילוי זה שהמלך מתגלה ומתראה הי' בזמן בהמ"ק בעליית רגלים שאז היו מקבלים ישראל בחי' ראי המלך

עיקרו של גילוי זה, שבו המלך מתגלה ונראה, היה בזמן שבית המקדש היה קיים, בעת העלייה לרגל בחגים, כאשר ישראל קיבלו את בחינת ראיית המלך,

גילוי זה היה שלם במיוחד בזמן שבית המקדש היה קיים, כשיהודים עלו לרגל בשלושת הרגלים ושם "ראו" את המלך

כדכתיב יראה כל זכורך⁷⁴ ויראה יראה כדרך שבא לראות⁷⁵ כו' שהיה בחי' ראייה והתגלות מלמעלה ומזה נמשך כל זכורך מדת האהבה כדכתיב זכר חסדו⁷⁶ כו'

כמו שכתוב: "יראה כל זכורך"; וכן "יראה" — יראה: בדרך שבה הוא בא לראות וכו'. הייתה זו בחינה של ראייה וגילוי מלמעלה, וממנה נמשכה מידת האהבה אל "כל זכורך", כמו שכתוב: "זכר חסדו" וכו'.

את הפסוק "יראה כל זכורך" אפשר לקרוא גם במשמעות של "יראה" וגם במשמעות של "יראה": העולה לרגל בא לראות ולהיראות. מן הראייה נמשכה אהבה, שכן "זכור" קשור ל"זכר חסדו": המילה "זכר" והזכירה קשורות לחסד, לאהבה.

[ועמ"ש מענין שלש פעמים בשנה יראה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ובד"ה מה יפו פעמיך בנעלים ובד"ה מזמור שיר חנכת הבית גבי ואין אנו יכולים לעלות ולראות כו'.]

וראו מה שנכתב בעניין "שלוש פעמים בשנה יראה", במאמר המתחיל "בשעה שהקדימו ישראל נעשה", במאמר המתחיל "מה" [יפו פעמיך בנעלים", ובמאמר המתחיל "מזמור שיר חנכת הבית", בעניין "ואין אנו יכולים לעלות ולראות" וכו'.

כאן מתחילה רשימה ארוכה של מאמרים נוספים העוסקים בנושא ההיראות לפני ה', ובהם מאמר על דברי תפילת החג: "ואין אנו יכולים לעלות ולראות".

9 ועמ"ש עוד מענין וה' עליהם יראה⁷⁷ בד"ה שמאלו תחת לראשי כפי' כי תשא. ועמ"ש עוד בד"ה ואתחנן גבי אעברה נא ואראה⁷⁸ כו'.

ועיינו עוד כמה שנכתב על עניין "וה' עליהם יראה", במאמר המתחיל "שמאלו תחת לראשי" בפרשת כי תשא. ועיינו עוד במאמר המתחיל "ואתחנן", בעניין "אעברה נא ואראה" וכו'.

רשימת ההפניות שבסוגריים נמשכת: מאמרים נוספים שבהם מוסבר כיצד ה' נראה לישראל, וכן בקשתו של משה "לראות" את הארץ.

ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות ובד"ה ועשית בגדי קדש בענין אהרן אותיות נראה⁷⁹ כו' שמה נמשך בחי' אור האהבה רבה כו'.

ועיינו כמה שנכתב במאמר המתחיל "בהעלותך את הנרות" ובמאמר המתחיל "ועשית בגדי קדש", בעניין שאותיות השם אהרן הן "נראה" וכו', שממנו נמשכת בחינת אור האהבה רבה וכו'.

בשם אהרן יש אותן אותיות כמו "נראה". אהרן, שמידתו היא אהבה, מלמד שההיראות לפני ה' ממשיכה "אהבה רבה" — האהבה הנעלית ביותר.

וזהו ענין יראה כל זכורך⁸⁰ שהיא אה"ר שנק' דכר כמ"ש בד"ה שוש תשיש כפי' תזריע וע' בזהר (בתחלתו דף ב' ע"א).

וזהו ענין "יראה כל זכורך": זו אהבה רבה, הנקראת "דכר", כפי' שמוסבר במאמר המתחיל "שוש תשיש" בפרשת תזריע; ועיינו בזהר (בתחלתו, דף ב' ע"א).

בלשון הקבלה, אהבה רבה נקראת "דכר", משום שזו אהבה שנותנת ויוזמת. לכן "יראה כל זכורך" פירושו שה"ראייה" שבחגים יוצרת אהבה רבה זו.

ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית גבי פי' למען תזכרו⁸¹ שתהיו בבחי' זכרים. והיינו ע"י וראיתם אותו⁸² ועיינו כמה שנכתב במאמר המתחיל "והיה לכם לציצית", בעניין פירוש "למען תזכרו" — שתהיו בבחינת זכרים. והיינו על ידי "וראיתם אותו",

במצוות ציצית נאמר "וראיתם אותו... למען תזכרו". הזכירה קשורה ל"זכר": הראייה מביאה את האדם לבחינת אהבה רבה

כי ציצית ג"כ מלשון מציץ מן החרכים⁸³ (דלקמן) ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ זהב טהור ועמ"ש בד"ה עיני כל אליך ישברו וע' בזהר פקודי (דרכ"ה ע"ב)

כי גם "ציצית" היא מלשון "מציץ מן החרכים" (כדלקמן). ועיינו כמה שנכתב במאמר המתחיל "ועשית ציץ זהב טהור", ובמאמר המילה "ציצית" קשורה ל"מציץ", המילה שתעמוד במרכז ההמשך: "מציץ מן החרכים". הרשימה נמשכת במאמרים על הציץ מזהב של

הכוחה ועל עיני הי

ע"פ עיני⁸⁴ ה' אל צדיקים⁸⁵ ועמ"ש מזה בד"ה כי תשמע בקול ור"פ בחקתי (דק"ב סע"א) ואשגח עלן⁸⁶ כו' ובפי' הרמ"ז שם ושם]

על פי הפסוק "עיני ה' אל צדיקים". ועיינו כמה שנכתב על כך במאמר המתחיל "כי תשמע בקול", ובראש פרשת בחוקתי (דף [ק"ב ע"א]: "ואשגח עלן" וכו', ובפירוש הרמ"ז שם ושם

ההפניות מסתיימות בקטעים העוסקים ב"עיני" ה' המשגיחות על הצדיקים, וכן בקטעים מן הזוהר ובפירוש הרמ"ז עליהם. כאן נסגרת ההפניה הארוכה שהתחילה בפסקה 8

(ועיין מענין יראה כל זכורך ברכות בשה"ש בפסוק יונתי בחגוי שזהו ענין הראיני את מראיך זח"ב בא ל"ח א' ס"פ משפטים קכ"ד א' תצוה קפ"ג א' פ' שלח קס"ה סע"ב⁸⁷ קס"ח א').

ועיינו בעניין "יראה כל זכורך" במדרש רבה על שיר השירים, בפסוק "יונתי בחגוי הסלע", שזהו עניין "הראיני את מראיך"; (זוהר חלק ב', בא ל"ח ע"א; סוף פרשת משפטים קכ"ד ע"א; תצוה קפ"ג ע"א; פרשת שלח קס"ה ע"ב בסופו, קס"ח ע"א

הערת סוגריים נוספת: מדרש רבה קושר את "יראה כל זכורך" לפסוק "הראיני את מראיך" שבשיר השירים, וכמה מקומות בזהר מפתחים את העניין

והנה כתיב קול דודי הנה זה בא כו' משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים⁸⁸.

והנה כתוב: "קול דודי, הנה זה בא" וכו', "משגיח מן החלונות, מציץ מן החרכים"

כעת נמשך המהלך העיקרי בפסוק משיר השירים, המתאר את הדוד — ה' — מביט בכלתו, ישראל, בשתי דרכים: דרך "החלונות" ודרך "החרכים"

פ"י קול דודי הוא המשכה ופ"י משגיח היא המשכת הראיה שמלמעלה בא מן החלונות ע"י בחי' חלון שהוא פתוח והוא עד"מ בחי' השמחה פתיחת הלב כו'.⁸⁹

כלומר, "קול דודי" הוא המשכה; ו"משגיח" הוא המשכת הראיה מלמעלה, הבאה "מן החלונות", דרך בחינה של חלון פתוח. והדבר הוא על דרך משל לבחינת השמחה, פתיחת הלב וכו'.

"קול דודי" הוא השפע של ה' הנמשך למטה. "משגיח מן החלונות" הוא מבטו של ה' המגיע דרך חלון פתוח; במונחים אנושיים, זוהי השמחה, הפותחת את הלב.

10 וזהו בזמן שהיה בהמ"ק קיים שהיתה השמחה על מכונה והיו מקבלים בחינת הראיה בגילוי הלב בכחינת חלון פתוח

וזהו [מה שהתרחש] בזמן שבית המקדש היה קיים: השמחה הייתה במקומה הראוי, והם קיבלו את בחינת הראיה בלב גלוי, בבחינת חלון פתוח.

כשבית המקדש היה קיים, שמחת החגים הייתה שלמה, ולבם של ישראל היה פתוח כחלון, כך שקיבלו את מבטו של ה' באופן גלוי.

וזהו עיניך יונים⁹⁰ כמשל היונים שמסתכלים זה בזה וזהו תענוגן ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה כו' גבי יונתי.

וזהו "עיניך יונים": כמו היונים המביטות זו בזו, וזהו תענוגן. ראו מה שנכתב על כך בדרוש המתחיל "אני ישנה וגו'", בעניין "יונתי".

"עיניך יונים": היונים מביטות זו בעיני זו, והמבט ההדדי הזה הוא תענוגן. כך גם ה' וישראל הביטו זה בזה בגלוי.

אך בזמן שאין בהמ"ק קיים הוא מציץ מן החרכים ע"י נקב וסדק קטן שבכותל (וע' בזהר פ' בחקתי) (דף קי"ד ע"ב) על פסוק זה.

אך בזמן שבית המקדש אינו קיים, הוא "מציץ מן החרכים", דרך נקב וסדק קטן שבכותל. (וראו בזהר, פרשת בחוקותי, דף קי"ד ע"ב, על פסוק זה.)

בגלות, כשבית המקדש אינו קיים, מבטו של ה' מגיע רק דרך "החרכים" — נקבים וסדקים קטנים שבכותל. המבט עדיין קיים, אך הוא עובר דרך מחיצה.

ומענין חלון הנה בזהר (ח"א ק"מ ע"ב) ע"פ וישקף כו' בעד החלון⁹¹ פ"י באצטגנינותא דיליה. ור"פ בלק (דקפ"ד ב') מאי בעד החלון דא חלון דחכמתא.

ובעניין החלון: בזהר (חלק א, ק"מ ע"ב), על הפסוק "וישקף וגו' בעד החלון", הפירוש הוא: באמצעות האצטגנינות שלו. ובראש פרשת בלק (דף קפ"ד ע"ב): "מהו 'בעד החלון'? זהו חלון החכמה".

אדמו"ר הזקן מביא מקורות מהזוהר העוסקים בדימוי של "חלון". באחד מהם מדובר באצטגנינות של אבימלך, ובאחר נאמר "חלון החכמה".

ועי"ש במק"מ ובפ"י הרמ"ז שם בשם הרמ"ק ומהתם נלמוד ג"כ לסטי דקדושה. ועד"ז פ"י במ"א דחלון הוא חסדים שביסוד וחרכים גבורות שביסוד.

וראו שם במקדש מלך ובפירוש הרמ"ז, בשם הרמ"ק; ומכאן נלמד גם לצד הקדושה. ועל דרך זו מבואר במקום אחר שהחלון הוא החסדים שביסוד, והחרכים הם הגבורות שביסוד.

המפרשים על הזוהר מראים שהדימוי שייך גם לצד הקדושה. במקום אחר מבואר שהחלון הוא החסדים שביסוד, ערוץ ההשפעה, והחרכים הם הגבורות שביסוד.

ובפרדס בעה"כ בערך חלון ע"פ חלון התיבה⁹² פ"י דחלון הוא הדעת שממשיך ומחבר חו"ב או שהוא בחי' תפארת כו'

ובפרדס, בערכי הכינויים, בערך "חלון", על הפסוק "חלון התיבה", פירש שהחלון הוא דעת, הממשיכה ומחברת את חכמה ובינה, או שהוא בחינת תפארת וכו'.

בפרדס של רבי משה קורדובירו, "חלון" התיבה של נח הוא דעת, המחברת את חכמה ובינה, או לחלופין תפארת. שתייהן בחינות מקשרות, המאפשרות לאור לעבור מבחינה אחת לאחרת.

ועמ"ש ע"פ ושמתי כדכד שמשותיך.⁹³ דפ"י שמשותיך היינו חלונות והוא גילוי בחי' שמש הוי' כו'.⁹⁴ וראו מה שנכתב על הפסוק "ושמתי כדכד שמשותיך": פירוש "שמשותיך" הוא חלונות, והכוונה היא לגילוי בחינת שמש הוי' וכו'.

בפסוק של ישעיהו "ושמתי כדכד שמשותיך", המילה "שמשותיך" מתפרשת כ"חלונות", מלשון "שמש". החלון מכניס את אור השמש, ו"השמש" היא הוי', כפי שמבואר בפסקה הבאה.

קטע 5 • 111-16

חלונות וחרכים בקבלה

11 ובעי"ח בתחלתו שער הכללים רפ"א כ' וז"ל ודע כי שמש ומגן⁹⁵ ה' צבאות וכמו שהשמש אור עליון גדול ואין יכולת להביט בו כ"א בהתמעטות דרך חלון או עי" מסך כו' או עי" נקב קטן כו'.

ובספר עץ חיים, בתחילתו, בשער הכללים, בראש פרק א', הוא כותב, וזו לשונו: "ודע כי שמש ומגן ה' צבאות"; וכשם שהשמש היא אור עליון גדול, ואין יכולת להביט בה אלא כשהאור מתמעט, דרך חלון או באמצעות מסך וכו', או דרך נקב קטן וכו'.

אדמו"ר הזקן מצטט את תחילתו של ספר עץ חיים, חיבורו המרכזי של האריז"ל. אור השמש חזק מכדי להביט בו ישירות; אפשר לקבל אותו רק כשהוא מתמעט, דרך חלון, מסך או נקב קטן.

12 והנה בעולם הצילות האור בא שלא ע"י מסך כלל כו' אבל בא ע"י חלון פי' מיסוד דא"א הנקי חלון שנתמעט האור מכמות

"והנה, בעולם האצילות האור אינו עובר דרך מסך כלל וכו', אלא דרך חלון, כלומר מיסוד דאריך אנפין, הנקרא חלון, כך שמידת האור מתמעטת

באצילות, העולם העליון ביותר, אין מסך כלל, אלא רק "חלונות". החלון הראשון הוא יסוד אריך אנפין, הפרצוף העליון ביותר, שמעביר רק חלק מן האור שלו.

שהוא גם מחכמה לבינה בא ע"י חלון פי' מיסוד אבא שהוא חלון אחר קטן כו'

מכמותו. גם מחכמה לבינה האור עובר דרך חלון, כלומר מיסוד אבא, שהוא חלון אחר, קטן יותר וכו'.

מחכמה לבינה האור עובר דרך חלון קטן יותר — יסוד אבא, שהוא חכמה.

אח"כ מיסוד למלכות בא האור מחלון קטן וצר מאד פי' מיסוד דז"א הנקרא חלון ג"כ וצר מאד דוגמת נקב קטן כו' אך מבריא האור ולמטה האור בא ע"י מסך גמור והאור עובר בתוכו ומאיר עכ"ל.

לאחר מכן, מיסוד למלכות האור מגיע דרך חלון קטן וצר מאוד, כלומר מיסוד ז"א, הנקרא גם הוא חלון והוא צר מאוד, כמו נקב קטן וכו'. אבל מבריא האור ולמטה האור מגיע דרך מסך גמור, והאור עובר בתוכו ומאיר. עד כאן הציטוט.

מז"א למלכות החלון קטן עוד יותר, כמו נקב קטן. למטה מאצילות, מבריא ואילך, אין חלון אלא מסך שלם: האור עובר דרך מחסום.

וע' מזה ג"כ בע"ח היכל הז' (שער מ"א רפ"א וספ"ב. ובשער מ"ז פ"א) שהמל' דאצילות משברת ובוקעת את המסך שבין אצילות לבריא ויורדת ומתלבשת בכתר דבריא.

ועיינו בעניין זה גם בעץ חיים, היכל ז' (שער מ"א, תחילת פרק א' וסוף פרק ב'; וכן שער מ"ז, פרק א'): מלכות דאצילות שוברת ועיינו בעניין זה גם בעץ חיים, היכל ז' (שער מ"א, תחילת פרק א' וסוף פרק ב'; וכן שער מ"ז, פרק א'): מלכות דאצילות שוברת ובוקעת את המסך שבין אצילות לבריא, יורדת ומתלבשת בכתר דבריא.

במקום נוסף בעץ חיים נאמר שמלכות דאצילות בוקעת את המסך שבין אצילות לבריא, יורדת ונעשית כתר, המדרגה העליונה ביותר, של בריא.

ועפ"ז י"ל שזהו ענין מציץ מן החרכים שהוא מה שמשברים הכותל ונעשה חרך ונקב קטן וכך הוא שהמל' משברת המסך כו'

ועל פי זה אפשר לומר שזהו ענין "מציץ מן החרכים": שוברים את הכותל ונוצר בו חרך, נקב קטן. כך גם מלכות שוברת את המסך וכו'.

כך מתבאר הביטוי "מציץ מן החרכים": חרך הוא פתח שנוצר על ידי שבירת כותל. שבירת המסך בידי מלכות היא פתח כזה.

ואין זה דומה לחלון שהוא גילוי האור ממש בלי מסך וכותל שיצטרכו לשוברו וכמשי"ש ספ"א שכבר אין לה ערך עם אצילות כו' ע"ש באריכות.

ואין הדבר דומה לחלון, שהוא גילוי ממש של האור, בלי מסך וכותל שצריך לשוברו; וכפי שכתוב שם בסוף פרק א', שכבר אין לה כל יחס לאצילות וכו'. עיינו שם באריכות.

"חלון" שונה: אין כותל שצריך לשוברו, והאור מתגלה ישירות. לאחר שמלכות נמצאת בתוך בריאה, כבר אין לה כל יחס לאצילות.

13 ואפשר להבין מעט ענין זה עפ"י שביאור ע"פ כי תשמע בקול בפ' ראה שיש ב' השגחות.

ואפשר להבין מעט ענין זה לאור מה שמוסבר בביאור על הפסוק "אם תשמע בקול" בפרשת ראה: שיש שתי השגחות.

אדמו"ר הזקן מציג דרך נוספת להבין את שני המבטים, מתוך מאמר על פרשת ראה העוסק בשני סוגים של השגחה אלוקית.

הא' באופן כמו שהוא מלמעלה למטה דכולא קמיה כלא חשיב יחו"ע ולפעמים משגיח כמו שהוא בבי"ע כו'

הראשונה היא באופן של מלמעלה למטה, שבו "הכול נחשב לפניו כלא" — יחודא עילאה. ולפעמים הוא משגיח כפי שהדברים הם בבריאה, ביצירה ובעשיה וכו'.

במבט הראשון ה' מביט מנקודת מבטו, שבה כל הבריאה אינה נחשבת למציאות: זוהי "יחודא עילאה". במבט השני הוא מביט בעולמות כפי שהם נראים מלמטה, בבריאה, ביצירה ובעשיה, כמציאויות קיימות.

וזהו ענין חלונות וחרכים שבבחי' חלונות היינו כמו שהוא באצילות שהאור בא שלא ע"י מסך כלל והיינו הגילוי כמו דכולא קמיה כלא כו'.

וזהו ענין החלונות והחרכים. בחינת החלונות היא כפי שהדברים הם באצילות, שבה האור מגיע בלי שום מסך; כלומר, זו ההתגלות שבה "הכול נחשב לפניו כלא" וכו'.

"החלונות" הם הסוג הראשון: כפי שהדברים הם באצילות, שבה אין מסך, והכול בטל לפני ה'.

משא"כ חרכים היינו נקב וסדק שבכותל שהכותל הוא ענין המסך המפסיק שהוא הגורם להיות בחי' יש ואע"פ שהמלי' דאצי" בוקעת המסך ונעשה

לעומת זאת, חרכים הם חור וסדק בקיר. הקיר הוא המסך המפריד, והוא הגורם לכך שתהיה בחינת "יש". ואף שמלכות דאצילות בוקעת את המסך ונעשה

"החרכים" הם הסוג השני. הקיר הוא המסך שגורם לנבראים לחוש שהם קיימים בפני עצמם — "יש".

כמו נקב וסדק ומזה נמשך ביטול היש מ"מ היינו יש ובטל יחוי"ת וההשגחה שבבחינה ואופן זה נקי מציץ מן החרכים.

כמו חור וסדק, ומכך נמשכת בחינת ביטול היש; ובכל זאת, זהו "יש" שמתבטל — יחודא תתאה. ההשגחה שבבחינה ובאופן זה נקראת "מציץ מן החרכים".

מלכות יוצרת חור במסך, וכך ה"יש" הנברא מתבטל לפני ה', אך עדיין נשאר "יש". זו "יחודא תתאה": העולם קיים, ובכל זאת קשור לה'. המבט של ה' מבעד לחור זה נקרא "מציץ מן החרכים".

14 ועפ"י יתבאר המדרש שה"ש עפ זה משגיח מן החלונות זו זכות אבות⁹⁶ מציץ מן החרכים זו זכות אמהות.

ועל פי זה יתבאר המדרש על הפסוק בשיר השירים: "משגיח מן החלונות" — זו זכות האבות; "מציץ מן החרכים" — זו זכות האמהות.

המדרש אומר שה' "משגיח מן החלונות" בזכות האבות, ו"מציץ מן החרכים" בזכות האמהות. ההבחנה בין שני אופני המבט מסבירה כעת את ההבדל ביניהם.

כי הנה נתבאר בד"ה לבכתני כו' באחד מעיניך כתיב והקרי באחת.⁹⁷ היינו כי בכנס"י שהחכמים נקי עיני העדה⁹⁸ שהם בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא יש

שהרי נתבאר במאמר המתחיל "לבכתני וכו'", שבפסוק "באחד מעיניך" הכתיב הוא "באחד", בלשון זכר, והקרי הוא "באחת", בלשון נקבה. כלומר, בכנסת ישראל, שחכמיה נקראים "עיני העדה", והם בבחינת "להסתכל ביקרא דמלכא" — יש

בשיר השירים ד, ט, הביטוי "באחד מעיניך" כתוב בלשון זכר ונקרא בלשון נקבה. ה"עיניים" הן חכמי ישראל, שתפקידם "להסתכל בכבוד המלך".

שהם בבחי' באחד ל' דכר שהם מסתכלים בביטול דיחוי"ע כמו דקמיה כולא כלא כו' ויש שהם בבחי' ביטול דיחוי"ת כו'.

מי שהם בבחינת "באחד", לשון זכר, והם מתכוננים מתוך הביטול של היחודא עילאה, כפי ש"לפניו הכול כלא חשיב וכו'"; ויש מי שהם בבחינת "באחד" של היחודא תתאה וכו'.

לשון הזכר מייצגת את מי שהביטול שלהם הוא בבחינת היחודא עילאה, ולשון הנקבה — את מי שהביטול שלהם הוא בבחינת היחודא תתאה. האבות מקבילים למדרגה הראשונה, והאמהות לשנייה.

15 וזהו ענין האבות והאמהות דכר ונוקי מלמעלה למטה ומלמטה למעלה ועדיין נמשך ג"כ ההשגחה מלמעלה מן החלונות ע"י זכות אבות והם היסודות דאצילות כנ"ל ומן החרכים מה שהמלי שוברת המסך כו' ע"י זכות אמהות.

וזהו ענינם של האבות והאימהות: בחינה זכרית ובחינה נקבית, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. וכך נמשכת גם ההשגחה מלמעלה: "דרך החלונות" — בזכות האבות, שהם היסודות שבאצילות, כנזכר לעיל; ו"דרך החרכים" — כאשר מלכות שוברת את המסך וכו', בזכות האימהות.

האבות הם בחינה זכרית — השפעה מלמעלה למטה; האימהות הן בחינה נקבית — עלייה מלמטה למעלה. לכן המבט "דרך החלונות", שהם צינורות ההשפעה של אצילות, בא בזכות האבות; והמבט "דרך החרכים", כאשר מלכות שוברת את המסך, בא בזכות האימהות.

וז"ש בזהר ויחי (דרמ"ז ע"א) ע"פ בנות צעדה עלי שור.⁹⁹ ההוא עין דכתיב לעילא כו'

וזהו שנאמר בזהר, ויחי (רמ"ז ע"א), על הפסוק "בנות צעדה עלי שור": "אותה עין שנכתבה למעלה וכו'".

קטע בזהר תומך בכך. הוא מפרש את ברכת יעקב "בנות צעדה עלי שור" כעוסקת ב"עין" האלוהית.

כי שור הוא לשון הבטה והסתכלות והשגחה זו נמשך ע"י המלאכים דהיכלות דבריאה וזהו ענין החרכים כו'.

כי "שור" הוא לשון של הבטה, הסתכלות והשגחה, והשגחה זו נמשכת באמצעות מלאכי ההיכלות שבבריאה; וזהו ענין החרכים וכו'.

"שור" יכול להתפרש כהבטה. ה"בנות" הן מלאכי ההיכלות שבבריאה, שדרכם עובר המבט למטה מאצילות, וזהו המבט "דרך החרכים".

א"נ י"ל חלונות וחרכים יש ג"כ בהתלבשות בבי"ע ע"ד מ"ש בד"ה ארדה נא¹⁰⁰ ואראה¹⁰¹ בענין ב' הבחינות דלפעמים כתיב עיני ה' המה משוטטים¹⁰² ולפעמים כתיב עיניו משוטטות^{103, 104} לשון נוק'.

ואפשר לומר גם שיש חלונות וחרכים בהתלבשות בבי"ע, על דרך מה שנאמר במאמר המתחיל "ארדה נא ואראה", בענין שתי הבחינות: לפעמים נאמר "עיני ה' המה משוטטים", ולפעמים נאמר "עיניו משוטטות", בלשון נקבה.

דרך נוספת: חלונות וחרכים קיימים גם בתוך העולמות התחתונים עצמם. הכתוב מתאר את עיניו המשוטטות של ה' פעם בצורת פועל זכרית ופעם בצורת פועל נקבית, בהתאם לשני סוגי המבט.

וקרוב לזה איתא ברע"מ פ' משפטים (דק"ז סע"א)¹⁰⁵ עיניו על דרכי איש¹⁰⁶ ובהון משגיח מן החלונות כו' נקבין דב"נ בתרין עינין ותרין אודנין כו' ע"ש.

ודבר הקרוב לכך מובא ברעיא מהימנא, פרשת משפטים (ק"ז ע"א, בסופו): "עיניו על דרכי איש", ובאמצעותן "משגיח מן החלונות" — דרך שבעת הנקבים שבאדם: שתי העיניים ושתי האוזניים וכו'; עיין שם.

גם הרעיא מהימנא, חלק מן הזוהר, אומר שה' "משגיח מן החלונות" באמצעות שבעת הפתחים שבראש האדם: העיניים, האוזניים וכדומה.

ובזהר פקודי (דרי"נ ע"א) תריסר גלגלין¹⁰⁷ כו' ואינון אקרון שרפים כו' אלין אינון קיימין לאשגחא תדיר כו' ואקרון חלונות והיינו דכתיב משגיח מן החלונות כו'.

ובזהר, פקודי (ר"נ ע"א): "שנים עשר גלגלים וכו', והם נקראים שרפים וכו'. אלה עומדים להשגיח תמיד וכו', ונקראים חלונות; וזהו שנאמר 'משגיח מן החלונות' וכו'".

קטע נוסף בזהר מתאר שנים-עשר "גלגלים" של מלאכים, הנקראים שרפים, המשגיחים תמיד; הם נקראים "חלונות"

ושם ריש עמוד ב' מאלין נפקי ארבע סמכין¹⁰⁸ לאינון תריסר דקאמרן כו' ואלין אקרון חרכים כד"א מציין מן החרכים¹⁰⁹ כו'

ושם, בתחילת ע"ב: "מאלה יוצאים ארבעה סמכים לאותם שנים-עשר שהזכרנו וכו', ואלה נקראים חרכים, כפי שנאמר 'מציין מן החרכים' וכו'".

מתחתיהם יש ארבעה "סמכים", הנקראים "חרכים"

מציין כמאן דאשגח מאתר דקיק דחמי ולא חמי כל מה דאצטריך ולבתר משגיח מן החלונות אתר אשגחותא יתיר.

"מציין" — כמו מי שמשגיח ממקום צר, ורואה ואינו רואה את כל מה שנצרך; ואחר כך, "משגיח מן החלונות" — ממקום של השגחה רחבה יותר.

הזהר מסביר את ההבדל: "מציין" הוא מבט דרך פתח צר, שרואה רק חלק מן התמונה; "משגיח מן החלונות" הוא ראייה מלאה יותר

(והדרי"א ע"א) לעילא כנסת הגדולה אית בה תריסר חלונות עילאין¹¹⁰ כו' ועיי' במק"מ שהם י"ב אותיות של שם אדי מלא.

"למעלה, לכנסת הגדולה יש שנים-עשר חלונות עליונים וכו'". עיינו שם במקדש מלך, שמבאר שהם שנים-עשר (דרי"א ע"א) האותיות של שם אדניי במילוי.

למעלה מהם נמצאת "כנסת הגדולה" (מלכות דאצילות), ובה שנים-עשר חלונות. בפירוש מקדש מלך מזהה אותם עם שנים-עשר האותיות של שם אדניי במילוי: אלי"ף-למ"ד-פ"א, דל"ת-למ"ד-ת"ו, נו"ן-ו"ו-נו"ן, יו"ד-ו"ו-דל"ת

וע' במק"מ ר"פ בראשית סוף המאמר כשושנה בין החוחים מצאתי בדברי האריז"ל שנקודת המ' היורדת לבריאה נקי בשם אדי.^{111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126}

ועיינו במקדש מלך, בתחילת בראשית, בסוף הקטע "כשושנה בין החוחים": "מצאתי בדברי האריז"ל שנקודת המלכות היורדת לבריאה נקראת בשם אדניי".

אדניי הוא שמה של המלכות. מקדש מלך מצטט את האריז"ל, שנקודת המלכות היורדת לבריאה נקראת בשם זה; כך מתקשר "החלונות" למלכות.

16 ומזה יובן שייכות ענין זה למשי"כ אח"כ בסמוך בענין כשושנה בין החוחים. כי הנה בזה הרקיע שם ר"פ בראשית ד"ה מה שושנה¹²⁷ כוי

מכאן יובן הקשר בין עניין זה לבין מה שנכתב מיד בהמשך על "כשושנה בין החוחים". שכן בזה הרקיע שם, בתחילת בראשית, בפירוש לקטע "מה שושנה וכו'",

שנים-עשר החלונות מסבירים גם את הפסוק הבא בשיר השירים: "כשושנה בין החוחים". הוזהר הרקיע, פירוש על הוזהר, דן בקטע הפותח של הוזהר על השושנה

פ"י שכינתא תתאה העומדת על י"ב בקר והים עומד עליהם מלמעלה¹²⁸ הרי הם י"ג והם י"ג עליון דילה. אשר כעין זה ממש הוא ענין י"ב חלונות הנ"ל דכנסת הגדולה דלעילא כוי וד"ל.

הוא מפרש: השכינה התחתונה עומדת על שנים-עשר הבקר, והים עומד עליהם מלמעלה; הרי הם שלושה-עשר, והם שלושה-עשר עלי הכותרת שלה. ובדיוק כך הוא ענינם של שנים-עשר החלונות הנזכרים לעיל של כנסת הגדולה שלמעלה וכו', והדברים מובנים.

השושנה היא השכינה התחתונה (מלכות), המתוארת כ"ים" הגדול שבמקדש שלמה, שעמד על שנים-עשר בקר: שנים-עשר ועוד אחד, כנגד שלושה-עשר עלי הכותרת של השושנה. שנים-עשר החלונות של כנסת הגדולה הם אותו מבנה

קטע 6 • 171-18

בקיעת המסך באמצעות תשובה ושמחה

17 והנה אפשר להבין ענין זה דחלונות וחרכים שבבי"ע עצמן איך ידמה ענין זה לדרך שנת' לעיל דחלונות היינו באצילות שהאור נמשך שלא ע"י מסך וחרכים היינו שבירת המסך.

כעת אפשר להבין את ענין החלונות והחרכים בתוך העולמות בריאה, יצירה ועשיה עצמם: כיצד הוא דומה לאופן שהוסבר לעיל, שלפיו החלונות הם באצילות, שבה האור נמשך בלי מסך, ואילו החרכים הם שבירת המסך

כעת מסביר אדמו"ר הזקן כיצד יכולים להיות "חלונות" ו"חרכים" בתוך העולמות התחתונים, אף שלעיל נאמר שהחלונות שייכים לאצילות והחרכים לשבירת המסך שמתחתיה

והענין דכמו שיש מסך בין אצ"י לבי"ע שבאצילות הוא ביטול אמיתי ובבי"ע מחמת המסך נעשה בחי' יש אלא שאעפ"כ הוא ביטול היש.

הענין הוא שכמו שיש מסך בין אצילות לבין בריאה, יצירה ועשיה, כך שבאצילות יש ביטול אמיתי, ואילו בבריאה, ביצירה, ובעשיה, בגלל המסך נוצרת בחינה של "יש"; ואף על פי כן, זהו ביטול היש

בין אצילות לעולמות התחתונים יש מסך: באצילות הכול בטל באמת, ואילו למטה ממנה הנבראים חשים שהם קיימים, אך בכל זאת הם בטלים להי

כך עדיין יש מסך המפסיק בין קדושה לסטי"א. שהוא מסך מבדיל גמור שמעלים ומסתיר האור עד שנעשה נפרד ממש

כך, בדומה לכך, יש מסך המפריד בין הקדושה לבין הסטרא אחרא: מסך המבדיל הפרדה גמורה, שמעלים ומסתיר את האור עד, שהדבר נעשה נפרד ממש,

בדומה לכך, יש מסך נוסף, עבה הרבה יותר, בין הקדושה לבין הסטרא אחרא, הצד האחר המתנגד לקדושה. הוא מסתיר את האור לחלוטין, עד שמה שנמצא מעבר לו חש נפרד לגמרי מהי.

כמו היכלות החיצוניים. וכמ"ש כ"ז בפי' לך בדי"ה ולא יקרא עוד את שמך אברם.

כמו ההיכלות החיצוניים. וכל זה מוסבר בפרשת לך לך, במאמר המתחיל "ולא יקרא עוד את שמך אברם"

זהו התחום של "ההיכלות החיצוניים", היכלות הקליפה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמר בתורה אור על פרשת לך לך, שבו הדברים מוסברים בהרחבה.

18 והנה ע"י התשובה ולב נשבר ורוח נשברה^{129, 130, 131} משברים מסך הנ"ל שיהיו בחי' החולין ג"כ נעשים על טהרת הקדש כו'

והנה, באמצעות תשובה, לב נשבר ורוח נשברה, שוברים את המסך הנזכר לעיל, כך שגם הבחינה של חולין נעשית בטהרת הקודש וכו'.

תשובה לה', עם לב נשבר, שוברת את המסך השני הזה, וכך גם דברים רגילים המותרים נעשים חלק מן הקדושה.

וזהו ענין החרכים דהיינו שבירת מסך הנ"ל אמנם החלונות זהו הגילוי כמו שהוא בבריאה למעלה מבחי' מסך המפסיק בין קדושה כו'.

וזהו ענין החרכים, כלומר שבירת המסך הנזכר לעיל. החלונות, לעומת זאת, הם הגילוי כפי שהוא בבריאה, למעלה מן המסך המפסיק בין הקדושה וכו'.

שבירת המסך בדרך זו היא ה"חרכים". ה"חלונות" הם גילוי נעלה יותר, בדומה לגילוי שבבריאה, שבה אין כלל מסך בין הקדושה לבין הצד שכנגדה.

וזהו ע"י פתיחת הלב דהיינו שמחה וטוב¹³² לב מרוב כל שלאחר בחי' לב נשבר כו' ועדיין יתבאר מאמר הזהר דפי' בחקתי (דקי"ד ע"ב)¹³³

וזה נעשה על ידי פתיחת הלב, כלומר "שמחה וטוב לב מרוב כל", הבאים לאחר הבחינה של לב נשבר וכו'. ועל דרך זו יתבאר: מאמר הזהר בפרשת בחוקותי (קי"ד ע"ב)

ה"חלונות" נפתחים מכוח לב פתוח — השמחה שבאה לאחר הלב הנשבר. מכאן סדר העבודה הוא תחילה לב נשבר, ולאחר מכן שמחה, בדומה ל"פור" ואחר כך "הקשב" שבתחילת המאמר.

וסליק כותלין לאסתכלא ולאשגחא בין נקבי כותלא עלייהו ופי' סליק היינו שביו"ט ההמשכה נמשך ע"י עולם הבריאה ויצי' ועשייה עולות לשם כו'.

"ועולה על החומות להשקיף ולהשגיח ביניהן, דרך נקבי החומה". ופירוש "עולה" הוא שביום טוב ההמשכה נמשכת באמצעות עולם הבריאה, שכן יצירה ועשייה עולות לשם וכו'.

הזוהר אומר שה' "עולה על החומות" ומשגיח דרך הנקבים שבהן. "עולה" מתפרש כאן בכך שביום טוב העולמות התחתונים עולים לבריאה, ולכן ההשגחה נמשכת דרך הבריאה.

וענין חלונות לשון רבים י"ל ע"ד מ"ש בזהר (ח"ב דל"ז ע"א) בפ"י המשפילי לראות¹³⁴ מכתרא לכתרא כו' מנהירו לנהירו כו' והיינו כנ"ל מיסוד דא"א לח"ע ומיסוד אבא כו' וכנ"ל. וע"ש במק"מ.

ואת ענין החלונות בלשון רבים אפשר להבין על פי מה שכתוב בזוהר (ח"ב, ל"ז ע"א), בפירוש "המשפילי לראות": "מכתר לכתר וכו', מנהירו לנהירו וכו'". היינו, כנזכר לעיל, מיסוד דא"א לחכמה עילאה, ומיסוד אבא וכו', כנזכר לעיל. ועיין שם במקדש מלך.

מדוע נאמר "חלונות" בלשון רבים? מפני שכפי שאומר הזוהר, אור ה' יורד "מכתר לכתר", דרך חלונות אחדים, כפי שתואר לעיל בקטע מעץ חיים.

ובספר עמה"מ שער השני פ"א פ"י החלונות ה' חלונות דהיינו ה' בחינות ההוי"ה ה' פרצופים עם הקוץ העליון של היו"ד והם ארובות השמי"י¹³⁵ הנוזלי חכמה כו' ועד"ז החרכים ה' חרכים ה"ג וע"ש דהיינו גם למעלה מהאצילות.¹³⁶

ובספר עמק המלך, שער שני, פרק א, פירש שהחלונות הם חמישה חלונות, היינו חמש בחינות הוי", חמשת הפרצופים, עם הקוץ העליון של היו"ד; והם "ארובות השמים", הנוזלות חכמה וכו'. ועל דרך זו החרכים הם חמישה חרכים, כלומר חמש הגבורות; ועיין שם, שזהו גם למעלה מאצילות.

עמק המלך מונה חמישה חלונות — חמשת הפרצופים של שם הוי", יחד עם הקוץ של היו"ד — וחמישה חרכים, שהם חמש הגבורות. לפי דבריו, הם נמצאים אף למעלה מאצילות.

קטע 7 • 191

המשתה השני: היום השני של יום טוב

19 והנה בהתגלות המלך יש מדרגות רבות¹³⁷ חלוקות כמ"ש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה כו' עשה משתה¹³⁸ לכל שריו ועבדיו כו'.

והנה, בהתגלות המלך יש מדרגות רבות ושונות, כמו שכתוב: "על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה" וכו'; "עשה משתה לכל שריו ועבדיו" וכו'.

כאן מוצעת דרך חדשה להבין את היום השני של יום טוב, על יסוד מגילת אסתר. חגיגתו של אחשוורוש התקיימה בשלבים: תחילה נערך משתה לשריו ולעבדיו.

ושרי המדינות לפניו^{139, 140} כו'. ואח"כ לכל העם הנמצאים¹⁴¹ בשושן למגדול ועדקטן כו' בחצר גינת ביתן המלך¹⁴² כו'.

"ושרי המדינות לפניו" וכו'. ואחר כך: "לכל העם הנמצאים בשושן למגדול ועד קטן" וכו', "בחצר גינת ביתן המלך" וכו'.

לאחר מכן נערך משתה שני, לכל אנשי שושן, גדולים וקטנים, בחצר החיצונה של גינת ארמון המלך.

כך הוא בבחינת הראי' שמלמעלה שבחי' שריו ועבדיו [כמ"ש במ"א בענין מאמר רבי יוחנן בן זכאי על ר' חנינא בן דוסא שאני כשר לפני המלך והוא כעבד לפני המלך] (בגמ' ספ"ה דברכות)

כך הוא גם בבחינת הראייה שלמעלה: הבחינה של "שריו ועבדיו" [כפי שמוסבר במקום אחר בענין מאמרו של רבי יוחנן בן זכאי על רבי חנינא בן דוסא: "אני כשר לפני המלך והוא כעבד לפני המלך" (בגמרא, סוף פרק ה' דברכות)]

גם בהתגלות של ה' יש שלבים. "שריו ועבדיו" הם הנשמות הנעלות; בסוגריים מובא הניגוד שבגמרא בין "שר" ל"עבד" העומדים לפני המלך בדרכים שונות.

ועמ"ש ע"פ באר חפרוה שרים¹⁴³ כו' ובענין עבד בד"ה ועתה יגדל נא¹⁴⁴ הם בחינת נשמות הגבוהות שבזמן בית המקדש היו מקבלים בחי' ראייה מכסא מלכותו כו'.

ועיינו גם כמה שנכתב על הפסוק "באר חפרוה שרים" וכו', ובענין עבד, במאמר המתחיל "ועתה יגדל נא" היא בחינת הנשמות הגבוהות, שבזמן בית המקדש היו מקבלות בחינת ראייה מכסא מלכותו" וכו'.

הנשמות הנעלות הללו קיבלו בזמן בית המקדש את ה"ראייה" ישירות מכס המלך — מדרגת ההתגלות הגבוהה ביותר.

פ"י בהגלות נגלות בבחי' כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית¹⁴⁵ כו' שהוא בחי' גבוה ומדרגה גבוה מאד נעלה (ע' בע"ח שער כסא הכבוד שהוא היכל קה"ק דבריאה וע' בסש"ב) (ח"א פנ"ג).

כלומר, הוא התגלה בהתגלות גלויה בבחינת "כסא מלכותו", "בבית המלכות נכח פתח הבית" וכו'; זו בחינה נעלית, מדרגה גבוהה ונשגבת ביותר. (ראו עץ חיים, שער כסא הכבוד, שהוא היכל קודש הקודשים דבריאה; וראו גם ספר של בינונים) (חלק א, פרק נג).

המלך היושב "בבית המלכות נכח פתח הבית" הוא ההתגלות הראשונה והנעלית. עץ חיים מכנה את כסא הכבוד ההיכל הפנימי ביותר, קודש הקודשים של בריאה, ובתנאי מובא אותו רעיון.

א"נ שהמלכות דאצילות עצמה נק' כסא כמ"ש בביאור דפ' זכור וזהו אשר בשושן בחי' שושנת העמקים¹⁴⁶ שושן עמק איומה¹⁴⁷ כו'

אפשר לפרש גם שמלכות דאצילות עצמה נקראת "כסא", כפי שמוסבר בביאור לפרשת זכור. וזהו "אשר בשושן" — בחינת "כשושנת העמקים", "שושן עמק איומה" וכו'.

אפשר לפרש שה"כסא" הוא מלכות דאצילות עצמה. "שושן" מתקשר ל"שושנה" — "שושנת העמקים" הנעלית.

משא"כ בזמן שאין בהמ"ק קיים צריך גילוי בחינה ומדרגה השנית שהיא בחצר גינת ביתן המלך שהוא לכל העם הנמצאים בשושן

לעומת זאת, בזמן שאין בית המקדש קיים, יש צורך בהתגלות הבחינה והמדרגה השנייה, שהיא "בבית גינת המלך", והיא מיועדת ל"כל העם הנמצאים בשושן".

כשאין בית המקדש קיים, יש צורך בהתגלות השנייה, הנמוכה יותר — זו שבבית החיצונה, המיועדת ל"כל העם".

דהיינו כל מי שיש לו ניצוץ אלקות ממקור כנס"י שהיא בבחי' כשושנה בין החוחים¹⁴⁸ בגלות כו'.

כלומר, כל מי שיש בו ניצוץ אלקות ממקור כנסת ישראל, שהיא בבחינת "כשושנה בין החוחים" בגלות וכו'.

"כל העם" הם כל היהודים — כל מי שיש בו ניצוץ אלקות ממקורו של עם ישראל, שבגלות הוא בבחינת "כשושנה בין החוחים".

שהוא גילוי אחר גילוי במדרג' אחר מדרגה [ע"י בזהר בתחלתו בגין דאית שושנה ואית שושנה¹⁴⁹ כו' ובזהר הרקיע שם.¹⁵⁰

זהו גילוי אחר גילוי, מדרגה אחר מדרגה. [עיינו בזהר בתחלתו: "בגין דאית שושנה ואית שושנה" וכו', ובזהר הרקיע שם.

כלומר, יש גילוי אחד ואחריו גילוי נוסף. הסוגריים המרובעים מציינים מקומות בזהר העוסקים בשתי "שושנים" — עליונה ותחתונה.

ובזהר ויחי (דרכ"א ע"א)¹⁵¹ ובמק"מ שם דשושנת העמקים זהו שושנה עילאה ובפ' כי תשא (דקפ"ט ריש ע"ב)

ובזהר, ויחי (דרכ"א ע"א), ובמקדש מלך שם, נאמר ש"שושנת העמקים" היא השושנה העליונה; ובפרשת כי תשא (דקפ"ט ריש ע"ב),

במקורות האלה "שושנת העמקים" היא השושנה העליונה, ואילו השושנה שבין החוחים היא התחתונה.

ובפ' הרמ"ז¹⁵² שם ודע כי שושנה העליונה נה כו' וע' בסה"מ (סי' קנ"ו) ובזהר פ' פנחס דרל"ג ע"ב.¹⁵³

[ובפירוש הרמ"ז שם: "ודע כי שושנה העליונה" וכו'; ועיינו בסה"מ (סי' קנ"ו) ובזהר, פרשת פנחס, דרל"ג ע"ב.

הרמ"ז, מפרש הזהר, מבאר כך גם את השושנה העליונה; ההפניות הנוספות סוגרות את הסוגריים.

וצריך לעשות י"ט שני לקבלת בחי' הראי' גם בבחי' זו שאין בהמ"ק קיים שאין אנו יכולים לעלות ולראות¹⁵⁴ כו'. וכמ"ש מי יעלה בהר¹⁵⁵ ה' כו'.

וצריך לעשות יום טוב שני כדי לקבל את בחינת הראייה גם במדרגה זו, בזמן שבית המקדש אינו קיים, כשאין אנו יכולים לעלות משום כך נחוצו יום טוב שני: כדי לקבל את בחינת ה"ראייה" גם במדרגה התחתונה הזאת, בגלות, כשאיננו יכולים לעלות לבית המקדש ולהיראות וכו'. וכמו שנאמר: "מי יעלה בהר ה'" וכו'.

משום כך נחוצו יום טוב שני: כדי לקבל את בחינת ה"ראייה" גם במדרגה התחתונה הזאת, בגלות, כשאיננו יכולים לעלות לבית המקדש ולהיראות לפני ה'.

והנה המשכיל יבין כמה תגדל השמחה ביתר שאת¹⁵⁶ בגילוי המלך בגילוי אחר גילוי גם לכל העם כו'

והמשכיל יבין עד כמה גדלה השמחה ביתר שאת בגילוי המלך, בגילוי אחר גילוי, גם ל"כל העם" וכו'

למרבח ההפתעה, השמחה בגילוי השני, התחתון, גדולה יותר מזו שבגילוי הראשון, מפני שהוא מגיע גם אל האנשים הפשוטים

יותר מגילוי הראשון שהוא לכל שריו כו' דוקא וכמשל בן כפר שראה את המלך¹⁵⁷ כו'

יותר מן הגילוי הראשון, שהוא דווקא ל"כל שריו" וכו'; וכמו במשל על בן כפר שראה את המלך וכו'

הגמרא משווה את יחזקאל הנביא, שתיאר בהרחבה את מראה המרכבה, לבן כפר שראה את המלך ואינו חדל לדבר על כך: התרגשותו של מי שנמצא במדרגה נמוכה יותר גדולה יותר

(והוא כענין והאופנים ברעש גדול¹⁵⁸ לגבי השרפים שלפי שהאופנים וחיות הם כעשיי ויצירה תגדל

הרעש שלהם יותר מהשרפים שבכריאה וכמ"ש במ"א בכמה דוכתי וע' מזה לעיל בד"ה האזינו השמים)

וזהו כענין "והאופנים ברעש גדול" ביחס לשרפים: מכיוון שהאופנים והחיות הם כעשיה וביצירה, הרעש שלהם גדול יותר) מזה של השרפים שבכריאה, וכמו שנתבאר במקומות רבים במקומות אחרים; ועיינו בזה לעיל, בדיבור המתחיל "האזינו (השמים)

בדומה לכך, האופנים, מלאכי העולמות התחתונים, משבחים את ה' "ברעש גדול", בקול רם יותר מן השרפים שבכריאה, משום שהם רחוקים יותר

וכמו דאיתא בתיקונים¹⁵⁹ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה¹⁶⁰ בגלותא כו' בוז יבוזו לו

וכמו שמוכח בתיקונים: "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" — בגלות וכו'; "בוז יבוזו לו"

תיקוני זוהר מפרש את "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" על אהבת ישראל בגלות, ששום קושי אינו יכול לכבות

והיינו מפני שאז האהבה היא בצמאון וחולת אהבה וכמ"ש (תלים סג) צמאה לך נפשי¹⁶¹ כו'

והטעם לכך הוא שאז האהבה היא בצמאון ובחולי אהבה, כפי שנאמר (תהלים סג): "צמאה לך נפשי וגו"

בגלות האהבה היא צמאון וחולי אהבה, כפי שכתב דוד המלך במדבר

בארץ ציה ועיף בלי מים בלי מים דייקא שמחמת שאין מים גדלה בחינת הצמאון כו'

"בארץ ציה ועיף בלי מים". דווקא "בלי מים": מפני שאין מים, בחינת הצמאון מתגברת וכו'

"בלי מים" הוא העיקר: דווקא המחסור מגביר את הצמאון

(וע' על פסוק זה בזהר פ' ויקרא דכ"א ע"ב¹⁶² ובפ' תרומה דק"מ סע"א¹⁶³ ועמ"ש לעיל בפ' נח בד"ה מים

רבים) וזהו ואני אראה בשונאי¹⁶⁴ דוקא היינו היצה"ר כד אתכפיא כו'.¹⁶⁵

ראו על פסוק זה בזהר, פרשת ויקרא, דף כא ע"ב, ובפרשת תרומה, דף קמ ע"א; וראו גם מה שנכתב לעיל בפרשת נח, במאמר) וזהו "ואני אראה בשונאי" דווקא, כלומר ביצר הרע, כשהוא נכפף וכו' (המתחיל "מים רבים"

זהו גם פירוש "ואני אראה בשונאי": כשהאדם כופף את היצר הרע, מתגלה אור גדול יותר מזה שהיה קודם

אך ע"ז התפלל דוד המע"ה כן בקדש חזיתך¹⁶⁶ (עיין בזהר תרומה דק"מ תחלת ע"ב) שיהיה אהבה כזו גם בקדש

אולם על כך התפלל דוד המלך עליו השלום: "כן בקודש חזיתך" (ראו בזהר, פרשת תרומה, דף קמ, תחילת ע"ב) — שתהיה אהבה כזאת גם בקודש,

ובכל זאת דוד התפלל: "כן בקודש חזיתך" — שאהבה כזאת, הנולדת מתוך ריחוק, תהיה גם בקודש

דהיינו במעלת ומדרגת הצדיקים כי הנה אהבה זו היא מבחי' בעי"ת¹⁶⁷ ובמקום שבעי"ת¹⁶⁸ עומדים אין צדיקים גמורים כו'.

כלומר, במעלה ובמדרגה של הצדיקים; שכן אהבה זו היא מבחינת בעלי תשובה, ו"במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים" וכו'.

אהבה צמאה זו שייכת לבעלי תשובה, ועל פי דברי חז"ל הם מגיעים למקום שהצדיקים הגמורים אינם יכולים להגיע אליו. דוד ביקש שגם לצדיקים תהיה אהבה זו

אלא שמשו רבינו ע"ה קודם מותו זכה לבחי' תשובה ומעלת המשיח הוא לאתבא צדיקא בתיובתא¹⁶⁹ — אלא שמשו רכנו עליו השלום זכה לבחינת תשובה קודם פטירתו, ומעלתו של משיח היא "לאתבא צדיקא בתיובתא" — להשיב את הצדיקים בתשובה,

משה זכה לתשובה קודם פטירתו. תפקידו המיוחד של משיח, כלשון הזהר, הוא להביא גם את הצדיקים לתשובה

דהיינו שתהי' מעלת ומדרגת התשובה מתגלה בצדיקים גמורים שזה תלוי בביאת משיח דוקא. וזהו כן בקדש חזיתך¹⁷⁰ שיהי' בחי' לאתבא צדיקא כו'.

כלומר, שמעלת התשובה ומדרגתה יתגלו בצדיקים גמורים, והדבר תלוי דווקא בביאת המשיח. וזהו "כן בקודש חזיתך" — שתהיה בחינת "לאתבא צדיקא" וכו'.

כלומר, מעלת המיוחדת של התשובה מתגלה בצדיקים גמורים, והדבר תלוי בביאת המשיח. לכך התפלל דוד

כי כללות ישראל צריכים לחזור בתשובה קודם ביאת המשיח וביאת המשיח תלוי בזה כמארוז"ל אם ישראל¹⁷¹ עושים תשובה נגאלין כו'. אבל צדיקים שיזכו למעלת התשובה יהי' אחר ביאת המשיח דוקא:¹⁷²

כי כלל ישראל צריכים לחזור בתשובה קודם ביאת המשיח, וביאת המשיח תלויה בכך, כפי שאמרו חז"ל: "אם ישראל עושים תשובה — נגאלים" וכו'. אבל הצדיקים יזכו למעלת התשובה רק לאחר ביאת המשיח.

הסדר חשוב: כלל ישראל צריכים לעשות תשובה לפני ביאת המשיח, והגאולה תלויה בכך; תשובתם של הצדיקים תבוא רק לאחר ביאתו

קטע 8 • 2011-22

שתי אספקלריות: תורה ותפילה

20 עוי"ל בענין יו"ט שני. דהנה ענין יראה כל זכורך כו' שיהיה בחי' ראייה והתגלות מלמעלה.

אפשר לומר עוד בענין היום השני של יום טוב: עניינו של "כל זכורך" כו' הוא שתהיה בחינה של ראייה והתגלות מלמעלה.

הסבר נוסף ליום השני של יום טוב, שוב על יסוד הפסוק "כל זכורך": העלייה לרגל הייתה התגלות של ה' ראייה של ה' מלמעלה.

והיינו ע"י שהאדם בא לראות המקום בשתי עיניו של אדם כו' (רפ"ק דחגיגה¹⁷³ ע"ש) והנה כל הנביאים

ראו ע"י אספקלריא

וזה נעשה בכך שהאדם בא לראות את המקום בשתי עיניו וכו' (תחילת הפרק הראשון בחגיגה; עיינו שם). והנה, כל הנביאים הגמרא דורשת מהעולה לרגל לראות בשתי עיניו. מכאן עוברים לשני סוגי ראייה בנבואה: כל הנביאים ראו באמצעות אספקלריה, עדשה או מראה.

אלא שמשנה רבינו נתנבא באספקלריא המאירה^{174, 175} ושאר הנביאים נתנבאו באספקלריא שאינה מאירה ועיין בשמונה פרקים להרמב"ם פ"ז מה שכתב בזה ע"פ דרך המחקר.

אלא שמשנה רבנו נתנבא באמצעות אספקלריה מאירה, ושאר הנביאים התנבאו באמצעות אספקלריה שאינה מאירה. ועיינו בשמונה פרקים להרמב"ם, פרק ז', במה שכתב על כך בדרך החקירה הפילוסופית.

משה ראה באמצעות עדשה צלולה ומאירה, ואילו שאר הנביאים ראו באמצעות עדשה עמומה. הרמב"ם מסביר את ההבדל מבחינה פילוסופית בשמונה פרקים.

אך ע"פ הקבלה יש ממש ב' בחי' ראייה הנ"ל וכמ"ש מזה בד"ה ת"ר מצות נר חנוכה¹⁷⁶ ב"ש אומרים כו' אבל על פי הקבלה יש בפועל שתי בחינות של ראייה הנזכרת לעיל, כפי שמוסבר בענין זה במאמר המתחיל "תנו רבנן: מצוות נר חנוכה... בית שמאי אומרים וכו'".

על פי הקבלה אלו שתי דרגות ממשיות של התגלות, כפי שמסביר אדמו"ר הזקן במאמר על נרות חנוכה.

מענין ב' בחי' אספקלריא הנ"ל וזהו ענין שכל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה¹⁷⁷ כמ"ש מזה סד"ה ראשי המטות¹⁷⁸ ושאר דוכתי

בענין שתי בחינות האספקלריה הנזכרות לעיל. וזהו ענין מאמר חז"ל שכל הנביאים התנבאו ב"כה", ומשה התנבא ב"זה", כפי שמוסבר על כך בסוף המאמר המתחיל "ראשי המטות" ובמקומות נוספים.

שאר הנביאים אמרו "כה אמר ה'", ואילו משה אמר "זה הדבר": ראייה ישירה ובהירה, ולא באמצעות דימוי.

והנה מבואר שם בד"ה ת"ר הנ"ל איך בכל אדם בעבודת ה' יש ג"כ ב' בחינות אספקלריא הנ"ל והיינו כי עסק התורה ומצות זהו כענין בחי' אספקלריא דנהרא

והנה מוסבר שם, במאמר הנזכר לעיל המתחיל "תנו רבנן", כיצד גם אצל כל אדם בעבודת ה' יש שתי בחינות האספקלריה הנזכרות לעיל. כלומר, העיסוק בתורה ובמצוות דומה לבחינת האספקלריה המאירה

אצל כל יהודי יש בעבודת ה' שתי הבחינות. לימוד התורה וקיום המצוות מקבילים לאספקלריה המאירה

שהרי בעסק התורה נאמר ודברי אשר שמתי בפ"ך.¹⁷⁹ שזהו ע"ד משה נתנבא בזה וכמ"ש בד"ה ראשי המטות בפ"י לאמר זה הדבר.¹⁸⁰

שהרי על העיסוק בתורה נאמר: "ודברי אשר שמתי בפ"ך". והרי זה בדומה לכך שמוסבר במאמר המתחיל "ראשי המטות", בביאור "לאמר: זה הדבר".

כאשר יהודי לומד תורה נאמר: "ודברי אשר שמתי בפ"ך" — דברי ה' עצמם בפיו, בדומה למשה, שהשכינה דיברה מתוך גרונו

21 ובחי' ק"ש ותפלה בכל לבבך¹⁸¹ בשני יצריך¹⁸² זהו ענין אספקלריא שאינה מאירה שהוא ע"י כיסוי וצפוי מכסף דק שע"י נעשה אור חוזר כו' להיות בכל מאדך.

ובחינת קריאת שמע ותפילה, "בכל לבבך" — בשני יצריך, היא עניינה של אספקלריה שאינה מאירה: היא נוצרת באמצעות כיסוי וצפוי של כסף דק, שעל ידם נוצר אור חוזר וכו', כדי להגיע ל"בכל מאדך"

התפילה וקריאת שמע כוללות את שני היצרים של האדם, הטוב והרע, שכן האדם מצווה לאהוב את ה' "בכל לבבך". זהו הדימוי לאספקלריה שאינה מאירה: מראה שזכוכיתה מצופה מאחור בשכבה דקה של כסף אינה מפיקה אור משלה, אלא מחזירה את האור — אור חוזר, כלומר עבודה העולה מלמטה, "בכל מאדך"

ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צאינה וראינה¹⁸³ בענין ממושבותיכם תביאו¹⁸⁴ כו' והנה עיקר בחי' זו דאספקלריא שאינה מאירה הוא עכשיו שאין בהמ"ק קיים

וראו מה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "צאינה וראינה", בעניין "ממושבותיכם תביאו" וכו'. והנה, עיקר בחינה זו של אספקלריה שאינה מאירה הוא בזמן הזה, כשבית המקדש אינו קיים

בחינה זו, עבודת ה' העולה מלמטה באמצעות מאמץ, היא אופן העבודה העיקרי בזמן הזה, כשבית המקדש אינו עומד על תילו

וכמ"ש מזה סד"ה יונתי בחגוי¹⁸⁵ בפ"י וענין הראיני את מראיך¹⁸⁶ כו' ע"ש באריכות וכמ"ש סד"ה לא טוב היות האדם לבדו¹⁸⁷ בפ"י אעשה לו עזר כנגדו.¹⁸⁸

וכפי שמוסבר על כך בסוף הקטע המתחיל "יונתי בחגוי", בפירוש וביאור של "הראיני את מראיך" וכו' — ראו שם בהרחבה; וכפי שמוסבר בסוף הקטע המתחיל "לא טוב היות האדם לבדו", בפירוש "אעשה לו עזר כנגדו"

אדמו"ר הזקן מפנה לשני מאמרים: האחד על "הראיני את מראיך" שבשיר השירים, והאחר על חוה כ"עזר כנגדו" לאדם; בשניהם נדונים הצד המקבל, המזוהה עם הנקבה, והמעלה המיוחדת שלו

22 ועפ"ז י"ל שזהו ענין יו"ט שני כי יו"ט ראשון שהוא מדאורייתא נמשך בחי' יראה את פני מבחי' ומדרגת אספקלריא דנהרא

ועל פי זה אפשר לומר שזהו ענינו של יום טוב שני: ביום טוב הראשון, שהוא מן התורה, נמשכת הבחינה של "יראה את פני" מן הבחינה והמדרגה של אספקלריה המאירה

כעת מתבאר ענינו של יום טוב שני. היום הראשון, שנצטוונו עליו בתורה, ממשיך את הבחינה של "יראה את פני" מן האספקלריה המאירה — גילוי מלמעלה.

אבל יו"ט שני עושים לקבלת בחי' ראייה מבחי' אספקלריא דלא נהרא כו' וכמ"ש ברכות דבחי' יראה כל זכורך¹⁸⁹ זהו ענין הראיני את מראיך¹⁹⁰

אבל את יום טוב שני עושים כדי לקבל את הבחינה של ראייה מן הבחינה של אספקלריה שאינה מאירה, וכן הלאה. וכמו שכתוב במדרש רבה, הבחינה של "כל זכורך יראה" היא ענין "הראיני את מראיך"

היום השני, שתיקנו חכמים, מקבל את בחינת הראייה באמצעות האספקלריה שאינה מאירה. המדרש מקשר בין "כל זכורך יראה" לבין "הראיני את מראיך": ה' מבקש לראות את ישראל.

והרי מבואר סד"ה יונתי בחגוי הנ"ל דבחי' הראיני את מראיך זהו ע"ד תשובה שהיא בחי' מראה

והרי מבואר בסוף המאמר הנזכר לעיל, המתחיל במילים "יונתי בחגוי הסלע", שהבחינה של "הראיני את מראיך" היא על דרך תשובה, שהיא בחינת מראה

במאמר על הפסוק הזה מוסבר ש"הראיני את מראיך" ענינו תשובה, והמילה "מראה" מציינת גם מראה שמשקפת בה דמות

כמו (שפיג"על) הנק' אספקלריא דלא נהרא ויש בזה מעלה יתירה בבחי' אחת כו' וכמו והאופנים ברעש כו':

כמו שפיגל, הנקרא אספקלריה שאינה מאירה. ויש בכך מעלה יתרה מבחינה אחת, וכן הלאה, כמו "והאופנים ברעש" וכן הלאה.

מראה — שפיגל בידיש — היא האספקלריה שאינה מאירה. ואף על פי כן יש בה מעלה מיוחדת, בדומה לאופנים שקולם גדול מקולם של השרפים: ליום השני יש מעלה שאין ליום הראשון

קטע 9 • 231-29

האות ה"א וארץ ישראל

23 גם יש להעיר לענין יו"ט ראשון וי"ט שני ממ"ש חכמי האמת בפ"י בית ראשון ובית שני¹⁹¹ שהם^{192, 193}

ה' עילאה וה' תתאה וכמ"ש מזה בד"ה יו"ט של ר"ה¹⁹⁴ שחל להיות בשבת ע"ש אות ה'.

אפשר להעיר גם בקשר ליום טוב הראשון וליום טוב השני, על מה שכתבו חכמי האמת בפירוש בית ראשון ובית שני, שהם ה"א עילאה וה"א תתאה. וכפי שמבואר על כך במאמר המתחיל "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת", עיינו שם באות ה'.

רמז נוסף: המקובלים ("חכמי האמת") אומרים שבית המקדש הראשון ובית המקדש השני מקבילים לשתי אותיות ה"א שבשם הוי" — ה"א עילאה (בינה) וה"א תתאה (מלכות). אפשר שגם היום הראשון והיום השני של יום טוב מקבילים אליהן.

24 ולכן נק' בחי' זו שני כי אות ה' נכפלה ב' פעמים בשם הוי". ועד"ז יש לפרש בענין יו"ט שביו"ט ראשון מקבלים כנס"י מבחי' ה' עילאה וביו"ט שני מבחי' ה' תתאה.

ולכן בחינה זו נקראת "שנייה", משום שהאות ה' מופיעה פעמיים בשם הוי". ובאותו אופן אפשר להסביר זאת ביחס ליום טוב: ביום הראשון של יום טוב כנסת ישראל מקבלת מבחינת ה"א עילאה, וביום השני של יום טוב — מבחינת ה"א תתאה.

המדרגה התחתונה נקראת "שנייה" משום שהאות ה' מופיעה בשם פעמיים. כך, ביום הראשון עם ישראל מקבל מה"א עילאה, וביום השני — מה"א תתאה.

או י"ל כי גם בבחי' ה' אחרונה יש מילוי ה' והיא בחי' ההכפלה כמ"ש בענין שדה המכפלה¹⁹⁵ בד"ה יגלה לן טעמיה כו' ואפ"ל שזהו ענין יו"ט שני כו' ואפשר שהן הן ג"כ ב' בחי' אספקלריא הני"ל.

או אפשר לומר שגם בבחינת ה"א האחרונה יש מילוי של האות ה', וזו בחינת הכפילות, כפי שמוסבר בעניין "שדה המכפלה" בדרוש המתחיל "יגלה לן טעמיה כו'". ואפשר לומר שזהו ענינו של יום טוב שני כו'; וייתכן שאלו הן גם שתי בחינות האספקלריה שהוזכרו לעיל.

או: גם האות ה"א האחרונה היא "כפולה", משום שכאשר כותבים אותה במילוי (ה"א או ה"ה), יש בה אות שנייה, שהיא המילוי שלה. כפילות זו, בדומה למערת המכפלה ה"כפולה", עשויה לרמוז ליום השני; וייתכן ששתי הבחינות מקבילות לשתי האספקלריות.

25 ועפ"ז י"ל שזהו מ"ש הרמ"ק בספר אור נערב שבח"ל אינם יכולים לקבל ההארה ביום אחד כמו שמקבלים בא"י

ועל פי זה אפשר לומר, שזהו מה שכתב הרמ"ק בספר אור נערב: שבחוץ לארץ אינם יכולים לקבל ביום אחד את ההארה, שמקבלים בארץ ישראל,

הרמ"ק (רבי משה קורדובירו) כתב בספר אור נערב, שחוץ לארץ אינה יכולה לקבל ביום אחד את האור שארץ ישראל מקבלת, ולכן היא זקוקה ליום נוסף.

אלא צ"ל יום שני¹⁹⁶ כו' כי כל יו"ט הוא המשכה והתגלות קדושה עליונה מלמעלה מהזמן בבחי' הזמן, אלא נדרש יום שני וכו'. שכן כל יום טוב הוא המשכה וגילוי של קדושה עליונה, שמעל הזמן, בתוך מסגרת הזמן, הטעם הוא שהחג מוריד אל תוך הזמן קדושה שמעל הזמן.

כמאמר מקדש ישראל והזמנים ולכן עושים אותו יו"ט ע"ד את האור כי טוב¹⁹⁷ וע"ד שער החצר הפנימית¹⁹⁸ כו' וביום השבת יפתח

כמו שנאמר בברכה: "מקדש ישראל והזמנים". לכן הוא נעשה יום טוב, בדומה ל"את האור כי טוב", ובדומה ל"שער החצר הפנימית וכו' ביום השבת יפתח".

הברכה "מקדש ישראל והזמנים" מלמדת על כך. משום כך נקרא החג יום טוב, על שם האור הראשוני שעליו נאמר "כי טוב"; ומשום כך נפתח השער הפנימי של המקדש בשבת ובחגים.

ולכן נאמר מזמור שיר ליום השבת טוב¹⁹⁹ להודות²⁰⁰ ועמ"ש מענין פ"י טוב בקיצור ע"פ ואתחנן²⁰¹ ולכן נאמר: "מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות". ראו גם את מה שנכתב בקצרה על משמעות המילה "טוב" במאמר על הפסוק "ואתחנן".

מזמור השבת, "טוב להודות", קושר גם את השבת למושג "טוב". משמעות המילה "טוב" מתבארת בקיצור במאמר על "ואתחנן".

והנה בא"י שנאמר בה ארץ אשר²⁰² ה' אלקיך דורש אותה יכולים לקבל ביום אחד אותו האור כי טוב ובח"ל צ"ל שני ימים ויש לפרש

והנה, בארץ ישראל, שעליה נאמר "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה", יכולים לקבל ביום אחד את אותו אור שנאמר עליו "כי טוב"; ואילו בחוץ לארץ נדרשים שני ימים. ואפשר להסביר זאת כך:

ארץ ישראל, שעניי ה' פקוחות עליה תמיד, יכולה לקבל ביום אחד את אור ה"טוב" הזה. חוץ לארץ זקוקה ליומיים, וכעת מסביר אדמו"ר הזקן מדוע.

כי כל המשכת האור למטה הוא ע"י ה' אחרונה דשם הוי' ויש בה מילוי ה' כנ"ל

כל המשכת האור למטה נעשית באמצעות הה"א האחרונה שבשם הוי', ויש בה מילוי של הה"א, כפי שנאמר לעיל

כל האור שיורד ומגיע אלינו עובר דרך הה"א האחרונה של הוי' (מלכות), שיש בה "מילוי".

והנה כמו המילוי של הה"א שכשכותבים האות בכתב א"צ כלל להמילוי כי משיגים בטוב את האות ע"י עצם האות לבד.

והנה, הדבר דומה למילוי של הה"א: כשכותבים את האות בכתב, אין צורך כלל במילוי, שכן אפשר להכיר היטב את האות מעצם האות בלבד;

המשל הוא שכאשר כותבים את האות ה"א, כותבים רק את האות עצמה; אין צורך לכתוב את שמה המלא כדי לזהותה.

רק כשצריך לומר האות בדבור הוא ע"י המילוי של האות כו' דלא סגי בלאו הכי.

אלא שכאשר צריך לומר את האות בדיבור, הדבר נעשה באמצעות המילוי של האות וכו', שכן אי אפשר בלעדיו

רק כדי לומר את שם האות בקול צריך לבטא את שמה המלא, "היא", הכולל את המילוי

26 וידוע מענין קרי וכתוב ²⁰³ שהכתיב הוא בעולם העליון ²⁰⁴ יותר וכמשארז"ל ספ"ג דפסחים בענין זה שמי לעולם ²⁰⁵ לא כמו שאני נכתב אני נקרא ²⁰⁶ כו'. וכך בא"י יכולים לקבל השפע מעצם אות ה' דשם הוי'.

וידוע בענין קרי וכתוב, שהכתיב הוא בעולם עליון יותר; וכפי שאמרו חז"ל בסוף פרק ג' בפסחים בענין זה: "זה שמי לעולם" — לא כפי שאני נכתב אני נקרא וכו'. וכך בארץ ישראל יכולים לקבל את השפע מעצם האות ה' שבשם הוי'

בתורה יש מילים שנכתבות בצורה אחת ונקראות בצורה אחרת (קרי וכתוב); הצורה הכתובה שייכת לעולם עליון יותר. הגמרא דורשת את הפסוק "זה שמי לעולם" כך: "לא כפי שאני נכתב אני נקרא" — השם נכתב כהוי', אך נקרא כה'. לכן ארץ ישראל מקבלת מעצם האות ה', כפי שהיא מופיעה בכתיב

27 וכמו שבמקדש היו אומרים את השם ככתבו ^{207, 208} אבל בחו"ל א"א לקבל מבחי' זו לבד כ"א ע"י התלבשות בהמילוי ה'

וכשם שבבית המקדש היו אומרים את שם הוי' כפי שהוא נכתב, כך בחוץ לארץ אי אפשר לקבל מבחינה זו בלבד, אלא רק באמצעות התלבשותו במילוי הה"א

בבית המקדש הכוהנים ביטאו את שם הוי' כפי שהוא נכתב; מחוץ לו ביטאו אותו רק באמצעות כינויו. לכן בחוץ לארץ אפשר לקבל רק דרך ה"מילוי" — האופן שבו השם נכתב באותיות מלאות ומבוטא

וכמו עד"מ אור וזיו השמש שכל שהאור והזיו קרוב להמאור יותר אזי נראה מעט הכמות יותר ואחר שנמשך בריחוק מקום מהמקור אזי נראה רב יותר.

וכמשל לאור ולזיו השמש: ככל שהאור והזיו קרובים יותר למאור, כך הם נראים קטנים יותר בכמותם; וכשהם נמשכים למרחק ממקורם, הם נראים גדולים יותר.

האור סמוך לשמש נראה קטן ומרוכז; כשהוא רחוק ממנה, הוא נראה מתפשט על פני שטח גדול יותר. סמוך למקור האור הוא עיקרי; וכשהוא רחוק ממנו, הוא זקוק ל"נפח" גדול יותר — שני ימים במקום יום אחד

28 וכמו מעין ונהר שהמעין לקרבתו אל מקורו הוא קטן יותר כו'. ובאמת זה המועט של המעין הוא כמו כל הנהר ע"ד רגלי החיות כנגד כולן ²⁰⁹ ולכן המעין מטהר ²¹⁰ בכל שהוא ^{211, 212} כו'.

וכך גם במעין ונהר: המעין קטן יותר משום שהוא קרוב למקורו וכו'. ובאמת, המעט שבמעין דומה לנהר כולו, על דרך "רגלי החיות כנגד כולן"; ולכן מעין מטהר בכל שהוא וכו'

מעין הקרוב למקורו קטן, אבל מעט המים שבו כולל את הנהר כולו, כשם שרגלי החיות שקולות כנגד כל השמים. לכן מעין מטהר בכל כמות של מים, ואילו מקווה של מים מכונסים זקוק לשיעור מלא

29 ועמ"ש סדי"ה מים רבים בפי נח ומ"ש בשה"ש סדי"ה ששים המה מלכות בענין מעיין ונהר.

ועיינו במה שנכתב בסוף הקטע המתחיל "מים רבים", בפרשת נח, ובמה שנכתב בשיר השירים, בסוף הקטע המתחיל "שישים המה מלכות", בענין המעיין והנהר.

הפניות למאמרים אחרים העוסקים במעיין ובנהר

וז"ש ברבות בשה"ש ע"פ שמוני נוטרה את הכרמים²¹³ אמרה כנ"י בא"י הייתי שומר יום אחד עכשיו שני ימים סבורה הייתי לקבל שכר על שניהן ואיני מקבלת

וזהו שנאמר במדרש רבה על שיר השירים, על הפסוק "שמוני נוטרה את הכרמים": כנסת ישראל אמרה: "בארץ ישראל הייתי שומרת יום אחד; עכשיו — שני ימים. סברתי שאקבל שכר על שניהם, אך איני מקבלת [שכר]"

המדרש שם דברים בפי עם ישראל בגלות: בארץ ישראל שמרתי יום אחד, עכשיו אני שומרת שניים, וציפיתי לקבל שכר על שניהם

אלא על יום אחד שהרי באמת אותה ההארה המאיר בחו"ל בשני ימים מאיר בא"י ביום אחד לקורבתו אל מקורו וע' זח"א ס"פ נח (ע"ו ב') גם

"אלא על יום אחד". שהרי באמת אותה הארה המאירה בחוץ לארץ במשך שני ימים, מאירה בארץ ישראל ביום אחד, משום, שהיא קרובה יותר למקורה. ועיינו בזוהר, חלק א, סוף פרשת נח (עו, ב). כמו כן

אך אני מקבלת שכר רק על יום אחד, מפני שהאור של שני ימים בחוץ לארץ שווה לאור של יום אחד בארץ ישראל, הקרובה יותר למקור

כמו בעצם האות ה' כלול ג"כ המילוי שלו שהיא ה' השנייה היא כלולה בהעלם ג"כ בעצם האות כו'

כמו שבעצמותה של האות ה' כלול גם המילוי שלה — גם הה"א השנייה כלולה בה העלם, בעצם האות, וכו'

בדומה לכך, האות ה' כוללת בתוכה את המילוי שלה בהעלם; הצורה המלאה את מה שכבר טמון באות עצמה

ומ"מ מ"ש לעיל שיש מעלה יתירה בגילוי זה ד"ט שני ג"כ נכון ע"פ מ"ש במ"א כה"ג בענין המלוי שזהו עיקר הכוונה להיות

ובכל זאת, מה שנאמר לעיל שיש מעלה יתירה בגילוי זה של היום השני של יום טוב, נכון גם הוא, על פי מה שנתבאר במקום אחר בדרך דומה בענין המילוי: שזוהי עיקר הכוונה, שיהיה

ובכל זאת, הטענה הקודמת שליום השני יש מעלה עומדת בעינה. תכלית הבריאה היא שהי' יתגלה למטה, והמילוי הוא בדיוק גילוי זה

הגילוי למטה²¹⁴ וכמ"ש האריז"ל²¹⁵ בפי העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו²¹⁶ ופי' כח אד' היינו כח אותיות מלוי המלוי של השם כו':

הגילוי למטה; וכפי שכתב האריז"ל בפירוש "העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו": ופירוש "כוח" של אדני הוא כוחן של אותיות מילוי המילוי של השם, וכו'

האריז"ל מסביר שהענייה "אמן יהא שמיה רבא" "בכל כוחו" מתייחסת לאותיות מילוי המילוי של השם: ההרחבה המפורטת והנמוכה ביותר נושאת כוח גדול

בעבודה

על האדם להיבדל תחילה באמצעות המצוות, מתוך כוונה לפרוש מתאוות וממידות רעות, כדי שהתורה והתפילה שלו "ייקלטו". עליו להתבונן בכך שכל ענייני העולם חולפים, עד שלכו נשבר והרע מתפורר; ואז עליו לפתוח את לבו בשמחה. בגלות, עצם הריחוק צריך לעורר אהבה צמאה לה', והיום השני של יום טוב הוא גילוי ממשי שיש בו שמחה משלו.

שאלות לשיחה

1. מדוע "קדשנו במצוותיך" צריך לבוא לפני "ותן חלקנו בתורתך"? מה פירוש "לקלוט" תורה ותפילה.
2. כיצד ההתבוננות בכך ש"לפני כמה שנים הדבר הזה לא היה קיים, ובעוד כמה שנים הוא כבר לא יהיה" משחררת את האדם מתאוותיו?
3. אם התורה ("אדם") והאבות ("נדיבים") קדושים, מדוע עדיין "טוב לחסות בה'?"
4. מה ההבדל בין השגחת ה' "דרך החלונות" לבין הצצתו "דרך החרכים", ומדוע המאמר מקשר ביניהם לבין האבות והאימהות?
5. כיצד יכול היום השני של יום טוב, שהוא גילוי נמוך יותר, להביא שמחה גדולה יותר מן היום הראשון?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 טוב לחסות

ההערה מתארכת את המאמר לשמיני עצרת תקנ"ז (1796) ומפנה את הקורא לרשימת מאמרי אדמו"ר הזקן, שבה מפורטים כתבי היד של המאמר.

הערת קה"ת

שמע"צ תקנ"ז. ראה רשימת המאמרים שבסו"ס מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' תריו הערה 73. ולהלן ברשימת הכת"י.

2 טוב לחסות

"טוב לחסות בה' מבטוח באדם". פסוק הפתיחה של המאמר, המתבאר בפסקה 7.

תהילים קי"ח:8 Psalms 118:8

טוב לַחֲסוֹת בַּה' מִבְּטוֹחַ בָּאָדָם:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, ח.

3 ציווי התורה על שמיני עצרת. אדמו"ר הזקן מפרש את "עצרת" מלשון עצירה והחזקה: שמירת התורה בתוך האדם.

במדבר כ"ט:35 Numbers 29:35

ביום השמיני עצרת תהיה לכם פל־מלאכת עבודה לא תעשו:

On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 הכר את בוראך

הגמרא מפרשת את דברי תמר ליהודה, "הכר נא", כבקשה שיכיר את בוראו. אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי כדי לתאר את מטרת התפילה: לתפוס את ה' בשכל ובלב.

סוטה י"ב:9-8 Sotah 10b:8-9

"נא". אין "נא" אלא לשון בקשה. אמרה לקה: בבקשה ממך, הכר פני בוראך ואל תעלים עיניך ממני. "ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני". היינו דאמר רב תניין בר ביזנא אמר רבי שמעון הסידי: יוסף שקדש שם שמים פסתר — זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא, דקתיב: "עדות ביהוסף שמו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סוטה י, ב. ב"ר ספ"ה, יא. ע' נדרים (לב, סע"א). וע' ב"ר פ"ה סי' יב [יא] הכר נא [את] בוראך. [כ].

5 הכר את בוראך

המדרש על אותו אירוע מפרש גם הוא את "הכר נא" כ"הכר את בוראך".

בראשית רבה פ"ה:11א Bereshit Rabbah 85:11a

היא מוצאת וגו' - אמר רבי יודן: מאכן, שנאבדו והמצאיהם הקדוש ברוך הוא אחרים תחתיהן, היך מה דאת אמר: (שם ה): או מצא אבדה וגו'. אמר רבי הונא: הוא מוצאת, היא והוא צריכין לצאת. והיא שלחה אל חמיה לאמר וגו', בקש לכפור. אמרה ליה: הכר נא את בוראך, שלך

ושל בוראך הן, הכר נא למי החותמת. אמר רבי יוחנן: אמר לו הקב"ה ליהודה: אתה אמרת לאביך, הכר נא! חייך! שתמר אומרת לך: הכר נא!

"She was taken out, and she sent to her father-in-law, saying: By the man to whom these belong I am with child. She said: Identify, please, whose signet, and belt, and staff these are" (Genesis 38:25). "She was taken out [mutzet]..." - Rabbi Yudan said: [It may be derived] from here that [Judah's items] were lost, and the Holy One blessed be He provided [himtzi] her with others in their place, just as it says: "Or found [matza] a lost item..." (Leviticus 5:22). Rav Huna said: "She was taken out" ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

6 הכר את בוראך

גם הערת קה"ת מפנה לכאן, למקום שבו הגמרא אומרת שאברהם הכיר את בוראו.

נדרים ל"ב א:י"ז-י"ט Nedarim 32a:17-19

"שמנה עשר ושלש מאות", אמר רבי אמי בר אבא: אליעזר כנגד כולם. איבא דאמרי: אליעזר הוא, דחושבניה הכי הוי. ואמר רבי אמי בר אבא: בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו, שנאמר: "עקב אשר שמע אברהם בקלי" — חושבניה מאה ושבעין ותריין. ואמר רמי בר אבא:

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

7 שנותן לה א' פרוטה או שוה פרוטה

פתיחת מסכת קידושין: אישה מתקדשת בכסף, בפרוטה או בשווה פרוטה. זהו הבסיס למשל.

קידושין ב' א:ד-ה Kiddushin 2a:4-5

וכסף מנא לו - גמר "קיתחה" משדה עפרון. קתיב קח: "כי יקח איש אשה", וקתיב תתן: "נתתי כסף השדה קח ממני", וקיתחה איקרי "קנין", דקתיב: "השדה אשר קנה אברהם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

8 פרוטה או שוה פרוטה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ריש קידושין.

9 סדי"ה וארשת"ך לי

המאמר ההוא מבחין בין הקידושין של עכשיו, הנמשכים מבחינת ז"א שיש בה עליות וירידות, לבין הקידושין העתידיים "לעולם", הנמשכים מהאור המקיף, סובב כל עלמין. בכך הוא מעמיק את הנקודה כאן: הקידושין באים מסובב, שלמעלה מכל שינוי

הערת קה"ת

לעיל פ' במדבר ט, ד.

10 והייתם קדושים כוי ואבדיל אתכם לי כוי להיות לי

"והייתם לי קדושים... ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי". קדושה מוגדרת

כהיבדלות לה, וזהו עניינם המהותי של קידושין

ויקרא כ"ב:26 Leviticus 20:26

והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי:

And ye shall be holy unto Me; for I the L-RD am holy, and have set you apart from the peoples, that ye should be Mine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 הרי את מקודשת לי

נוסח הקידושין. אדמו"ר חזקן מפרש את "מקודשת" כ"מובדלת לי"

קידושין ה' ב:10 Kiddushin 5b:10

תנו רבנן: כיצד בכסף? נתן לה כסף או שוה כסף. ואמר לה: "הרי את מקודשת לי", "הרי את מאורסת לי", "הרי את לי לאינתו" – הרי זו מקודשת. אבל היא שנתנה, ואמרה היא: "הריני מקודשת לך", "הריני מאורסת לך", "הריני לך לאינתו" – אינה מקודשת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

12 מצות צריכות כוונה

העיקרון התלמודי שלפיו מצוות צריכות כוונה. כאן מוסבר שהכוונה היא להתרחק מתאוות וממידות רעות.

ברכות י"ג א:כ"ב-כ"ה Berakhot 13a:22-25

גמי שמע מינה מצות צריכות כוונה. מאי "אם פנו לבו" – לקרות. לקרות! והא קא קרי! בקורא להגיה. תנו רבנן: קריאת שמע ככתבה, דברי רבי. ויחכמים אומרים: בכל לשון.

GEMARA Is the conclusion to be drawn [from the opening sentence of the Mishnah] that the performance of the commandments requires Kawwanah? No; for] what means If he directed his heart to read? Just to read [in the Torah for the sake of study]. But he was reading! [It is to differentiate him] from one who is reading [the Torah] for the purpose of correcting. Our Rabbis have taught: The Shema' must be read as it is written: These are the words of Rabbi; but the Sages say ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

2 פסקה

13 גדול ה' ומהולל מאד

"גדול ה' ומהולל מאד, ולגדולתו אין חקר". אדמו"ר חזקן מבחין בין הגדולה הבלתי מוגבלת שבחלקו הראשון של הפסוק לבין עצמותו, שעליה נאמר בחלקו השני "אין חקר"

תהילים קמ"ה:3 Psalms 145:3

גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר:

Great is the L-RD, and highly to be praised; And His greatness is unsearchable.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמ"ה, ג.

14 מן הארץ עד לרקיע כו' רגלי החיות

הגמרא מונה את המרחקים העצומים שבין הרקיעים, ואומרת שרגלי החיות שוות לכולם. הדבר ממחיש גדולה שאין לה שיעור

חגיגה י"ג א:ג'ד-4 Chagigah 13a:3-4

כמה שנותני של אדם – שבעים שנה, שנאמר: "ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה". והלא מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה, וכן בין כל רקיע ורקיע. למעלה מהן – חיות הקדש. רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולם, שוקי החיות כנגד כולם, רכובי החיות כנגד כולם, ירכי החיות כנגד כולם, גופי החיות כנגד כולם, צווארי החיות כנגד כולם, ראשי ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, א.

15 במקום שאתה מוצא גדולתו

"בכל מקום שאתה מוצא את גבורתו של הקדוש ברוך הוא, שם אתה מוצא את ענוותנותו". בהערת קה"ת נאמר שהמאמר הולך בעקבות הנוסח "גדולתו", המצוי בילקוט שמעוני על תהלים

מגילה ל"א א:י"ב-י"ג Megillah 31a:12-13

אמר רבי יוחנן: כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקדוש ברוך הוא, אתה מוצא ענוותנותו. דבר זה כתוב בתורה, ושנוי בגביאים, ומשולש בכתובים. כתוב בתורה: "כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים ואדוני האדונים", וכתוב בתורה: "עושה משפט יתום ואלמנה". שנוי בגביאים: "כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש וגו'", וכתוב בתורה: "ונאת דפא ושפל רוח", משולש בכתובים, דכתיב: "סולו לרוכב בערבות בקה שמו", וכתוב בתורה: "אכי יתומים ..."

Yohanan said: Wherever you find [mentioned in the Bible] the power of the Holy One, blessed be He, you also find his humility. This fact is stated in the Torah, repeated in the Prophets, and stated a third time in the [Sacred] Writings. It is written in the Torah, "For the L-rd your G-d, He is the G-d of gods and L-rd of lords," and it says immediately afterwards, "He executes justice for the orphan and widow" (Deuteronomy 10:17). It is repeated in the Prophets: "For thus said He who ..."

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

ראה מגילה לא, א. — ע"פ הגי' ביל"ש תהלים רמז תשצד. פס"ז עקב זו. פיה"מ להרמב"ם אבות פ"ד, מ"ד. פחד יצחק בערכו. סה"מ תש"ח ע' 228 בהערה. ע"ל בואתחנן (ח, ד). וש"נ. [כ].

3 פסקה

16 לב נשבר ונדכה

"לב נשבר ונדכה, אלקים לא תבוז". הענוה הנובעת מההתבוננות המתוארת כאן

תהילים נ"א:19 Psalms 51:19

זכחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוז:

The sacrifices of G-d are a broken spirit; a broken and a contrite heart, O G-d, Thou wilt not despise.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים נא, יט.

17 איזהו חכם הרואה את הנולד

הקטע מופיע למטה Tamid 32a:7 המילים כאן מצטטות את

תמיד ל"ב א:7 Tamid 32a:7

אמר להם: אידין מתקרי חכים? אמרו לקה: איזהו חכם – הרואה את הנולד. אמר להם: אידין מתקרי גבור? אמרו לו: איזהו גבור – הכובש את יצרו. אמר להם: אידין מתקרי עשיר? אמרו לקה: איזהו עשיר – השמח בחלקו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תמיד לב, א.

18 ואת רוח הטומאה אעביר

הקטע מופיע למטה Zechariah 13:2 המילים כאן מצטטות את

זכריה י"ג:ב Zechariah 13:2

והיה ביום ההוא נאם ה' צבאות אכרית את־שמות העצבים מן־הארץ ולא יזכרו עוד וגם את־הנביאים ואת־רוח הטמאה אעביר מן־הארץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכריה יג, ב.

19 אתה פוררת בעוז ים

הקטע מופיע למטה Psalms 74:13 המילים כאן מצטטות את

תהילים ע"ד:יג Psalms 74:13

אתה פוררת בעוז ים שפרת ראשי תנינים עלי־המים:

Thou didst break the sea in pieces by Thy strength; Thou didst shatter the heads of the sea-monsters in the waters.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עד, יג.

20 ותשליך במצולות ים

הקטע מופיע למטה Micah 7:19 המילים כאן מצטטות את

מיכה ז:י"ט Micah 7:19

ישוב ירחמנו יכבש עונותינו ותשליך במצולות ים כל־חטאותם:

He will again have compassion upon us; He will subdue our iniquities; And Thou wilt cast all their sins into the depths of the sea.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ז, יט.

21 פז"ר קש"ב

הקטע מופיע Rosh Hashanah 4b:13-14 המילים כאן מצטטות את למטה.

ראש השנה ד' ב:י"ג-י"ד Rosh Hashanah 4b:13-14

אימור דאמרינן שמיני רגל בפני עצמו לעגנן פז"ר קש"ב, אבל לעגנין תשלומין — דברי הכל תשלומין דראשון הוא! דתנן: מי שלא חג יום

טוב הראשון של חג — חוגג את כל הרגל ויום טוב האחרון של חג.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ר"ה ד, ב. וש"נ. וראה בלקוי"ש חל"ט ע' 408 בדיוק תי" קשב".

22 אין אני והוא יכולין לדור

הקטע מופיע למטה Sotah 5a:14 המילים כאן מצטטות את

סוטה ה' א:י"ד Sotah 5a:14

אמר רב חסדא, ואיתימא מר עוקבא: כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקדוש ברוך הוא: אין אני והוא יכולין לדור בעולם, שנאמר: "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אתו לא אוכל". אל תקרי "אתו", אלא "אתו לא אוכל". איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע, שנאמר: "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה סוטה ה, א.

23 מארבע הרוחות באי ופחי בהרוגים

הקטע מופיע למטה Ezekiel 37:9 המילים כאן מצטטות את

יחזקאל ל"ז:ט Ezekiel 37:9

ויאמר אלי הנבא אלי־הרוח הנבא בן־אדם ואמרתי אלי־הרוח כה־אמר אדני ה' מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו:

Then said He unto me: 'Prophecy unto the breath, prophesy, son of man, and say to the breath: Thus saith the L-rd GOD: Come from the four winds, O breath, and breathe upon these slain, that they may live.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל לו, ט בואי "הרוח" ופחי כצ"ל [ב].

24 אם ישים אליו לבו

למילים האלה Job 34:14 הערת קה"ת מפנה ל

איוב ל"ד:יד Job 34:14

אם־ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לד, יד.

25 ארור הגבר

הקטע מופיע למטה Jeremiah 17:5 המילים כאן מצטטות את

ירמיהו י"ז:ה' Jeremiah 17:5

כה אמר ה' ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר ורעו ומנה' יסור לבו:

Thus saith the L-RD: Cursed is the man that trusteth in man, And maketh flesh his arm, And whose heart departeth from the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמיהו יז, ה. [ב].

26 אל תבטחו בנדיבים

הקטע מופיע למטה Psalms 146:3 המילים כאן מצטטות את

Psalms 146:3 קמ"ו:ג: תהילים

אַל־תִּבְטְחוּ בְּנָדִיבִים בְּכֶן־אָדָם שָׁאִין לוֹ תִשְׁוָעָה:

Put not your trust in princes, Nor in the son of man, in whom there is no help.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמו, ג.

27 אך הכוונה הוא על אדם העליון

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ביהל אור עי' תנ כתב שכ"ה ביר"ק ערך בטחון סעי' ד בשם ציוני.

28 ועל דמות הכסא

הקטע מופיע למטה Ezekiel 1:26 המילים כאן מצטטות את

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו:יחזקאל

וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁוֹ כְּמֶרְאָה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמֶרְאָה אָדָם עָלָיו מְלֻמָּעָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

29 כיון שפירש טליתו עלי' שוב אינו יכול לבגוד בה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ראה קידושין יח, רע"ב. וש"נ.

30 עוטה אור כשלמה

הקטע מופיע למטה Psalms 104:2 המילים כאן מצטטות את

Psalms 104:2 תהילים ק"ד:ב'2: תהילים

עֹטֶה־אֹר כְּשֶׁלֶמֶה נוֹטֶה שָׁמַיִם כְּרִיכָה:

Who coverest Thyself with light as with a garment, who stretchest out the heavens like a curtain;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, ב.

31 ועי' עוד מענין עוטה אור

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

כל המ"מ מובאים ביהל אור עה"פ עי' שזו.

32 להחיות לב נדכאים

הקטע מופיע למטה Isaiah 57:15 המילים כאן מצטטות את

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו:ישעיהו

כִּי כֹה אָמַר יְהוָה וְנָשָׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שָׁמוּ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשֶׁכּוֹן וְאֶת־דִּכָּא וְשִׁפְל־רוּחַ לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפָלִים וְלַהַחְיֹת לֵב נִדְכָּאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נז, טו.

33 להושיבי עם נדיבים

הקטע מופיע למטה Psalms 113:8 המילים כאן מצטטות את

Psalms 113:8 תהילים קי"ג:ח'8: תהילים

לְהוֹשִׁיבֵי עַם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ:

That He may set him with princes, Even with the princes of His people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ח.

34 נדיבים אלו האבות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ראה בהנסמן להלן בהוספות להערות וצינונים.

35 להושיבי עם נדיבים אלו האבות שהן הן המרכבה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ביהל אור עי' תנא הקשה שלכאורה זה אינו מובן, אך מאחר שגם פ"י מבטוח באדם היינו באדם העליון, כמו"כ י"ל בענין מבטוח בנדיבים ע"ש בארוכה.

36 האבות שהן הן המרכבה

הקטע מופיע למטה Bereshit Rabbah 47:6 המילים כאן מצטטות את

Bereshit Rabbah 47:6 בראשית רבה מ"ז:ו'6: בראשית רבה

ויכל לדבר אתו - תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך ליטול ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה, שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני לדבר. אמר לו: הפטר בשלום, הה"ד: ויעל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא': ויעל אלקים מעל אברהם. ויעל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

"He concluded speaking with him, and G-d ascended from upon Abraham" (Genesis 17:22). It is taught: One who departs from another person, whether of greater or lesser stature, must take his leave from him. From whom do you derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was speaking with the Holy One blessed be He, when the ministering angels came to speak with him. He said to them: 'Let me first take my leave from the Divine Presence, which is of greater stature than you, then I will speak with ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ר מז, ו. פב, ו. זח"ג רנו, ב.

נדיבי עמים נאספו 37

הקטע מופיע למטה Psalms 47:10 המילים כאן מצטטות את

תהילים מ"ז:10 Psalms 47:10

נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹקֵי אַבְרָהָם כִּי לְאֱלֹקִים מְגִנֵּי אֶרֶץ מֶלֶךְ נֶעְלָה:

The princes of the peoples are gathered together, the people of the G-d of Abraham; for unto G-d belong the shields of the earth; He is greatly exalted.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מז, י.

ע"פ כרוה נדיבי העם 38

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ראה לעיל חקת סב, ד.

ובפי ויקהל ע"פ כל נדיב לבו 39

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

תו"א פט, ד. וראה שם קטו, ד.

ובד"ה מה יפו פעמיר 40

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

לקמן שה"ש מד, ג.

שבכחי אדם ונדיבים יוכל להיות נפילה 41

Biurei HaZohar: הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

מובא בביאוריו להצ"צ כרך ב ע תתפד.

ומלתם את ערלת לבבכם 42

הקטע מופיע למטה Deuteronomy 10:16 המילים כאן מצטטות את

דברים י"ז:16 Deuteronomy 10:16

וּמְלַתֶּם אֶת עֶרְלַת לִבְבְּכֶם וְעֲרַפְכֶם לֹא תִקְשׁוּ עוֹד:

Circumcise therefore the foreskin of your heart, and be no more stiffnecked.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים י, טז.

ופחי בהרוגים ויחיו 43

הקטע מופיע למטה Ezekiel 37:9 המילים כאן מצטטות את

יחזקאל ל"ז:9 Ezekiel 37:9

וַיֹּאמֶר אֵלַי הַנְּבִא אֱלֹהֵי הָרוּחַ הַנְּבִא בְּנֵי אָדָם וַאֲמַרְתָּ אֱלֹהֵי הָרוּחַ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' מְאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ וּפְחֵי בְּהָרוּגִים הָאֵלֶּה וַיְחִי:

Then said He unto me: 'Prophecy unto the breath, prophesy, son of man, and say to the breath: Thus saith the L-rd GOD: Come from the four winds, O breath, and breathe upon these slain, that they may live.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל לו, ט. רש"י פ"י "ופחי כמו נופח באש פחם (בישעי כ"ד)". והמצודות ציון פ"י שהוא מלשון הפחה ונשיבה. ומזה קרא מפרש מלשון ויפח באפיו נשמת חיים. ולשון הפסוק "בהרוגים האלה"

שו"ה כו' — והוא בחינת טל 44

לפי הערת קה"ת, כתב היד ללא הגהות הצמח צדק מסיים את המאמר במילים "וזהו בחינת טל" (פסקה 7). שני כתבי יד מוסיפים שם שורה: טל, הבא כאשר יודעים להתבונן היטב בעניין עצמו; כי כאשר "כל הגוים סבבנו", הוא שב ומרחם עליו ממקור הרחמים.

הערת קה"ת

כאן הוא סיום המאמר בהכת"י שבלי הגהות הצ"צ. ובשני כת"י יש כאן שורה נוספת: טל וכו' והוא ע"י שידע להתבונן הטיב בדבר בעצמו כי כל גוים סבבנו אז ישוב וירחמהו ממקור הרחמי כמ"ש במ"א. ע"כ.

לך הוי הגדולה 45

ברכת דוד: "לך ה' הגדולה והגבורה...". מפרשים זאת כך: הגדולה שייכת לבחינת הוי, המביאה את הבריאה לידי הוויה.

דברי הימים א כ"ט:11 I Chronicles 29:11

לָךְ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לָךְ ה' הַמְּמֻלָּכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרָאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 4

איזהו חכם הרואה את הנולד 46

אלכסנדר שאל את חכמי הנגב: "מי נקרא חכם?" והם השיבו: "הרואה את הנולד". כאן ה"ראייה" היא מודעות מוחשית לסופם של כל הדברים.

תמיד ל"ב א:7 Tamid 32a:7

אָמַר לָהֶם: אֵיזִין מִתְקַרֵּי חֲכִים? אֲמָרוּ לָהֶם: אֵיזֶהוּ חָכֵם – הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלֵד. אָמַר לָהֶם: אֵיזִין מִתְקַרֵּי גְבוּר? אֲמָרוּ לוֹ: אֵיזֶהוּ גְבוּר – הַכּוֹבֵשׁ אֶת יָצֵרוֹ. אָמַר לָהֶם: אֵיזִין מִתְקַרֵּי עֲשִׂיר? אֲמָרוּ לָהֶם: אֵיזֶהוּ עֲשִׂיר – הַשֹּׁמֵם בְּחֻלּוֹ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הנבואה שלעתיד לבוא ה' יסיר מן הארץ את רוח הטומאה. החכם רואה כבר 47

עכשיו שלרע אין עתיד.

זכריה י"ג:2 Zechariah 13:2

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר ה' צָבָאוֹת אֲכָרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעִצְבִּים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעִבִּיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

ריסקת את הים בכוחך". כאן הכוונה היא שה' מרסק את החטאים החבויים 48

"במעמקים".

תהילים ע"ד:13 Psalms 74:13

אֲתָה פּוֹרֶרֶת כְּעוֹד יָם שִׁפְרָתָּה רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל־הַמַּיִם:

Thou didst break the sea in pieces by Thy strength; Thou didst shatter the heads of the sea-monsters in the waters.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 אין אני והוא יכולין לדור בעולם אחד

ה' אומר על כל אדם גאווות: "אני והוא איננו יכולים לדור בעולם אחד". כאן מוסבר מדוע יש לרסן תחילה את תחושת החשיבות העצמית.

סוטה ה' א:י"ד Sotah 5a:14

אמר רב חסדא, ואיתימא מר עוקבא: כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקדוש ברוך הוא: אין אני והוא יכולין לדור בעולם, שנאמר: "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אתו לא אוכל". אל תקרי "אתו", אלא "אתו לא אוכל". איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע, שנאמר: "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

50 "ותשליך במצולות ים כל חטאותם". מכאן ש"ים" יכול לציין את המעמקים שבהם נמצאים החטאים.

מיכה ז:י"ט Micah 7:19

ישוב ירחמנו יכבש עונותינו ותשליך במצולות ים כל חטאותם:

He will again have compassion upon us; He will subdue our iniquities; And Thou wilt cast all their sins into the depths of the sea.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 6

51 מארבע הרוחות בואי ופחי בהרוגים האלה ויחיו

בחזון העצמות היבשות נקראת הרוח מארבע הרוחות חיים בחללים. בהערת קה"ת מובא נוסח הפסוק: "בואי, רוח, והפחיי".

יחזקאל ל"ז:ט"ז Ezekiel 37:9

ויאמר אלי הנבא אליה הרוח הנבא בן אדם ואמרתי אליה הרוח כה אמר אדני ה' מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו:

Then said He unto me: 'Prophecy unto the breath, prophesy, son of man, and say to the breath: Thus saith the L-rd GOD: Come from the four winds, O breath, and breathe upon these slain, that they may live.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 אם ישים אליו לבו

הביטוי "אם ישים אליו לבו" לקוח מספר איוב; כאן הכוונה היא להפנות את הלב להתבוננות.

איוב ל"ד:י"ד Job 34:14

אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

53 טוב לחסות בה' מבטוח באדם טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים

"טוב לחסות בה' מבטוח באדם; טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים". הפסוק הפותח את המאמר, הנדרש כאן כמתייחס לתורה ולאבות.

תהילים קי"ח:ט"ז-י"ח Psalms 118:8-9

טוב לחסות בה' מבטוח באדם; טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in man. It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in princes.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 ארור הגבר אשר יבטח באדם

"ארור הגבר אשר יבטח באדם". מכאן שהפסוק בתהילים אינו יכול להתייחס לאנשים רגילים.

ירמיהו י"ז:ה' Jeremiah 17:5

כה אמר ה' ארור הגבר אשר יבטח באדם וישם בשר ורעו ומנה יסור לבו:

Thus saith the L-RD: Cursed is the man that trusteth in man, And maketh flesh his arm, And whose heart departeth from the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 אל תבטחו בנדיבים

"אל תבטחו בנדיבים". אותה ראייה לגבי "נדיבים".

תהילים קמ"ו:ג' Psalms 146:3

אל תבטחו בנדיבים כבן אדם שאין לו תשועה:

Put not your trust in princes, Nor in the son of man, in whom there is no help.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם

כמראה הנבואה של יחזקאל, דמות אדם יושבת על דמות הכיסא. זהו "אדם העליון", המזוהה כאן עם התורה.

יחזקאל א':כ"ו Ezekiel 1:26

וממעל לרקיע אשר עלי ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו יכול לבגוד בה

התלמוד מפרש את הביטוי "כבגדו בה" כמתייחס למי שפרש את כנפו עליה. פרישת הכנף יוצרת קשר שאי אפשר לבגוד בו.

קידושין י"ח ב:ד' Kiddushin 18b:4

תא שמע: "כבגדו בה" - כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו רשאי למוכרה. ובוגי הוא דלא מופיין לה, הא יעודי מיעד לה, ואי אמרת נישואין עושה, כיון דנישאת שוב אין לאביה רשות בה! אלא לאו שמע מינה אירוסין עושה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

58 המדרש על כך שה' מתעטף באור, הראשון מבין המקורות המובאים כאן

שמות רבה ט"ו:כ"ב Shemot Rabbah 15:22

החדש הזה לכם - הדא הוא דכתיב (תהלים קד, יט): עשה ירח למועדים שמש ידע מבואו. הרבה מעשים כתב משה בתורה סתומים, עמד דוד ופירשם. אנו מוצאים ממעשה בראשית, משברא שמים וארץ ברא האור, שנאמר (בראשית א, א): בראשית ברא אלקים ואחר כך (שם שם, ג): ויאמר אלקים יהי אור. ודוד פרשו מאחר שברא אור, ברא שמים, שנאמר (תהלים שם, ב): עושה אור כשלמה. והדר נוטה שמים כיריעה, הרי למדנו, משברא אור, ברא שמים. שלשה בריות קדמו את העולם: המים, והרוח, והאש. המים, הרו וילדו אפלה. האש, הרה וילדה ...

Another interpretation: "This month shall be for you" - that is what is written: "He made the moon for festivals; the sun knows its setting" (Psalms 104:19). There are many [of G-d's] deeds that Moses recorded in the Torah that are unclear and David arose and explained them. We find in the act of Creation, that when He created the heavens and the earth, He created light, as it is stated: "In the beginning G-d created [the heavens and the earth]" (Genesis 1:1), and afterward: "G-d said: Let there be ...

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

59

עוטה אור כשלמה

"עוטה אור כשלמה". הלבוש המכסה של ה' הוא האור המקיף

Psalms 104:2ב:ט"ז

עוטה־אור כְּשֶׁלֶמָה נוֹטָה שָׁמַיִם כְּרִימָה:

Who coverest Thyself with light as with a garment, who stretchest out the heavens like a curtain;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60

להחיות לב נדכאים

ה' שוכן עם נדכאים ושפלי רוח "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים". האור המקיף מחיה את הלב השבור.

Isaiah 57:15ט"ו:ט"ז

כִּי כֹה אָמַר יְיָ וְנָשָׂא שֶׁכֶן עַד וְקָדוֹשׁ שָׁמוּ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשָׁכֹן וְאֶת־דָּכָא וְשַׁפְלֵי־רוּחַ לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפִלִים וְלִהְיוֹת לֵב נִדְכָּאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61

להושיבי עם נדיבים

"להושיבו עם נדיבים". הדברים נקראים כהעלאת נשמות ישראל ביום טוב למדרגת האבות.

Psalms 113:8ח:ט"ג

לְהוֹשִׁיבֵי עַם־נְדִיבִים עִם־נְדִיבֵי עֲמוֹ:

That He may set him with princes, Even with the princes of His people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62

האבות שהן הן המרכבה

"האבות הן הן המרכבה": הם בטלים לחלוטין לרצון ה'

Bereshit Rabbah 47:6ו:י"ז

ויכל לדבר אתו - תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך ליטול ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה, שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני לדבר. אמר לו: הנפטר בשלום, הה"ד: ויעל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא: ויעל אלקים מעל אברהם. ויעל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

"He concluded speaking with him, and G-d ascended from upon Abraham" (Genesis 17:22). It is taught: One who departs from another person, whether of greater or lesser stature, must take his leave from him. From whom do you derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was speaking with the Holy One blessed be He, when the ministering angels came to speak with him. He said to them: 'Let me first take my leave from the Divine Presence, which is of greater stature than you, then I will speak with ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

63

האבות שהן הן המרכבה

אותו רעיון נאמר גם על יעקב

Bereshit Rabbah 82:6ו:י"ב

ויעל מעליו אלקים - אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנאמר (בראשית יג): ויעל אלקים מעל אברהם. ויעל מעליו אלקים (שם כה) והנה ה' נצב עליו, ויצב יעקב מצבה וגו':

"G-d ascended from upon him, in the place where He had spoken with him" (Genesis 35:13). "G-d ascended from upon him" - Reish Lakish said: The patriarchs are the Divine Chariot, as it is stated: "G-d ascended from upon Abraham" (Genesis 17:22); "G-d ascended from upon him"; "the L-rd stood over him" (Genesis 28:13). "Jacob established a monument in the place where He spoke with him, a monument of stone. He poured a libation upon it, and poured oil upon it" (Genesis 35:14). "Jacob established a monument.... He poured a ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

64

נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם

"נדיבי עמים נאספו, עם אלקי אברהם". הפסוק קושר בין "נדיבים" לאברהם ולאבות.

Psalms 47:10י"ז:י"ח

נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹקֵי אֲבֹרָהֶם כִּי לְאֱלֹקִים מְגִי־אֲרִיץ מֵאֵד נִעְלָה:

The princes of the peoples are gathered together, the people of the G-d of Abraham; for unto G-d belong the shields of the earth; He is greatly exalted.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65

כל גוים סבבוני

"כל גוים סבבוני, בשם ה' כי אמילם". הפסוק הבא במזמור נקרא כתיאור הסכנה של נפילה, והדרך להתמודד עמה באמצעות האור המקיף

Psalms 118:10י"ח:י"ח

כָּל־גּוֹיִם סָבְבוּנִי בִשְׁם ה' כִּי אֲמִילֵם:

All nations compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66

ומלתם את ערלת לבבכם

"ומלתם את ערלת לבבכם". פסוק זה תומך בקריאת "אמילם" ("אכרות אותם") כרמז למילת הלב

דברים י"ט:16Deuteronomy 10:16

וּמִלְתֶּם אֶת עֲרֵלַת לִבְכֶּם וְעָרְפְּכֶם לֹא תִקְשׁוּ עוֹד:

Circumcise therefore the foreskin of your heart, and be no more stiffnecked.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 ופחי בהרוגים ויחו

"הנבא אל הרוח, הנבא בן אדם, ואמרת אל הרוח... מארבע רוחות בואי הרוח... וחיי". תחיית המתים נמשכת מן האור המקיף, בדומה לטל התחייה.

יחזקאל ל"ז:ט"ז Ezekiel 37:9

וַיֹּאמֶר אֵלַי הַנְּבִיא אֶל־הָרוּחַ הַנְּבִיא בֶן־אָדָם וַאֲמַרְתָּ אֶל־הָרוּחַ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאִי הָרוּחַ וּפְחִי בַּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה וַיְחִיּוּ:

Then said He unto me: 'Prophecy unto the breath, prophesy, son of man, and say to the breath: Thus saith the L-rd GOD: Come from the four winds, O breath, and breathe upon these slain, that they may live.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 אשר לא ידעון אבותיך

המן "אשר לא ידעון אבותיך". הדבר מורה על מדרגה שלמעלה מן האבות ולמעלה מאדם העליון.

דברים ח':ט"ז Deuteronomy 8:16

הַמֵּאֲכִלְךָ מִן הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא יֵדְעוּן אֲבוֹתֶיךָ לְמַעַן עֲנֶתְךָ וּלְמַעַן נִסְתָּר לְהִיטֵבְךָ בְּאַחֲרֵיתֶךָ:

who fed thee in the wilderness with manna, which thy fathers knew not, that He might afflict thee, and that He might prove thee, to do thee good at thy latter end;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 שמע ישראל הוי' אלקינו

הפסוק הראשון של קריאת שמע, שעל המילה "אחד" שבה יהודי מוסר את נפשו. זהו "החוסה בהוי'".

דברים ו':ד' Deuteronomy 6:4

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַוַּיָּה אֱלֹהֵינוּ Havayah אֱלֹהֵינוּ Havayah אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 ראשית תבואתה

"קודש ישראל לה' ראשית תבואתה". הנשמות קדמו לתורה וממשיכות לתוכה את אור אין סוף.

ירמיהו ב':ג' Jeremiah 2:3

קִדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רִאשִׁית תְּבוּאָתָה כִּלְאֲכִלְיוֹ יֹאשְׁמוּ רָעָה תְּבֹא אֲלֵיהֶם נֶאֱמַר:

Israel is the L-RD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 כי לא אדם הוא

"כי לא איש הוא". הפסוק מתאר את המדרגה שלמעלה מאדם העליון

שמואל א ט"ו:כ"ט I Samuel 15:29

וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחַם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is not a man, that He should repent.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 על שלא ברכו בתורה

הארץ אבדה "על שלא ברכו בתורה תחילה". הברכה מקשרת את לימוד התורה אל ה' שלמעלה מן התורה.

נדריים פ"א א"א Nedarim 81a

8 פסקה

73 פני אריה אל הימין

במרכבת יחזקאל: "פני אריה אל הימין". האריה, שאותיותיו יוצרות את המילה "ראייה", נמצא בצד האהבה.

יחזקאל א':י"ז Ezekiel 1:10

וְדַמוֹת פָּנֵיהֶם פָּנֵי אָדָם וּפָנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיְמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפָנֵי־שׁוֹר מִהַשְׂמָאוֹל לְאַרְבַּעַתָּם וּפָנֵי־נֶשֶׁךְ לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 יראה כל זכורך

"שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך לפני ה'". העלייה לרגל היא זמן של ראיית המלך.

דברים ט"ז:ט"ז Deuteronomy 16:16

שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פָּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג הַשִּׁבְעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פָּנֵי ה' רִיקָם:

Three times in a year shall all thy males appear before the L-RD thy G-d in the place which He shall choose; on the feast of unleavened bread, and on the feast of weeks, and on the feast of tabernacles; and they shall not appear before the L-RD empty;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 בדרך שבא לראות

התלמוד דורש את הפסוק הן במשמעות "לראות" והן במשמעות "להיראות": "כשם שבא לראות, כך בא להיראות".

חגיגה ב' א':ו' Chagigah 2a:6

וְדָלָא כִּי הָאִי תִּנָּא, דְּתִנָּא: יוֹחֲנָן בֶּן דְּהַבַּאי אוֹמַר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹהָנָן: סוּמָא בְּאַחַת מֵעֲיָנָיו פִּטּוּר מִן הָרִאִיָּה, שְׁנֵאמַר: "יֵרָאֶה", "יֵרָאֶה" — כְּדֵרָה שְׂבָא לְרִאיוֹת כֶּה כָּא לְרִאיוֹת. מַה לְרִאיוֹת בְּשִׁתִּי עֵינָיו, אִפֹּה לְרִאיוֹת בְּשִׁתִּי עֵינָיו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

76 זכר חסדו

"זכר חסדו". הפסוק קושר בין "זכירה" (ומכאן גם "זכרים") לבין חסד ואהבה.

תהילים צ"ח:ג' Psalms 98:3

זָכַר חֲסִדוֹ וְאֶמּוֹנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רְאוּ כָּל־אֲפִסִּי־אֶרֶץ אֶת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ:

He hath remembered His mercy and His faithfulness toward the house of Israel; All the ends of the earth have seen the salvation of our G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

77 ויה' עליהם יראה

"ויה' יראה עליהם". אחד הפסוקים העוסקים בהתגלות ה', שנדון במאמר אחר.

Zechariah 9:14 טי"ד

וְהָיָה עֲלֵיהֶם יְרָאָה וַיֵּצֵא כִכְרֶק חָצוֹ וְאֲדָנִי ה' בְּשׁוֹפָר יִתְקַע וְהָלַךְ בְּסַעְרוֹת תִּימָן:

And the L-RD shall be seen over them, And His arrow shall go forth as the lightning; And the L-rd GOD will blow the horn, And will go with whirlwinds of the south.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 אעברה נא ואראה

בקשתו של משה: "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה". דיון נוסף ב"יראיה" הנזכרת כאן.

Deuteronomy 3:25 גי"ב

אֶעְבְּרָה־נָא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבֵּן:

Let me go over, I pray Thee, and see the good land that is beyond the Jordan, that goodly hill-country, and Lebanon.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 אהרן אותיות נראה

לפי הגהה בהערת קה"ת, הוזהר על פרשת אמור דן באותיות שמו של אהרן כ"נראה".

ספר זוהר, אמור מ"ב:רס"ט-רס"ז עמ' 260-269 Zohar, Emor

The first 6 lines of the Hebrew text are not found in our translation. When Miriam died the well was taken from them, as it is written, "And Miriam died, and there was no water for the congregation" (Num. 20, 1, 2). Another well which was with Israel also desired to depart, but when it saw six clouds that hovered over them it remained attached to them. When Aaron died the clouds departed and the cloud of the well with them, until Moses came and brought them back.' R. Isaac ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

80 יראה כל זכורך

"כל זכורך יראה". הדבר נקרא כרומז לאהבה רבה ("זכר"), הנזכרת מכך שה' רואה.

Deuteronomy 16:16 טז"ז

שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פָּנָיו ה' אֱלֹקֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג הַשְּׂבָעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פָּנָיו ה' רִיקָם:

Three times in a year shall all thy males appear before the L-RD thy G-d in the place which He shall choose; on the feast of unleavened bread, and on the feast of weeks, and on the feast of tabernacles; and they shall not appear before the L-RD empty;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 למען תזכרו

"למען תזכרו". נקרא במשמעות "כדי שתהיו זכרים", במדרגה של אהבה רבה.

Numbers 15:40 ט"ו

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתֵי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לְאֱלֹקֵיכֶם:

that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82 וראיתם אותו

"וראיתם אותו [את הציצית] וזכרתם". הראייה מובילה לזכירה ("זכור"), הקשורה ל"זכר".

Numbers 15:39 ט"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרָאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֵתֶם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 מציץ מן החרכים

"מציץ מן החרכים". המילה "מציץ" נקשרת לציצית.

Song of Songs 2:9 ט"ז

דוֹמָה דוֹדִי לְצִבִּי אוֹ לְעֹפֶר הָאֵילִים הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד אַחֵר כְּתִלְנוּ מִשְׁגִּיחַ מִן־הַחֲלֹנוֹת מְצִיץ מִן־הַחֲרָכִים:

My beloved is like a gazelle or a young hart; Behold, he standeth behind our wall, He looketh in through the windows, He peereth through the lattice.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 ועי' בזהר פקודי (דרכ"ה ע"ב) ע"פ עיני ה' אל צדיקים

הוזהר בפרשת פקודי, על עיני ה' המשגיחות על הצדיקים.

ספר זוהר, פקודי י"ד:פ"ח-צ"ו עמ' 96-148 Zohar, Pekudei

R. Abba and R. Aha and R. Jose were walking on the way from Tiberias to Sepphoris, when they caught sight of R. Eleazar, who was coming up in the company of R. Hiya. Said R. Abba: 'Truly, we are now going to have the company of the Shekinah.' They waited for them until they came up with them. Then R. Eleazar cited the verse: "The eyes of the L-rd are toward the righteous, and his ears are open unto their cry" (Ps. 34, 16). 'This verse', he said, 'presents ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

85 עיני ה' אל צדיקים

"עיני ה' אל צדיקים". מבטו המשגיח של ה'.

Psalms 34:16 טז

עֵינֵי ה' אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנוֹ אֶל־שׁוֹעֲתָם:

The eyes of the L-RD are toward the righteous, And His ears are open unto their cry.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 ור"פ בחקתי (דקי"ב סע"א) ואשגח עלן

הוזהר בתחילת פרשת בחוקותי, על כך שה' מפנה את מבטו אל ישראל.

ספר הוזהר, בחקותי א':ד'-4-1:1 Zohar, Bechukotai

87 פ' שלח קס"ה סע"ב

אחד מקטעי הוזהר שהמאמר מביא, בפרשת שלח.

ספר הוזהר, שלח לך י"ט:ט-178-19:169 Zohar, Sh'lach
כ"א:קע"ח

88 קול דודי הנה זה בא כו' משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים

"קול דודי הנה זה בא... משגיח מן החלונות, מציץ מן החרכים". שני סוגי
המבט האלוקי שהמשך המאמר מסביר.

Song of Songs 2:8-9 ט"ח-ט"ז שיר השירים

קול דודי הנה זה בא מדלג עליהם הרים מקפץ עליהם גבעות: דומה דודי
לצבי או לעפר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות
מציץ מן החרכים:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the
mountains, skipping upon the hills. My beloved is like a
gazelle or a young hart; Behold, he standeth behind our
wall, He looketh in through the windows, He peereth
through the lattice.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 למילים האלה Zohar, Pekudei 14:88 הערת קה"ת מפנה ל

ספר הוזהר, פקודי י"ד:פ"ח Zohar, Pekudei 14:88

10 פסקה

90 עיניך יונים

"עיניך יונים". יש לקרוא זאת כמבט ההדדי של ה' וישראל בזמן שבית
המקדש עמד.

Song of Songs 1:15 ט"ו שיר השירים

הנה רפה רעיתי הנה רפה עיניך יונים:

Behold, thou art fair, my love; behold, thou art fair; Thine
eyes are as doves. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 וישקף כו' בעד החלון

"וישקף אבימלך בעד החלון". זהו הפסוק שהוזהר מסביר

בראשית 26:8 כ"ח: Genesis 26:8

ויהי כי ארכילו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון
וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו:

And it came to pass, when he had been there a long time,
that Abimelech king of the Philistines looked out at a win-
dow, and saw, and, behold, Isaac was sporting with Rebekah
his wife.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 חלון התיבה

"ונח פתח את חלון התיבה". הפרדס מפרש חלון זה כדעת או כתפארת

בראשית 6:16: Genesis 6:16

ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה:

And it came to pass at the end of forty days, that Noah
opened the window of the ark which he had made.

93 ושמתי כדכד שמשותיך

"ושמתי כדכד שמשותיך". "שמשותיך" (חלונותיך) נגזר מהמילה
"שמש".

ישעיהו נ"ד:כ"ב: Isaiah 54:12

ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ:

And I will make thy pinnacles of rubies, and thy gates of car-
buncles, and all thy border of precious stones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 הוזהר על תולדות מפרש את מבטו של אבימלך "בעד החלון" כעיסוקו
באסטרולוגיה.

ספר הוזהר, תולדות י"א:פ"ט-י"ב: Zohar, Toldot 11:89-12:99

11 פסקה

95 שמש ומגן

"כי שמש ומגן ה'". עץ חיים מצטט את הפסוק (בנוסח "ה' צבאות") כדי
להראות שאת האור האלוקי, בדומה לאור השמש, אפשר לקבל רק כשהוא
מסונן.

Psalms 84:12 י"ד: תהילים

כי שמש ומגן ה' אלקים חן וכבוד יתן ה' לא ימנע טוב להלכים בתמים:

For the L-RD G-d is a sun and a shield; the L-RD giveth
grace and glory; No good thing will He withhold from them
that walk uprightly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 פסקה

96 המדרש מפרש את שני המבטים שבפסוק כזכות האבות וכזכות האמהות

שיר השירים רבה ב':ט"ד: Shir HaShirim Rabbah 2:9:4

דבר אחר, או לעפר האילים, לאורזליהון דאיילתא. הנה זה עומד אחר
כתלנו, אחר כתל מערכי של בית המקדש, למה שנשבע לו הקדוש
ברוך הוא שאינו תרב לעולם, ושער הכהן ושער חולדה לא תרבו
לעולם עד שיחדשם הקדוש ברוך הוא. משגיח מן החלונות, זו זכות
אבות. מציץ מן התרכים, זו זכות אמהות.

Another matter, "or a fawn," Rabbi Yosei bar Hanina said:
Like the offspring of a hind. "Behold, he is standing behind
our wall," behind the Western Wall of the Temple. Why?
Because the Holy One blessed be He took an oath that it will
never be destroyed. The Priests' Gate and Hulda Gate will
never be destroyed until the Holy One blessed be He refur-
bishes them. "Gazing through the window," this is the merit
of the patriarchs. "Peering through the lattice," this is the
merit of the matriarchs.

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

97 באחד מעיניך כתיב והקרי באחת

"לפנתני אחתי כלה לפנתני באחת מעיניך באחד ענק מצורניך:
צורת הנקבה.

Song of Songs 4:9 ט"ז שיר השירים

לפנתני אחתי כלה לפנתני באחת מעיניך באחד ענק מצורניך:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98

עיני העדה

"עיני העדה", כנינוי לחכמי ישראל

במדבר ט"ו:כ"ד Numbers 15:24

וְהָיָה אִם מְעִינֵי הָעֵדָה נִעְשְׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּר־בֶּן־בָּקָר אֶחָד לְעֵלָה לְרִיחַ נִיחָח לַה' וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשַׁעֲרֵי־עֵינָם אֶחָד לְחֹטֵט:

then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the L-RD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 15

99

בנות צעדה עלי שור

"בנות צעדה עלי שור". "שור" נקרא במשמעות של "מבט" — המבט באמצעות מלאכי בריאה

בראשית מ"ט:כ"ב Genesis 49:22

בן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עֲלֵי־עֵינָיו כְּנוֹת צִעְדָה עֲלֵי־שׁוֹר:

Joseph is a fruitful vine, A fruitful vine by a fountain; Its branches run over the wall. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100

בד"ה ארדה נא

המאמר בתורה אור המסביר את צורות הזכר והנקבה של עיניו המשותטות של ה' כשתי מדרגות של השגחה אלוקית

הערת קה"ת

תו"א פ' וירא.

101

אעברה נא ואראה

הקטע מופיע למטה Deuteronomy 3:25 המילים כאן מצטטות את

דברים ג':כ"ה Deuteronomy 3:25

אֶעְבְּרָה־נָא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבֵּנוּ:

Let me go over, I pray Thee, and see the good land that is beyond the Jordan, that goodly hill-country, and Lebanon.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ג, כה. [כ]. בד"ה בעלותך: ובד"ה ועשית בגדי קדש:

102

עיני ה' המה משוטטות

"עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ", בצורת פועל זכר

Zechariah 4:10 זכריה ד':י

כִּי מִי בּוֹ לַיּוֹם קִטְנוֹת וְשִׁמְחוּ וְרְאוּ אֶת־הָאֶבֶן הַבְּדִיל בְּיַד זְרֻבָּבֶל שְׂבָעָה־אֵלֶּה עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל־הָאָרֶץ:

For who hath despised the day of small things? even they shall see with joy the plummet in the hand of Zerubbabel,

even these seven, which are the eyes of the L-RD, that run to and fro through the whole earth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכריה ד, י. [כ].

103

עיניו משוטטות

למילים האלה II Chronicles 9:9 הערת קה"ת מפנה ל

דברי הימים ב ט':ט"ז II Chronicles 9:9

הערת קה"ת

דה"ב ט, ט. [כ].

104

עיניו משוטטות

"עיניו משוטטות בכל הארץ", בצורת פועל נקבה. שתי הצורות תואמות לשני סוגי המבט

דברי הימים ב ט"ז:ט"ז II Chronicles 16:9

כִּי ה' עֵינָיו מְשַׁטְטוֹת בְּכָל־הָאָרֶץ לְהַתְחַזֵּק עִם־לִבָּבָם שָׁלֵם אֱלֹוִי נִסְכָּלֶת עַל־זֹאת כִּי מַעַתָּה יֵשׁ עִמָּךְ מַלְחָמוֹת:

For the eyes of the L-RD run to and fro throughout the whole earth, to show Himself strong in the behalf of them whose heart is whole toward Him. Herein thou hast done foolishly; for from henceforth thou shalt have wars.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105

ברע"מ פ' משפטים (דק"יז סע"א)

הרעיא מהימנא על משפטים, העוסקת בהשגחת ה' באמצעות שבעת הפתחים שבאדם

ספר זוהר, משפטים י"ג:תל"ג-Zohar, Mishpatim 13:433-14:443
י"ד:תמ"ג

106

עיניו על דרכי איש

"עיניו על דרכי איש". מובא ברעיא מהימנא

איוב ל"ד:כ"א Job 34:21

כִּי־עֵינָיו עַל־דַּרְכֵי־אִישׁ וְכָל־צִעְדָּיו יִרְאֶה:

For His eyes are upon the ways of a man, And He seeth all his goings.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107

ובזהר פקודי (דרי"ג ע"א) תריסר גלגלין

הוזהר על פקודי: שנים־עשר מלאכים משגיחים, הנקראים "חלונות"

ספר זוהר, פקודי מ"ח:תקע"א-תקפ"ב Zohar, Pekudei 48:571-582

108

ושם ריש עמוד ב' מאלין נפקי ארבע סמכין

ארבעה סמכים מתחתיהם, הנקראים "סככות", וההבדל בין "להציץ" ובין "להשגיח"

ספר זוהר, פקודי מ"ח:תקפ"ב-תקצ"ז Zohar, Pekudei 48:582-590

109

מציצ מן החרכים

הפסוק שהקטעים בוזהר מפרשים

Song of Songs 2:9 שיר השירים ב':ט

דוֹמָה דוֹדִי לְצִבִּי אוֹ לְעֹפֶר הָאֵילִים הַנִּהְיָה עוֹמֵד אַחֵר כְּתִלְנוּ מִשְׁגִּיחַ מִן־הַחֲלֹנוֹת מְצִיץ מִן־הַחֲרָכִים:

My beloved is like a gazelle or a young hart; Behold, he standeth behind our wall, He looketh in through the win-

dows, He peereth through the lattice.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 (וּדְרִינָא עִי"א) לַעִילָא כִנְסַת הַגְּדוּלָה אֵית בַּה תְּרִיסַר חֲלוֹנוֹת עִילָאִין

בכנסת הגדולה שלמעלה יש שנים-עשר חלונות עליונים

ספר זוהר, פקודי מ"ח:תק"צ-49:602-48:590 Zohar, Pekudei
מ"ט:תר"ב

111 אהרן אותיות נראה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ואדמו"ר כי ע"ז בזה"ל כמ"ש בזהר פי אמור דק"ג תחלת ע"א ובמק"מ
ובהרמ"ז שם, עכלה"ט. (הועתק מחי במדבר [בהעלתך] (ל, א). [כ].

112 ועיין מענין יראה . . קס"ח א'

Or HaTorah: הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פי משפטים ע' א'קצג.

113 קול דודי הנה זה בא

הקטע מופיע למטה Song of Songs 2:8 המילים כאן מצטטות את

שיר השירים ב':ח:8 Song of Songs 2:8

קול דודי הנה־זה בא מדלג עלי־ההרים מקפץ עלי־הגבעות:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the
mountains, skipping upon the hills.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, ח.

114 בד"ה ועשית ציץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

תו"א פג, א.

115 בד"ה עיני כל אליך ישברו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

לעיל פי מטות.

116 בחי השמחה פתיחת הלב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ראה תניא פי כו.

117 עיניך יונים

הקטע מופיע למטה Song of Songs 1:15 המילים כאן מצטטות את

שיר השירים א':ט"ו Song of Songs 1:15

הִנֵּה יָפָה רַעֲיָתִי הִנֵּה יָפָה עֵינֶיךָ יוֹנִים:

Behold, thou art fair, my love; behold, thou art fair; Thine
eyes are as doves. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש א, ט.

פ' בחקותי (דף קי"ד ע"ב)

118

Or HaTorah: הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שה"ש כרך א ע' רפב הטעם ע"ז.

119

ובפרדס בעה"כ ערך חלון

The Rebbe Rashab's: הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד
צהר" (5658) "maamar

הערת קה"ת

ראה המשך וככה תרל"ז פרק כט. המשך מצה זו תרי"מ סעי' לא. ד"ה צהר
תרנ"ח ע' ז.

120

שער מ"א רפ"א וספ"ב. ובשער מ"ז פ"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

כמ"ש כאן ל"מ. וידוע ששי' דרושי אבי"ע קרא אדמו"ר ש' מ"א. ומ"ש רפ"א
לפננו רפ"ג. ומ"ש ספ"ב כוונתו ל"ספ"ד" כצ"ל. ומ"ש כאן ובש' מ"ז פ"א
וזהו ממש שער ס' אבי"ע שלפננו, והוא בפ"א ובפ"ב. [כ].

121

וכמשי"ש ספ"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

בשי' מ"ז הנ"ל (פ"ו) כצ"ל, כי באופן אחר אין לישב, ופשוט. [כ].

122

המדרש שה"ש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

פ"ב, ט.

123

בד"ה לבבתי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

לקמן שה"ש.

124

שהחכמים נקי עיני העדה

ההערה (על המילים בפסקה 14 שבהן החכמים נקראים "עיני העדה") מפנה
לעמוד מוקדם יותר בלקוטי תורה, שבו נדון אותו כינוי לצד תיקוני זוהר
ושיר השירים רבה.

הערת קה"ת

ע' ת"ז (תכ"א) ד"ג ע"ב. שהש"ר (פ"ז סי' ט [ד, ב]). וע"ל (ב, ד). [כ].

125

לאסתכלא ביקרא דמלכא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ע' שש"ב ח"א רפ"ט. וש"נ. והוא בזה"ג קצט, א. לח, ב. [כ].

בד"ה ועתה יגדל נא

144

המאמר המסביר את עניין ה"עבד" לפני ה', שאליו מפנה הטקסט

הערת קה"ת

לעיל פי שלח.

בבית המלכות נוכח פתח הבית

145

המלך יושב על כסאו "מול פתח הבית". ההתגלות הראשונה והנעלית

אסתר ה':א' Esther 5:1

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מְלָכוֹת וַתַּעֲמֵד בַּחֲצַר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נֹכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא מְלָכוֹתוֹ בְּבֵית הַמְּלָכוֹת נֹכַח פֶּתַח הַבַּיִת:

Now it came to pass on the third day, that Esther put on her royal apparel, and stood in the inner court of the king's house, over against the king's house; and the king sat upon his royal throne in the royal house, over against the entrance of the house.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ה, א.

שושנת העמקים

146

"כשושנה שבעמקים". השושנה העליונה

שיר השירים ב':א' Song of Songs 2:1

אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים:

I am a rose of Sharon, A lily of the valleys.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, א. ראה באוה"ת שה"ש כרך א ע' קפ שכ' דכאן מבואר שיש ב' בחי' שושנה היא שושן עמק איומה שושנת העמקים, הב' כשושנה בין החוחים. ראה תו"א קטז, ג.

שושן עמק איומה

147

לפי ההערה, הביטוי לקוח מהפיוט שבפתיחת מוסף יום הכיפורים, והמאמר ההוא מסביר את הנאמר כאן עליו

הערת קה"ת

לשון הפיוט תחילת מוסף של יו"כ. ב' ע"ז מ"ש כאן ע' מג"א [מגן אבות, ברידששוב תרס"ב] ד"ה יהודא בן תימא (במג"א ה). [כ].

ממקור כנס"י . בבחי' כשושנה בין החוחים

148

"כשושנה בין החוחים". עם ישראל בגלות

שיר השירים ב':ב' Song of Songs 2:2

כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֻחִים כֹּן רֵעִיתִי בֵּין הַבָּנוֹת:

As a lily among thorns, So is my love among the daughters.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ע"פ שה"ש ב, ב. בבאוה"ז להצ"צ כרך ב ע' איתקצו מצ"ן לכאן.

ע"ן זוהר בתחלתו בגין דאית שושנה ואית שושנה

149

הפתיחה של זוהר: יש שושנה ויש שושנה, עליונה ותחתונה

ספר זוהר, הקדמה א':א'-ב':ד' 1:1-2:4 Zohar, Introduction 1:1-2:4

1This chapter, a preliminary exposition of Gen. 1, serves to introduce the reader to the circle of R. Simeon and his colleagues, and to give him an idea of the scope and nature of their discussions. It is somewhat more discursive and fanci-

על כסא מלכותו . . ושרי המדינות לפניו

139

הקטע מופיע למטה Esther 1:2 המילים כאן מצטטות את

אסתר א':ב' Esther 1:2

בַּיָּמִים הֵּהֶם כְּשֶׁכַּת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ עַל כִּסֵּא מְלָכוֹתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה:

that in those days, when the king Ahasuerus sat on the throne of his kingdom, which was in Shushan the castle,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר א, ב-ג.

על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה כו' עשה משתה לכל שריו ועבדיו כו'. ושרי המדינות לפניו

140

הסעודה הראשונה של המלך, לשריו ולעבדיו. היא מסמלת את ההתגלות לנשמות הנעלות

אסתר א':ב'-ג' Esther 1:2-3

בַּיָּמִים הֵּהֶם כְּשֶׁכַּת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ עַל כִּסֵּא מְלָכוֹתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹתוֹ עָשָׂה מִשְׁתֶּה לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חֵיל פָּרֶס וּמַדֵּי הַפָּרָתִּים וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת לִפְנָיו:

that in those days, when the king Ahasuerus sat on the throne of his kingdom, which was in Shushan the castle, in the third year of his reign, he made a feast unto all his princes and his servants; the army of Persia and Media, the nobles and princes of the provinces, being before him;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

לכל העם הנמצאים

141

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

אסתר שם, (ה). [כ].

לכל העם הנמצאים בשושן למגדול ועדקטן כו' בחצר גינת ביתן המלך

142

הסעודה השנייה, לכל העם, בחצר החיצונה. היא מסמלת את ההתגלות לכל היהודים בגלות

אסתר א':ה' Esther 1:5

וּבְמִלּוֹאת הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעָם הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לְמַגְדֹּל וְעַד־קֶטֶן מִשְׁתֶּה שִׁבְעַת יָמִים בַּחֲצַר גִּנַּת בֵּית הַמֶּלֶךְ:

And when these days were fulfilled, the king made a feast unto all the people that were present in Shushan the castle, both great and small, seven days, in the court of the garden of the king's palace;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

באר חפרוה שרים

143

"באר חפרוה שרים". הנושא של מאמר אחר על ה"שרים"

במדבר כ"א:י"ח Numbers 21:18

בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחְקֵק בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמְדָּר מַתָּנָה:

The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ful than the main body of the Zohar. Rabbi Hizkiah opened his discourse with the text: As a lily among thorns, etc. (S.S. 2, 2). 'What', he said, 'does the lily symbolise? It symbolises the Community of Israel. As the lily among thorns is tinged with red and ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

150 בזהר בתחלתו בגין . . ובזהר הרקיע שם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

א, א.

151 ובזהר ויחי (דרכ"א ע"א)

לפי ההערה, מובאים שם דברי הוזהר על שושנת העמקים העומדת בעומק הכול, ודברי מקדש מלך שבינה נקראת שושנה עילאה.

הערת קה"ת

בענין שושנת העמקים דקיומא בעמיקתא דכולא . . במק"מ בינה שנק' שושנה עילאה — אוה"ת מג"א ע' כו (הוצאת הראשונה ע' ב'רפ). .

152 ובפ' כי תשא (דקפ"ט ריש ע"ב) ובפ'י הרמ"ז

לפי ההערה, הרמ"ז כותב שהשושנה העליונה היא מלכות דאצילות, והשושנה בין החוחים היא המלכות התחתונה שבין שבעים השרים, המלקטת את הניצוצות הטמונים ביניהם — רפ"ח הניצוצות — ולכן היא "מעלה ריח"י

הערת קה"ת

"ושושנה דסלקא ריחין כו' ההיא דסלקא בין החוחים כו' וכתב הרמ"ז . . ודע כי שושנה העליונה היא מלי' דאצילות ושושנה בין החוחים היא מלכות התחתונה שהיא בין ע' שרים שלוקטת תוכיות הניצוצות שמוכלעים ביניהם שהוא סוד רפ"ח ניצוצין וע"כ סלקא ריחין כו" — אוה"ת שה"ש כרך א ע' קפג.

153 ובזהר פ' פנחס דרל"ג ע"ב

קטע נוסף בזהר שהטקסט מביא על השושנה

Zohar, Pinchas 84:527-537 תקל"ז-תקכ"ז

154 שאין אנו יכולים לעלות ולראות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

מוסף דר"ט.

155 מי יעלה בהר ה'

"מי יעלה בהר ה'?" בגלות אין אנו יכולים לעלות

Psalms 24:3 ג'ג:24

מייצגלה כהר"ה ומיינקום במקום קדש:

Who shall ascend into the mountain of the L-RD? And who shall stand in His holy place?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כד, ג.

156 השמחה ביתר שאת

ההערה מפנה לשם לדיון בשמחה הגדולה יותר של ההתגלות השנייה

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ט ע' 235.

וכמשל בן כפר שראה את המלך

יחזקאל נמשל לבן כפר שראה את המלך, ולכן הוא מתאר את הכול באריכות.

חגיגה י"ג ב'ה:13b Chagigah

אמר רבא: כל שראה יחזקאל, ראה ישעיה. למה יחזקאל דומה — לכן כפר שראה את המלך, ולמה ישעיה דומה — לכן כרד שראה את המלך. אמר ריש לקיש: מאי דכתיב: "אשירה לה' כי גאה גאה" — שירה למי שמתגאה על הגאים. דאמר מר: מלך שבחיות — ארי, מלך שבבהמות — שור, מלך שבעופות — נשר, ואדם מתגאה עליהן, והקדוש ברוך הוא מתגאה על כולן ועל כל העולם כולו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, ב.

158 והאופנים ברעש גדול

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

159 וכמו דאיתא בתיקונים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

אולי כוונתו ת"ז (תכ"א) נא, א ששם חסר. [כ].

160 מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה

"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה... יבואו לו עד מאוד." יש לקרוא זאת על אהבת ישראל בגלות

Song of Songs 8:7 ח'ז:8 Song of Songs

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזה יבואו לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

161 "צמאה לך נפשי... בארץ ציה ועייף בלי מים." המחסור במים מעצים את הצמא.

תהילים ס"ג:2ב Psalms 63

אלקים אלי אתה אשתחרך צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים:

O G-d, Thou art my G-d, earnestly will I seek Thee; My soul thirsteth for Thee, my flesh longeth for Thee, In a dry and weary land, where no water is.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

162 ווע' על פסוק זה בזהר פי ויקרא דכ"א ע"ב

הזוהר על פסוק זה בתהילים.

ספר זוהר, ויקרא נ"ב:שס"א-54:369-Zohar, Vayikra 52:361-54:369
נ"ד:שס"ט

163 ובפי' תרומה דק"מ סע"א

הזוהר על הפסוק הזה בתהילים, בפרשת תרומה

ספר זוהר, תרומה כ"ו:רס"א-28:270-Zohar, Terumah 26:261-28:270
כ"ח:ע"ד

164 ואני אראה בשונאי

"ואראה באויביי". יש לקרוא זאת כאור שמתגלה כאשר היצר הרע נכנע

תהילים קי"ח:7-Psalms 118:7

ה' לי בעזרי ואני אראה בשונאי:

The L-RD is for me as my helper; And I shall gaze upon them that hate me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

165 כד אתכפיא כו'

כאשר הסטרא אחרא נכנעת, כבודו של ה' מתעלה בכל העולמות

זח"ב קכח, 128b-Zohar II, 128b

הערת קה"ת

זח"ב קכח, ב.

166 כן בקדש חזיתך

"כן בקדש חזיתך". תפילתו של דוד שהאחבה הצמאה תגיע אל תחום הקדושה.

תהילים ס"ג:3-Psalms 63:3

כן בקדש חזיתך לראות עזך וכבודך:

So have I looked for Thee in the sanctuary, To see Thy power and Thy glory. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סג, ג.

167 אהבה זו היא מבחי' בע"ת

ההערה מפנה לשם לעניין האהבה הצמאה השייכת לבעלי תשובה

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ט ע' 382. מובא בכ"מ בשם ארז"ל. ראה רבות שה"ש עה"פ. וראה בהערה במאמרי אדה"א פי' שלח במילואים לע' תתקצד. [ע' אירעט].

168 ובמקום שבע"ת

רבי יוחנן בן זכאי: רבי חנינא בן דוסא דומה לעבד לפני המלך, ואני דומה לשר. שתי דרכים לעמוד לפני ה'

ברכות ל"ד כ"ח:34b-Berakhot 34b:28

הערת קה"ת

ברכות לד, ב.

169 לאתבא צדיקא בתיובתא

מקום מאוחר יותר בלקוטי תורה שבו נדון עניין הבאת הצדיקים לתשובה על ידי משיח

זח"ג קנג, 153b-Zohar III, 153b

הערת קה"ת

זח"ג קנג, ב. ועל"ק שה"ש (נ, סע"ב). וש"נ. והעיקר בזה"ל"מ. [כ]. ראה סה"מ תקס"ב ע' עדר. שם ע' תקמב. ובביאורו להצ"צ כרך ב ע' תתרמו. מאמרי אדה"א — קונטרסים ע' רפא.

170 וזהו כן בקדש חזיתך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

בכמה מקומות מובא זה מאדה"א בשם הבעש"ט.

171 אם ישראל עושין תשובה נגאלין

"אם ישראל עושין תשובה, הם נגאלים". הגאולה תלויה בתשובה של העם כולו.

סנהדרין צ"ב:י"ד-ט"ו 15-14:97b-Sanhedrin

אמר רב: כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים. ושמאל אמר: דיו לאכל שיעמוד באבלו. כתנאי: רבי אליעזר אומר: אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, ואם לאו - אין נגאלין. אמר לו רבי יהושע: אם אין עושין תשובה אין נגאלין? אלא הקדוש ברוך הוא מצמיד להן מלך שגורותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב. תנאי אידך: רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, שנאמר: "שובו ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין צז, ב.

172 הזוהר על שושנת העמקים, הניצבת בעומק הכול

ספר זוהר, ויחי כ"ו:רכ"ו-28:237-Zohar, Vayechi 27:226-28:237

20 פסקה**173 בשתי עיניו של אדם כו' (רפ"ק דחגיגה)**

מי שעיוור בעין אחת פטור מעלייה לרגל, שכן יש לבוא כדי לראות ולהיראות בשתי העיניים

חגיגה כ"א:6-Chagigah 2a:6

ודלא כי האי תנא, דתנאי: יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה: סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה, שנאמר: "יראה", "יראה" — בקדרך שבא לראות כך בא ליראות. מה לראות בשתי עיניו, אף ליראות בשתי עיניו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

174 שמשא רבינו . באספקלריא המאירה

כל הנביאים ראו דרך אספקלריה שאינה מאירה, ואילו משה ראה דרך אספקלריה המאירה

יבמות מ"ט ב"י-א"א 11-10:49b-Yevamot

"ואראה את ה'", כדתנאי: כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה, משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה. "דרשו הי' בהמצאו" — הא בקיחיד, הא בצבור. ויחיד אימת? אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע' יבמות מט, ב. וע' תוי"ט (פ"ל דכלים מ"ב). זח"ב (פכ, ב). [כ].

לאמר זה הדבר

180

”זה הדבר אשר ציווה ה'". נבואתו של משה בלשון "זה".

במדבר ל':ב' Numbers 30:2

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 21

בכל לבבך

181

”ואהבת את ה'... בכל לבבך... ובכל מאודך”. התפילה מערבת את האדם כולו.

דברים ו':ה' Deuteronomy 6:5

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בכל לבבך בשני יצריך

182

”בכל לבבך” — בשני יצריך, כיצר הטוב וכיצר הרע.

משנה ברכות ט':ה' Mishnah Berakhot 9:5

חַיֵּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הַרְעָה כְּשֶׁמֶה שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, שְׁנֵאָמַר (דברים ו') וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ. בְּכָל־לִבְּךָ, בְּשֵׁנֵי יִצְרֶיךָ, בְּיִצְרֵי טוֹב וּבְיִצְרֵי רָע. וּבְכָל־נַפְשְׁךָ, אֲפִלּוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. וּבְכָל־מְאֹדְךָ, בְּכָל־מְנוּנָה. דָּבָר אַחֵר בְּכָל־מְאֹדְךָ, בְּכָל־מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הַיּוֹם מוֹדָה לּוֹ בְּמֵאד־מֵאד. לֹא יִקַּל אָדָם אֶת רִאשׁוֹ כְּנִגְדֵּי שֶׁעַר הַמִּזְרָח, שֶׁהוּא מְכֻוֵּן כְּנִגְדֵּי בֵּית קִדְשֵׁי הַקֹּדֶשִׁים. לֹא יִכְנֵס לְהֵר הַפִּתִּי בְּמִקְלּוֹ, וּבְמִנְעֵלּוֹ, ...

One must bless [G-d] for the evil in the same way as one blesses for the good, as it says, “And you shall love the L-rd your G-d with all your heart, with all your soul and with all your might” (Deuteronomy 6:5). “With all your heart,” with your two impulses, the evil impulse as well as the good impulse. “With all your soul” even though he takes your soul [life] away from you. “With all your might” with all your money. Another explanation, “With all your might” whatever treatment ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

בביאור ע"פ צאינה וראינה

183

הקטע שואל כיצד ההיכלות שבבריאה יכולים “לראות” את מה שאי אפשר לראות באצילות, ומשיב שאפשר לעורר את המדרגות העליונות רק שלפיהם, (Yevamos 49b) מלמטה, בבריאה. הוא מביא את דברי הגמרא הנביאים ראו באמצעות אספקלריה שאינה מאירה. הדברים מחזקים את הסתעף של אופן העבודה התחתון, שאינו מאיר, יש כוח משלו

הערת קה"ת

לקמן ש"ש כה, ב. וראה במ"מ לשם.

ממושבותיכם תביאו

184

”ממושבותיכם תביאו” את שתי הלחם בשבועות. זהו נושא של מאמר

אספקלריא המאירה

175

הערת קה"ת מפנה גם לזוהר בעניין האספקלריה המאירה.

ספר זוהר, יתרו י"ט:שכ"ד-כ"ז:שלי"ג Zohar, Yitro 19:324-20:333

בד"ה ת"ר מצות נר חנוכה

176

המאמר על נרות חנוכה, המסביר את שתי בחינות האספקלריה ואת קיומן של שתייהן בעבודת ה' של כל אדם.

הערת קה"ת

תו"א לג, א. וראה לקמן בשה"ש כה, ב ובמ"מ לשם.

שכל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה

177

רש"י: הנביאים התנבאו בלשון "כה", ואילו משה התנבא גם בלשון "זה" הדבר.

Rashi on Numbers 30:3

נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אכל או שלא אעשה דבר פלוני; יכול אפלו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היצא מפיו יעשה? ת"ל לאסר אסר — לאסר את המתיר ולא להתיר את האסור (ספרי): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו — לא יעשה דברו חלין (שם):

A VOW — This is when one says, Behold, I take upon myself an obligation which is as sacred to me as an offering, that I will not eat, or that I will not do such-and-such a thing. — One might think that if he swears that he will eat the flesh of an animal which has not been slaughtered properly according to the rite that I may apply to him the text, “He shall do according to all that goeth forth from his mouth”! It, however, says, “[If ...

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected vocalization (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

סדי"ה ראשי המטות

178

המאמר המסביר את נבואת משה ב"זה", לעומת נבואת שאר הנביאים ב"כה".

הערת קה"ת

לעיל פי' מטות.

ודברי אשר שמתו בפיך

179

”את דבריי אשר שמתו בפיך”. התורה שיהודי לומד היא דבריו של ה' עצמו בפיו.

ישעיהו נ"ט:כ"א Isaiah 59:21

וְאֵנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרֵי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִיךָ לֹא־יִמְשָׁלוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי יִרְעָה וּמִפִּי יִרְעָה אָמַר ה' מִצֵּתָהּ וְעִדֵּי־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נט, כא.

שהטקסט מפנה אליו

Leviticus 23:17: "ויקרא כ"ג: יי"

ממושבתיתכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ
תאפינה בכורים לה'

Ye shall bring out of your dwellings two wave-loaves of two
tenth parts of an ephah; they shall be of fine flour, they shall
be baked with leaven, for first-fruits unto the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

185 סדי"ה יונתי בחגוי

המאמר על "הראיני את מראיך", המבאר זאת כתשובה וכאספקלריה
שאינה מאירה (ראו פסקה 22)

הערת קה"ת

לקמן בש"ש יו, ג.

186 הראיני את מראיך

"יונתי בחגוי הסלע... הראיני את מראיך". ה' מבקש לראות את ישראל;
במאמר אחר מוסבר שהכוונה לתשובה

Song of Songs 2:14: "שיר השירים ב': יי"

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעני את
קולך כיקולך ערב ומראיך נאווה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of
the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice;
For sweet is thy voice, and thy countenance is comely.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

187 סדי"ה לא טוב היות האדם לבדו

המאמר על בריאת חוה כעזר כנגדו, המובא בהקשר לאותו עניין

הערת קה"ת

תרי"א ה, א.

188 אעשה לו עזר כנגדו

"אעשה לו עזר כנגדו". זהו נושא של מאמר אחר שאליו יש כאן הפניה

Genesis 2:18: "בראשית ב': יי"

ויאמר ה' אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו:

And the L-RD G-d said: 'It is not good that the man should
be alone; I will make him a help meet for him.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 פסקה

189 יראה כל זכורך

"כל זכריכם יראה". המדרש קושר זאת ל"הראיני את מראיך"

Deuteronomy 16:16: "דברים ט"ז: יי"

שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום אשר
יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות ולא יראה את פני ה'
ריקים:

Three times in a year shall all thy males appear before the
L-RD thy G-d in the place which He shall choose; on the
feast of unleavened bread, and on the feast of weeks, and on
the feast of tabernacles; and they shall not appear before the
L-RD empty;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הראיני את מראיך

"הראיני את מראיך". נקרא כרמז לתשובה, למראה

Song of Songs 2:14: "שיר השירים ב': יי"

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעני את
קולך כיקולך ערב ומראיך נאווה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of
the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice;
For sweet is thy voice, and thy countenance is comely.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 פסקה

191 בית ראשון . שני

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

עי' זח"א (כו, ב). ובת"ז (תכ"א) מח, א. וריש תכ"ב. שם (קעב, ב). [תו"ח
ק"ג, א]. (קעו, א). [תו"ח קטז, ג], יעו"ש. ד' זיטמיר. [כ].

192 בית ראשון ובית שני שהם ה' עילאה וה' תתאה

הערת קה"ת מפנה לזוהר, שבו שני בתי המקדש מתוארים כה"א העליונה
והה"א התחתונה

ספר זוהר, בראשית כ"ד: רס"ד-273:25-264:24 Zohar, Bereshit
כ"ה: ער"ג

193 בית ראשון ובית שני שהם ה' עילאה וה' תתאה

הערת קה"ת מפנה גם לתיקוני זוהר (תיקון כא) בנושא זה

תיקוני זוהר מ"ח א: יי-19:17 Tikkunei Zohar 48a:17-19

מסטרא דשכינת' אתקרי קרני פרה. מסטרא דשור וקרני ראם קרניו.
ואינון משיח ראשון ושני. יי ו'. בית ראשון ושני היה. ושכינתא נטלא
פורפירא מאשא סומקא ואצטבעת בה ואתקריאת סומקא פרה אדמה
תמימה אדומה ודאי מסטרא דגבורה תמימה מסטרי דההוא דאתמר ביה
התהלך לפני והיה תמים.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

194 בדי"ה יו"ט של ר"ה

המאמר המבאר את הקשר בין ה"א עילאה לה"א תתאה, שאליו מפנים
בעניין ההקבלה לשני בתי המקדש

הערת קה"ת

לעיל דרושים לר"ה.

24 פסקה

195 שדה המכפלה

"שדה המכפלה", שמשמעותו שמו היא "כפולה". הוא משמש דימוי לה"א
הכפולה

Genesis 49:30: "בראשית מ"ט: יי"

במערה אשר בשדה המכפלה אשר על פני ממרא בארץ כנען אשר קנה
אברהם את השדה מאת עפרן החתי לאחוזת קבר:

in the cave that is in the field of Machpelah, which is before
Mamre, in the land of Canaan, which Abraham bought with
the field from Ephron the Hittite for a possession of a bury-
ing-place.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 25

196 שבח"ל . צ"ל יום שני

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ראה להלן בהוספות להערות וצינונים.

197 את האור כי טוב

"ה' ראה את האור, כי טוב הוא". יום טוב, כלומר "יום טוב", נושא את האור הזה.

בראשית א':ד' Genesis 1:4

וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת־הָאֹר וַיֵּטֹב וַיִּבְרָךְ אֱלֹקִים בַּיּוֹם וַיְבִין הַחֹשֶׁךְ:

And G-d saw the light, that it was good; and G-d divided the light from the darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א', ד.

198 שער החצר הפנימית

"שער החצר הפנימית... ביום השבת יפתח". הקדושה שלמעלה מימי השבוע מתגלה בשבת ובחגים.

יחזקאל מ"ו:א' Ezekiel 46:1

כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הַפְּנֵה קִדְּיִם יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יָמִי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתָּח וּבַיּוֹם הַחֹדֶשׁ יִפְתָּח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל מו, א.

199 מזמור שיר ליום השבת טוב

הקטע מופיע למטה Psalms 92:1 המילים כאן מצטטות את

תהילים צ"ב:א' Psalms 92:1

מְזֻמָּר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת:

A Psalm, a Song. For the sabbath day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהילים צב, א-ב.

200 מזמור שיר ליום השבת טוב להודות

"מזמור שיר ליום השבת: טוב להודות". השבת קשורה ל"טוב"

תהילים צ"ב:א'-ב' Psalms 92:1-2

מְזֻמָּר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֲלִינוּ:

A Psalm, a Song. For the sabbath day. It is a good thing to give thanks unto the L-RD, And to sing praises unto Thy name, O Most High;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

201 בקיצור ע"פ ואתחנן

הסיכום שם נפתח בכך שהעולם הזה הוא הנמוך ביותר, ולכן ה' ברא את האדם, שנשמתו היא "נר הוי", כדי להאיר אותו. שם מתבאר בקצרה פירוש

המילה "טוב".

הערת קה"ת

לעיל ג, א.

202 ארץ אשר ה"א דורש אותה

"ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה; תמיד עיני ה' אלקיך בה". הקרבה שלה למקור מאפשרת לה לקבל ביום אחד

דברים י"א:י"ב Deuteronomy 11:12

אַרְצָאֲשֶׁר־Havayah אֱלֹקֶיךָ דָּרַשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי HAVAYAH אֱלֹקֶיךָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה:

a land which the L-RD thy G-d careth for; the eyes of the L-RD thy G-d are always upon it, from the beginning of the year even unto the end of the year. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יא, יב.

פסקה 26

203 וידוע מענין קרי וכתוב

אותו קטע באיגרת הקודש מסביר את הקרי והכתיב: הצורה הכתובה, שאינה נקראת, נמשכת מדרגה גבוהה מכדי להתבטא בדיבור

הערת קה"ת

ראה אגה"ק סי' יט.

204 שהכתיב הוא בעולם העליון

הקטע שם עוסק בדרגות שיתגלו בימות המשיח, כגון הכינוי של שמונה נימין, שהן למעלה ממה שמתגלה כיום. ההפניה נועדה לרעיון שהכתיב שייר לעולם עליון יותר

הערת קה"ת

ראה לעיל תזריע כא, ד. תו"א צח, א.

205 שמי לעולם

"זה שמי לעולם", שהגמרא דורשת כ"להעלים"

שמות ג':ט' Exodus 3:15

וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹקִים אֶל־מֹשֶׁה כֹּה־תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם זֶה־שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר:

And G-d said moreover unto Moses: 'Thus shalt thou say unto the children of Israel: The L-RD, the G-d of your fathers, the G-d of Abraham, the G-d of Isaac, and the G-d of Jacob, hath sent me unto you; this is My name for ever, and this is My memorial unto all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

206 "לא כפי שאני נכתב אני נקרא": השם נכתב כהוי ונקרא כאדני. צורת הכתיבה נעלית יותר

פסחים נ' א:כ"א Pesachim 50a:21

רַבִּי אֲבִינָא רַמִּי: כְּתִיב "זֶה שְׁמִי לְעֹלָם" — "וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דֹּר". אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא כְּשֵׁאֲנִי נִכְתָּב, אֲנִי נִקְרָא. נִכְתָּב אֲנִי בְּיּוֹד הָא, וְנִקְרָא אֲנִי בְּאֵלֶךְ דָּלֶת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 27

שבמקדש היו אומרים את השם ככתבו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

סוטה פ"ז, מ"ב.

שבמקדש היו אומרים את השם ככתבו

"במקדש היו אומרים את השם ככתבו, ובמדינה בכינויו."

משנה סוטה ז': Mishnah Sotah 7:6

ברכת כהנים כיצד, במדינה אומרים אותה שלש ברכות, ובמקדש ברכה אחת. במקדש אומר את השם ככתבו, ובמדינה בכינויו. במדינה כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהם, ובמקדש על גבי ראשיהם, חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ. רבי יהודה אומר, אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר (ויקרא ט) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם:

How was the priestly blessing [pronounced]? In the province (outside of the Temple) it was said as three blessings, but in the Temple as one blessing. In the Temple the name was uttered as it is written, but in the province in its substituted name. In the province the priests raise their hands at the height of their shoulders, but in the Temple above their heads, except the high priest who does not raise his hands higher than the frontlet (on his forehead). Rabbi Judah says: even the high priest raises ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסקה 28

רגלי החיות כנגד כולן

רגלי החיות שקולות כנגד כל השמים: חלק קטן סמוך למקור כולל את הכול.

חגיגה י"ג א': Chagigah 13a:4

למעלה מהן — חיות הקדש. רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולם, שוקי החיות כנגד כולם, רכובי החיות כנגד כולם, ירכי החיות כנגד כולם, גופי החיות כנגד כולם, צוארי החיות כנגד כולם, ראשי החיות כנגד כולם, קרני החיות כנגד כולם. למעלה מהן — פסא כבוד. רגלי פסא הכבוד כנגד כולם, פסא הכבוד כנגד כולם, מלך אל חי וקיים רם ונשא שוכן עליהם, ואתה אמתך: "אעלה על כמתי עב אדמה לעליון" — ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, א.

המעין מטהר בכ"ש

ההערה מפנה לפירוש תלמודי על אותה משנה העוסקת במעין

הערת קה"ת

מקואות פ"א, מ"ז. [חידושי הצ"צ למשניות שם]. רמב"ם הלי מקואות פ"ט ה"ו ואילך.

211

המעין מטהר בכל שהוא

מעין מטהר בכל כמות של מים, בניגוד למקווה של מים מכונסים

משנה מקואות א': Mishnah Mikvaot 1:7

למעלה מהן, מקוה שיש בו ארבעים סאה, שבו טובלין ומטבילין. למעלה מהן, מעין שמימי מועטין ורבו עליו מים שאובין, שנה למקנה לטהר באשברן, ולמעין להטביל בו בכל שהוא:

Superior to such [water] is [the water of] the mikveh containing forty seahs, for in it people may immerse themselves and immerse other [things]. Superior to such [water] is [the water of] a spring whose own water is little but has been increased by a greater quantity of drawn water. It is equivalent to the mikveh in as much as it may render clean by standing water, and to an [ordinary] spring in as much as one may immerse in it whatever the quantity of its contents.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

212

המעין מטהר בכל שהוא

פסק הרמב"ם בעניין המעין, המצוטט בהערת קה"ת

משנה תורה, הלכות מקואות 9:6 Mishneh Torah, Immersion Pools 9:6

ט"ר:

למעלה מזה המעין שמימי מועטין ורבו עליו מים שאובין שנה למקנה שאין מטהרין במים הנמשכין ממנו אלא במים הנקוין ועומדין באשברן ושנה למעין שהוא מטהר בכל שהוא שהמעין אין למימי שיעור אפלו קל שהן מטהרין:

Torat Emet 363 (Public Domain)

פסקה 29

שמוני נוטרה את הכרמים

"הפקידו אותי לשמור על הכרמים; את כרמי שלי לא שמרתי". המדרש מפרש זאת על שני ימי חגג בגלות.

שיר השירים א': Song of Songs 1:6

אל-תראוני שאני שחרחרת ששופתני השמש בנני אמי נחרובי שמני נטרה את-הכרמים כרמי שלי לא נטרתי:

Look not upon me, that I am swarthy, That the sun hath tanned me; My mother's sons were incensed against me, They made me keeper of the vineyards; But mine own vineyard have I not kept.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

214

עיקר הכוונה להיות הגילוי למטה

ההערה מפנה לשם בעניין שעיקר הכוונה היא שיהיה גילוי למטה

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ט ע' 382.

215

וכמ"ש האריז"ל

Pri Etz Chaim. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

פע"ח ש' הקדישים.

216

העונה אמן יהא שמיא רבא בכל כחו

"כל העונה אמן, יהא שמיא רבא מברך, בכל כוחו, קורעים לו גזר דינו".

האריז"ל מפרש את "כוחו" כאותיות המילוי של השם

שבת קי"ט ב:ה'5:119b Shabbat

אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה "אמן" יהא שמייה רבא מברך" בכל כחו, קורעין לו גזר דינו, שנאמר: "בפרוע פרועות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'". מאי טעמא "בפרוע פרועות" — משום ד"ברכו ה'". רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה — מוחלין לו. קתיב הכא: "בפרוע פרועות", וקתיב התם: "כי פרוע הוא". אמר ריש לקיש: כל העונה "אמן" בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן, שנאמר: "פתחו שערים ויבא גוי צדיק ..."

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0: ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Daf Shevui (CC0); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected vocalization (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Torat Emet 363 (Public Domain).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/likutei-torah/shemini-atzeres/7/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק